

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง:
กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

นางสาวจิพาภรณ์ พยัคฆาภรณ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2555

**Community Economic Development Under Sufficiency Economy Philosophy:
A Case Study of Klong Farang Community, Sainoi District, Nonthaburi Province**

Miss Chilaporn Payakkaporn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Economics

School of Economics

Sukhothai Thammathirat Open University

2012

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง :
กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา
ชื่อและนามสกุล นางสาวจิพภาภรณ์ พัทธมาภรณ์
แขนงวิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ศิริพร สัจจานันท์
2. รองศาสตราจารย์ ดร. มนูญ โต้ะยามา

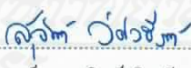
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2555

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อ้อทิพย์ ราษฎร์นิคม)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ศิริพร สัจจานันท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. มนูญ โต้ะยามา)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสุทธิรานนท์)

คจป

ชื่อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาชุมชน
บ้านคลองฝรั่ง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัย นางสาวจิพากรณ์ พยัคฆาภรณ์ รหัสนักศึกษา 2486000173 **ปริญญา** เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ศิริพร สัจจามันท์ (2) รองศาสตราจารย์ ดร.มนูญ โต้ะยามา

ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนบ้านคลองฝรั่ง 2) วิเคราะห์การดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) วิเคราะห์การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 103 ครัวเรือน ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติค่าไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพทั่วไปของชุมชนบ้านคลองฝรั่งส่วนใหญ่ทำการเกษตร ได้แก่ ทำนา มีรายได้จากการขายผลผลิตเฉลี่ย 5,000 – 10,000 บาท/ครัวเรือน/เดือน การใช้จ่ายส่วนใหญ่ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค มีการกู้เงินจาก ธกส. และกองทุนหมู่บ้าน ออมเงินกับสถาบันการเงินชุมชน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีผลผลิตเพียงพอต่อการบริโภค และแบ่งปันให้เพื่อนบ้าน ส่วนเกินนำไปจำหน่าย 2) การดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านความพอประมาณ ได้แก่ มีอาหารบริโภคครบ 3 มื้อในทุกวัน ($\bar{x} = 4.88$) มีบ้านเรือนที่อยู่อาศัยแข็งแรงทนทาน ($\bar{x} = 4.67$) ด้านความมีเหตุผล ได้แก่ รู้จักประหยัดแต่ไม่ตระหนี่ ($\bar{x} = 4.35$) ใช้จ่ายตามฐานะไม่ใช้จ่ายเกินตัว ($\bar{x} = 4.27$) ด้านภูมิคุ้มกัน ได้แก่ สมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ($\bar{x} = 4.78$) ปลูกฝังให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักประหยัด ($\bar{x} = 4.57$) ส่วนเงื่อนไขความรู้ ได้แก่ การพัฒนาความรู้เพื่อต่อยอดกิจการงานของครอบครัว ($\bar{x} = 4.23$) และเงื่อนไขคุณธรรม ได้แก่ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ($\bar{x} = 4.35$) และหลีกเลี่ยงอบายมุข ($\bar{x} = 4.28$) ตามลำดับ 3) การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนอยู่ในระดับมาก ด้านความพอประมาณ ได้แก่ การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า ($\bar{x} = 4.62$) แปรรูปอุตสาหกรรมชุมชน ($\bar{x} = 4.51$) ความมีเหตุผล ได้แก่ วางแผนการใช้จ่าย ($\bar{x} = 4.78$) การมีภูมิคุ้มกัน ได้แก่ จัดทำบัญชีครัวเรือน ($\bar{x} = 4.87$) วิเคราะห์ข้อมูลรายรับ รายจ่ายของครอบครัว ($\bar{x} = 4.28$) เงื่อนไขความรู้ ได้แก่ เพิ่มพูนความรู้และขีดความสามารถของคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.55$) มีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.32$) และเงื่อนไขคุณธรรม ได้แก่ ช่วยเหลือเกื้อกูลแบ่งปันในชุมชน ($\bar{x} = 4.31$) และ ลด ละ เลิกอบายมุข ($\bar{x} = 4.30$) ตามลำดับ ทั้งนี้ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ระหว่าง เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้กับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม พบว่า อย่างไรก็ตามอายุมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านความพอประมาณ

คำสำคัญ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

Thesis title: Community Economic Development Under Sufficiency Economy Philosophy :
 A Case Study of Klong Farang Community, Sainoi District, Nonthaburi Province
Researcher: Miss Chilaporn Payakkaporn; **ID:** 2486000173; **Degree:** Master of Economics;
Thesis advisors: (1) Siriporn Sajjanand, Associate Professor; (2) Dr. Manoon Toyama, Associate
 Professor; **Academic year:** 2012

Abstract

The objectives of this study were to : 1) explore the generality of Klong Farang community;
 2) analyze the lifestyle of households with sufficiency economy; and 3) analyze the application of sufficiency
 economy philosophy within the community.

The data of this survey research were collected by questionnaires from a sample of 103 households
 using the descriptive method to analyze statistics of percentage, mean and standard deviation. The Chi-Square
 statistics were analyzed in the quantitative data results.

The results showed that: 1) the generality of Klong Farang community are agriculture i.e. rice farming
 - generates a yield of 5,000 to 10,000 baht / household / month. The majority of expense is on consumer goods.
 Bank for agriculture and agricultural co-operatives (BAAC) and Village Fund are major lenders. Saving is on
 local financial institutes. The saving for production group is productive enough to consume and share with
 neighborhoods, excesses are for sale. 2) The household way of life with sufficiency economy resulted in high
 level of moderation i.e. 3 meals a day of food consumption ($\bar{x} = 4.88$), residential strengthens ($\bar{x} = 4.67$),
 reasonable i.e. living economical and not greedy ($\bar{x} = 4.35$) not over expenses ($\bar{x} = 4.27$), immunity i.e. family
 members live together happily ($\bar{x} = 4.78$) educate a family member to be economize ($\bar{x} = 4.57$), the conditions
 of knowledge, including the development of knowledge to continue family enterprise ($\bar{x} = 4.23$) for integrity i.e.
 and security of life and property ($\bar{x} = 4.35$), and avoid all vices ($\bar{x} = 4.28$). 3) the application of sufficiency
 economy showed high results; moderation i.e. maximize the benefit of using resources ($\bar{x} = 4.62$), transformed
 industrial community ($\bar{x} = 4.51$), reasonable i.e. spending planning ($\bar{x} = 4.78$), immunity i.e. household
 accounting ($\bar{x} = 4.87$), family income statement analysis ($\bar{x} = 4.28$) the conditions of knowledge, including
 increase knowledge and capabilities of the people in the community ($\bar{x} = 4.55$) participated in the professional
 development of people in the community ($\bar{x} = 4.32$) for integrity i.e. community support and sharing ($\bar{x} = 4.31$)
 avoid all vices ($\bar{x} = 4.30$). When testing gender, age, occupation, education and income in application of
 sufficiency economies philosophy, the result showed no significantly different at a statistically level of 0.05 in
 moderation, reasonable, immunity, condition of knowledge and integrity. However, only age that resulted in
 statistically significant but only in the moderation.

Keywords: Sufficiency Economy Philosophy, the Application of Sufficiency Economy, the Community Economic
 Development

กิตติกรรมประกาศ

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ในการให้คำปรึกษา แนะนำตรวจแก้ไขข้อบกพร่องและข้อเสนอแนะจาก รองศาสตราจารย์ศิริพร สัจจามันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. มนูญ โต้ะยามา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ด้วยความเอาใจใส่เป็นห่วง ให้กำลังใจตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและความเมตตาของท่านอาจารย์ทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อ้อทิพย์ ราษฎร์นิยม ที่กรุณาอ่านและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์กับการวิจัยครั้งนี้ และได้รับความเมตตาจากท่านเป็นอย่างมากที่ช่วยให้การวิจัยสำเร็จ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านของสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ประศาสตร์วิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย นายฉลองชัย พ่วงคง ผู้ใหญ่บ้าน นางลำสวน ขำใบ และชาวชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คุณสมพร เย็นเพชร ที่กรุณาช่วยประสานงานกับชุมชน คุณอัญชัน แอดสกุล ที่กรุณาช่วยเหลือให้คำแนะนำและเป็นเพื่อนช่วยรวบรวมข้อมูลด้วยความรักและห่วงใยตลอดเวลา ของการทำวิจัย คุณวรนิษฐ์ สมุทรวนิช ที่คอยประสานงานกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จไปด้วยดี ตลอดจนเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจให้เสมอมา จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ท้ายนี้ขอกราบแทบเท้ามารดาของผู้วิจัย ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ในยามที่ท้อแท้และท้อถอยที่จะทำวิจัย และให้กำลังใจตลอดเวลาเพื่อให้มีกำลังใจลุกขึ้นสู้จนประสบความสำเร็จด้วยดี

ประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่วิจัยและพัฒนา ตลอดจนผู้สนใจศึกษาทั้งหมด

จิฬารัตน์ พยัคฆาภรณ์

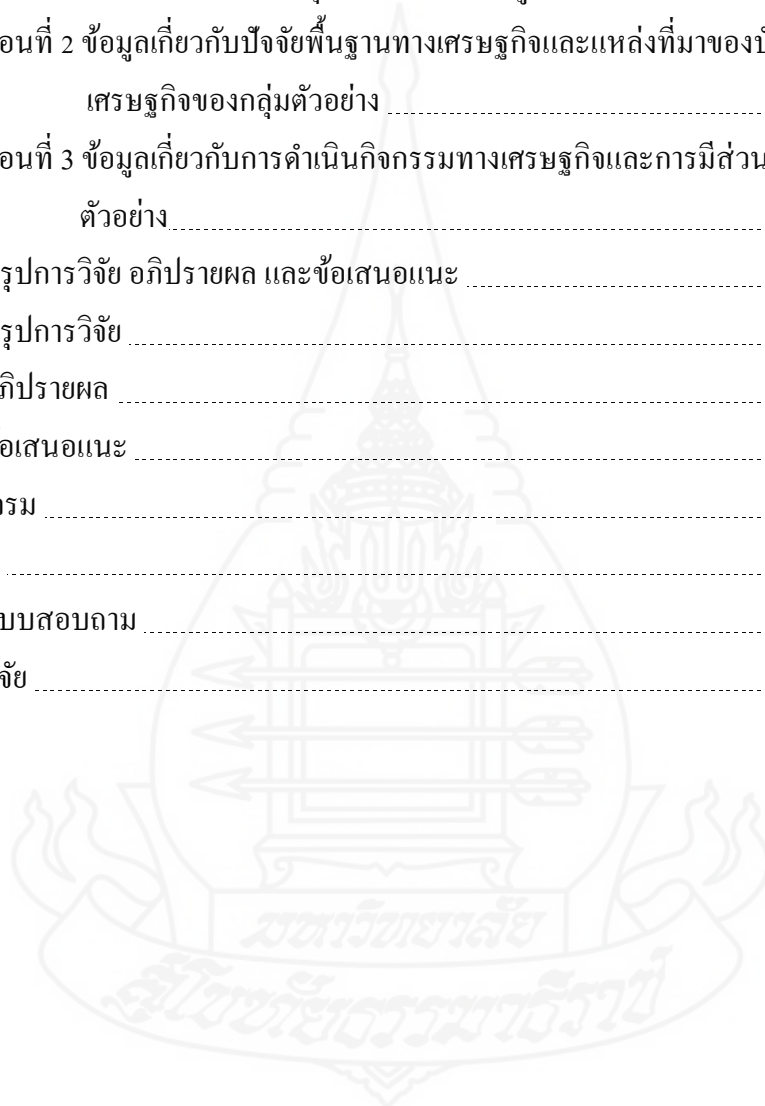
พฤษภาคม 2555

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	12
ขอบเขตของการวิจัย	12
นิยามเฉพาะศัพท์	13
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	14
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	15
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	15
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
บทที่ 4 ชุมชนบ้านคลองฝรั่ง	60
บริบทชุมชน	60
ประวัติความเป็นมา	60
ลักษณะทางกายภาพ	61
วิถีความเป็นอยู่ของชุมชน	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	67
ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและแหล่งที่มาของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง	67
ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง.....	72
บทที่ 6 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	111
สรุปการวิจัย	111
อภิปรายผล	117
ข้อเสนอแนะ	120
บรรณานุกรม	123
ภาคผนวก	128
แบบสอบถาม	130
ประวัติผู้วิจัย	134

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 รายได้ ค่าใช้จ่ายและหนี้สินของครัวเรือน.....	5
ตารางที่ 1.2 หนี้สินครัวเรือนก่อนและหลังวิกฤติเศรษฐกิจ	6
ตารางที่ 2.1 การวัดการดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง.....	50
ตารางที่ 2.2 การวัดความพอเพียงในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในชุมชน.....	51
ตารางที่ 3.1 คำถามเกี่ยวกับการดำเนินของครัวเรือนเชิงบวกและเชิงลบตามหลักความ พอเพียงด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม.....	53
ตารางที่ 3.2 คำถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และ เงื่อนไขคุณธรรม.....	55
ตารางที่ 3.3 ประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	57
ตารางที่ 5.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	68
ตารางที่ 5.2 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง.....	70
ตารางที่ 5.3 แหล่งที่มาของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง.....	71
ตารางที่ 5.4 การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง.....	73
ตารางที่ 5.5 การรวมกลุ่มอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง.....	76
ตารางที่ 5.6 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง.....	76
ตารางที่ 5.7 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของการดำเนินชีวิตของครัวเรือน จำแนกตามคุณลักษณะความพอเพียงแต่ละด้านในประเด็นทั้งเชิงบวกและ เชิงลบ.....	80
ตารางที่ 5.8 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน ชุมชนตามคุณลักษณะความพอเพียงของแต่ละด้าน.....	88
ตารางที่ 5.9 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเพศกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในชุมชนตามคุณลักษณะและเงื่อนไขของความพอเพียง.....	93
ตารางที่ 5.10 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในชุมชนตามคุณลักษณะและเงื่อนไขของความพอเพียง.....	95

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 5.11 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอาชีพกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนตามคุณลักษณะและเงื่อนไขของความพอเพียง.....	98
ตารางที่ 5.12 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการศึกษากับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนตามคุณลักษณะและเงื่อนไขของความพอเพียง.....	101
ตารางที่ 5.13 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านรายได้กับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนตามคุณลักษณะและเงื่อนไขของความพอเพียง.....	104
ตารางที่ 5.14 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน	108

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	29
ภาพที่ 2.2 แนวคิดพื้นฐาน หลักการ แนวปฏิบัติและเป้าหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	31
ภาพที่ 2.3 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงระบบ	32
ภาพที่ 2.4 แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนเชิงระบบ	38

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ก่อนการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรก ประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ทั้งป่าไม้ แหล่งน้ำ แร่ธาตุ ฯลฯ ปัญหาสังคมมีไม่มากนัก ผู้คนมีความผูกพันเอื้ออาทรต่อกัน ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวไม่ถึง 2,000 บาทต่อปี แต่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วประมาณร้อยละ 3.7 ต่อปี ขณะที่ภาคเศรษฐกิจขยายตัวประมาณร้อยละ 4 ต่อปี มาจากภาคการเกษตรประมาณร้อยละ 85 ส่วนการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมมีไม่มากนัก แรงงานในภาคอุตสาหกรรมมีเพียงร้อยละ 8.5 ของแรงงานทั้งหมด บริการพื้นฐานต่างๆ คงอยู่ในส่วนกลางไม่กระจายออกไปในพื้นที่ชนบทที่ห่างไกลความเจริญ สังคมไทยขณะนั้นมีปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำของรายได้ โอกาสได้รับการศึกษามีน้อย รัฐบาลเห็นสมควรกำหนดนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจและขยายบริการพื้นฐานให้ทั่วถึงอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. 2504 เป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ วัตถุประสงค์หลัก เพื่อเร่งรัดพัฒนาประเทศ แก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของรายได้ประชาชน เสริมสร้างความมั่งคั่งและรายได้มาสู่ประเทศโดยเร็ว (ชูศรี มณีพฤษย์: 2546)

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1- ฉบับที่ 6 ผลการพัฒนาที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวในระดับสูงและเปิดกว้างเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจนานาชาติมากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ดังที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid: 1>) ได้สรุปไว้ว่า ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 10.5 ต่อปี สูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในแผนฯ หนึ่งเท่าตัว นับเป็นอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสูงสุดของการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา การที่เศรษฐกิจขยายตัวในอัตราสูงทำให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะการจ้างงานในสาขาอุตสาหกรรมและบริการ ที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยถึงปีละ 554,000 คนต่อปี อัตราการว่างงานลดลงเหลือเพียงร้อยละ 0.6 ในปี 2534 รายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มสูงขึ้นจาก 21,000 บาท ในปี 2529 เป็น 41,000 บาทในปี 2534 อย่างไรก็ตามอัตราการเพิ่มของรายได้ประชาชาติที่สูงเฉลี่ยถึงร้อยละ 10.5 ขณะที่ประชากรเพิ่มในอัตราที่ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 1.4 ใน

ปี พ.ศ. 2534 ความเป็นอยู่โดยทั่วไปของประชาชนดีขึ้นและช่วยแก้ปัญหาความยากจนได้ในส่วนหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาดังกล่าวมีความไม่สมดุลอยู่หลายด้าน เช่น ความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างกลุ่มครัวเรือนระดับต่างๆ ทั้งชนบทกับเมือง การขาดแคลนบริการขั้นพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา การคมนาคม ช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ช่องว่างระหว่างการออมกับการลงทุนเริ่มสูงขึ้นมาก เนื่องจากการลงทุนเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันสัดส่วนการออมต่อผลผลิตรวมของประเทศเพิ่มขึ้นน้อยกว่า การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศจากเศรษฐกิจการเกษตรมาสู่เศรษฐกิจอุตสาหกรรม เป็นเหตุให้สังคมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทมาสู่ความเป็นสังคมเมืองมากขึ้น วิถีชีวิตและความเป็นอยู่แบบไทยดั้งเดิมต้องปรับเปลี่ยนเป็นการดำเนินชีวิตในรูปแบบสมัยใหม่ อันมีผลกระทบต่อสภาพจิตใจ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่โดยรวม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมเมืองด้านต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม แม้ว่าในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ พ.ศ.2524-2533 อัตราการก่ออาชญากรรมได้ลดลงจาก 185.5 คดี มาเป็น 154.4 คดีต่อประชากร 100,000 คน แต่แนวโน้มของการก่อคดีได้เปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่รุนแรงสะเทือนขวัญ และมีความซับซ้อนในรูปแบบต่างๆ มากขึ้น ขณะเดียวกันปัญหายาเสพติดยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญ การระดมทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ ประมง และแร่ธาตุ มาใช้ในอัตราที่สูงเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติให้เสื่อมโทรมโดยเร็วขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราที่สูงก่อให้เกิดความไม่สมดุลหลายประการ ซึ่งเป็นอุปสรรคและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนและมีคุณภาพในระยะยาว ดังนั้นการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 จำเป็นต้องให้มีความสมดุลระหว่างการพัฒนาในเชิงปริมาณ คุณภาพ และความเป็นธรรมในสังคมควบคู่กันไปเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ไว้ 3 ประการดังนี้

- 1) รักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมเพื่อให้การเจริญเติบโตเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีเสถียรภาพ
- 2) การกระจายรายได้และกระจายการพัฒนาไปสู่ภูมิภาคและชนบทให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
- 3) เร่งรัดพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

เป้าหมายการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ จึงประกอบด้วย การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจให้มั่นคง การกระจายรายได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และยกระดับคุณภาพชีวิต การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการจำกัดปล่อยสารอันตรายจากการใช้พลังงานเชิงพาณิชย์

จากวัตถุประสงค์และเป้าหมายดังกล่าว การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยในช่วงแผน 7 ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ดังเช่นที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid:90>: 1-2) ได้ชี้ให้เห็นว่า อัตราการขยายตัวอยู่ในระดับสูง รายได้ต่อหัวเพิ่มจาก 41,000 ในปี 2534 เป็น 68,000 ในปี 2538 หรือเพิ่มขึ้น 32 เท่าตัว สัดส่วนคนยากจนของประเทศลดลงเหลือเพียงร้อยละ 13.7 ในปี 2535 เปรียบเทียบกับเป้าหมายร้อยละ 20 ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 แม้ว่าการพัฒนาประเทศจะบรรลุเป้าหมายเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็ตาม แต่กิจกรรมและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจยังกระจุกตัวอยู่ในภาคมหานครและปริมณฑล รายได้ต่อหัวของคนไทยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลยังสูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ ผลของการพัฒนาฯ คนไทยส่วนใหญ่ได้รับบริการ โครงสร้างพื้นฐานและบริการพื้นฐานทางสังคมมากขึ้นในระดับที่น่าพอใจ กล่าวคือ ในปี 2537 หมู่บ้านชนบทมีไฟฟ้าใช้ มีน้ำสะอาดดื่มกินในระบบประปา ด้านคมนาคมขนส่งมีถนนเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด อำเภอและตำบล ด้านการศึกษาคนไทยในชนบทมีการศึกษาสูงขึ้น โดยมีอัตราเข้าเรียนในภาคบังคับถึงร้อยละ 97.7 ด้านสาธารณสุข อายุขัยเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้น ดังนั้น การมุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่งคั่งด้านรายได้ทำให้คนไทย และสังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมของคนในสังคม ได้แก่ การย่อหย่อนในศีลธรรม จริยธรรม การเอาใจเอาเปรียบ วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่ดั้งเดิมเริ่มจางหายไปพร้อมๆ กับการล่มสลายของสถาบันครอบครัว ชุมชนและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ความแออัดของชุมชนเมือง ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนคุณภาพของอากาศ ปริมาณฝุ่นละออง เป็นต้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 การมองข้ามการพัฒนาคุณค่าของความเป็นคน ละเลยภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีความเป็นอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย ได้ส่งผลกระทบต่อพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคม ช่วยแก้ปัญหาการพัฒนาที่ขาดความสมดุล คือ เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน และเพื่อก้าวไปสู่การพัฒนาที่พึงปรารถนาในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จึงกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาไว้ดังนี้

- 1) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนทุกคนทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ให้มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง
- 2) เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้มีความมั่นคงและเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนให้สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคน รวมทั้งให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น
- 3) เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพมั่นคง และสมดุลเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาศักยภาพของคนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและได้รับผลจากการพัฒนาที่เป็นธรรม
- 4) เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน
- 5) เพื่อปรับระบบบริหารจัดการเปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศมากขึ้น

เป้าหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การพัฒนาข้างต้น เพื่อชีวิตผลการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดย เพิ่มปริมาณการเตรียมความพร้อมทุกด้านของเด็กปฐมวัย เพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาทุกระดับ ยกระดับทักษะฝีมือและความรู้พื้นฐานให้แก่แรงงานในสถานประกอบการ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนา ลดจำนวนการเกิดอุบัติเหตุต่างๆ ลดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ระดมการออมภาคครัวเรือนให้เพิ่มขึ้น ขยายปริมาณและเพิ่มคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานสู่ชนบท ลดสัดส่วนคนยากจนของประเทศ อนุรักษ์ ป่าไม้ ป่าบุรณะพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ สร้างโอกาสและเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพเกษตรในรูปแบบของเกษตรธรรมชาติ ตลอดจนยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในเมือง

ความเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจในช่วง 10 ปี (2530-2539) ที่ผ่านมาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 และฉบับที่ 7 ทำให้ทุกฝ่ายคิดว่า เศรษฐกิจไทยจะรุ่งเรืองต่อไปอีกนาน แต่ด้วยเหตุที่ไม่คาดคิดช่วงกลางปี 2540 ซึ่งเป็นช่วงที่เริ่มใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 สภาวะเศรษฐกิจต่างๆ กลับทรุดลงอย่างรวดเร็ว สาเหตุมาจาก โครงสร้างการส่งออกของประเทศไทยที่พึ่งพิงปัจจัยการผลิตและตลาดต่างประเทศมากเกินไป และการออมภายในประเทศต่ำกว่าการลงทุนรวม มีการใช้จ่ายเกินตัว มีการกู้เงินมาใช้จ่ายอย่างขาดประสิทธิภาพ จนมีหนี้สินจำนวนมาก สถาบันการเงินภาคเอกชนมีการกู้ยืมเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศและการฟื้นฟูภาวะเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อทั้งโดยรวมและในด้านต่างๆ มากมาย (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2553: ออนไลน์) ดังนั้น หากมองย้อนไปในอดีตจะพบว่า สังคมไทยซึ่งเคยเป็นสังคมที่ครอบครัวมีความสุข ชุมชน สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความ

เป็นอยู่อย่างพอเพียงในทางเศรษฐกิจ ทั้งการผลิต การบริโภค การค้าขายแลกเปลี่ยน สังคมมีความเข้มแข็ง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในครอบครัว ชุมชน เช่น ประเพณีการลงแขก เป็นต้น แต่เมื่อกระแสการพัฒนาที่เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้โหมกระหน่ำมากขึ้น ประเพณีเหล่านี้ได้จางหายไปกลายเป็นการจ้างแรงงานแทน วิถีชีวิตของสังคมถูกปรับเปลี่ยนจากสังคมชาวนามาเป็นสังคมเมือง สังคมที่เคยพึ่งพาตนเอง กลายเป็นสังคมที่ต้องพึ่งพาภายนอกมากขึ้น การตั้งเป้าหมายการเติบโตทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับสูง ด้วยการกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านอุปสงค์ ทั้งจากการส่งออกและการอุปโภคบริโภคภายในประเทศ ส่งผลให้คนไทยมีแนวโน้มใช้จ่ายเกินตัว ก่อนหนี้สินเพิ่มขึ้น จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2540: ออนไลน์) พบว่า ในช่วงปี 2541-2545 รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือนปรับตัวเพิ่มขึ้นตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ โดยขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 3.6 ต่อปี ในขณะที่หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนขยายตัวสูงถึงร้อยละ 6.9 ต่อปี ฉะนั้นในรอบ 7 ปีที่ผ่านมาคนไทยมีหนี้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อหัวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 67.7 หรือจาก 14,054 บาทต่อคนในปี 2539 เพิ่มขึ้นเป็น 23,567 บาทต่อคนในปี 2545 ส่วนจำนวนครัวเรือนที่มีหนี้ พบว่า มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 49.2 เป็นร้อยละ 62.4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

ตารางที่ 1.1 รายได้ ค่าใช้จ่ายและหนี้สินของครัวเรือน (หน่วย: บาท: คน)

เครื่องชี้วัด	2541	2542	2543	2544	2545	2546
รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท/เดือน)	12,492	12,729	12,150	12,185	13,418	17,444
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท/เดือน)	10,389	10,238	9,848	10,025	10,908	12,903
หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน (บาท)	69,674	71,713	68,405	68,279	83,314	130,821

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : ข้อมูลปี 2546 จากการคาดการณ์ของศูนย์ศึกษาการค้าระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยหอการค้า

ตารางที่ 1.2 หนี้ครัวเรือนก่อนและหลังวิกฤติเศรษฐกิจ

สถานการณ์/ปี	2539	2541	2543	2545
รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อเดือน	10,779	12,492	12,150	13,736
หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน	52,001	69,674	68,405	82,485
หนี้สินครัวเรือนเฉลี่ยต่อหัว	14,054	18,831	19,001	23,567
สัดส่วนของจำนวนครัวเรือนที่มีหนี้ (%)	49.2	55.1	56.3	62.4
สัดส่วนหนี้สินเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือน (%)	50.5	60.7	60.3	63.5
สัดส่วนหนี้บริโภคเทียบกับจีดีพี (%)	4.6	8.3	8.2	10.8

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ภายใต้วิกฤตการณ์เศรษฐกิจดังกล่าว แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่
ให้ประชาชนดำเนินตามวิถีแห่งการดำรงชีพที่สมบูรณ์ สานติสุข โดยมีธรรมะเป็นเครื่องกำกับใจตน
เป็นที่สำคัญ ซึ่งก็คือ วิถีชีวิตไทย ที่ยึดเส้นทางสายกลางของความพอดีสามารถนำมาประยุกต์ใช้
ในทางเศรษฐกิจได้ คือ ความพอดีด้านเศรษฐกิจ เป็นการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ดำรงชีวิตอย่าง
พอสมควร พออยู่ พอกินตามอัตภาพ และฐานะของตนเอง ([สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2552:
ออนไลน์](#)) โดยพื้นฐานของประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมแต่ความเปลี่ยนแปลงด้าน
เศรษฐกิจเป็นไปอย่างรวดเร็ว คนส่วนใหญ่หันหลังให้กับการเกษตรไปทำงานตามระบบทุนนิยม
มากขึ้น มีการแข่งขันที่ต้องใช้ปัจจัยภายนอกต่างๆ มาเป็นตัวกระตุ้น เพียงเพื่อให้เกิดความทันกัน
ซึ่งในที่สุดประชาชนไม่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการและการแข่งขันได้ ที่เรียกว่า
การพัฒนาแบบก้าวกระโดด ต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตการณ์เศรษฐกิจปี 40 ที่ผ่านมา หากนำ
เศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์โดยอาศัยหลักการมาปรับใช้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันอยู่แบบพอเพียง พอ
กินพอใช้ พัฒนาไปทีละขั้นค่อยๆสร้างความพร้อมต่างๆ เพื่อไม่ให้กระแสเสรีนิยมหรือทุนนิยม
จนเกินไปจนหันกลับมาทำร้ายได้อีก

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 จึงเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้กรอบทิศ
ทางการพัฒนาประเทศ ในระยะปานกลาง ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ระยะยาว และมีการดำเนินการ
ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ในด้านแนวคิดที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ในทุก
มิติอย่างเป็นองค์รวม และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และ
สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างระบบบริหารจัดการภายในที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกระดับ อันจะ

ทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มี “คน” เป็นศูนย์กลางได้อย่างแท้จริง การพัฒนาประเทศไทยในอนาคต ๒๐ ปี มีจุดมุ่งหมายเน้นการแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” สร้างค่านิยมร่วมให้คนไทยตระหนักถึงความจำเป็นและปรับเปลี่ยนกระบวนกรคิด ทักษะคิด และกระบวนกรทำงาน โดยยึด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารจัดการประเทศแนวใหม่ ที่มุ่งสู่ประสิทธิภาพและคุณภาพ และก้าวตามโลกได้อย่างรู้เท่าทัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณค่าที่ดีในสังคมไทยบนพื้นฐานของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของความเป็นไทย จึงได้กำหนดสภาพสังคมไทยที่พึงประสงค์ โดยมุ่งพัฒนาสู่ “สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ” ใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน เพื่อให้การพัฒนาประเทศเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของวิสัยทัศน์ร่วมภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสังคมไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต จึงกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1) เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพและมีภูมิคุ้มกัน สร้างความเข้มแข็งของภาคการเงิน และฐานะการคลัง ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจเพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น

2) เพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็ง ยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างรู้เท่าทันโลก โดยการพัฒนาคุณภาพคน ปฏิรูปการศึกษา ระบบสุขภาพ เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่ายชุมชน ให้เกิดการเชื่อมโยงการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน ดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3) เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทยทุกระดับ เน้นการปฏิรูประบบบริหารจัดการภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา การสร้างระบบการเมืองที่รับผิดชอบต่อสังคม และลดการทุจริตประพฤติมิชอบ

4) เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนไทยในการพึ่งพาตนเองให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาและบริการทางสังคมอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับกลไกภาครัฐให้เอื้อต่อการแก้ปัญหา

เป้าหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น จึงได้กำหนดเพื่อชี้วัดผลการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นประกอบด้วย คุณภาพทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เศรษฐกิจโดยรวมขยายตัวอย่างมีคุณภาพและเสถียรภาพ การยกระดับคุณภาพชีวิต เพื่อให้มีโครงสร้างประชากรที่สมดุลและขนาด

ครอบครัวที่เหมาะสม การบริหารจัดการที่ดี โดยการสร้างระบบราชการที่มีประสิทธิภาพ การลดความยากจนเพื่อให้มีเศรษฐกิจที่เอื้อต่อคนยากจน

การเปลี่ยนแปลงที่ประเทศไทยต้องเผชิญในอนาคต ยังต้องพัฒนาโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในหลายประการ เพื่อให้คนไทยอยู่ดีมีสุข สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=139>) สรุปไว้ว่า ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ค่าดัชนีการพัฒนาคงคนของประเทศไทยในปี 2548 เท่ากับ 0.778 อยู่ในลำดับที่ 73 จาก 177 ประเทศ ด้านการพัฒนาคุณภาพคน ด้านการศึกษาขยายตัวเชิงปริมาณอย่างรวดเร็ว สำหรับด้านชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและการจัดการความรู้มีมากขึ้น ส่งผลให้ชุมชนมีการรวมตัว รวมกลุ่มและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ภาครัฐได้ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เพื่อการจัดทำแผนชุมชนแล้ว 3,657 ตำบล การส่งเสริมกระบวนการประชาคมในการจัดทำแผนของส่วนท้องถิ่นและอำเภอ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชน การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และกระบวนการสร้างอาชีพให้แก่ชุมชน อย่างไรก็ตาม สังคมไทยยังมีผู้นำการพัฒนาโดยเฉพาะผู้นำชุมชนและปราชญ์กระจายอยู่ทุกพื้นที่ประมาณ 1.7 ล้านคน และมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน ทำให้มีชุมชนต้นแบบที่มีความเข้มแข็งสามารถเป็นแบบอย่างเพื่อเรียนรู้และประยุกต์ใช้อยู่ทั่วทุกภูมิภาค

การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและการแก้ปัญหาความยากจนมีส่วนช่วยให้ความยากจนลดลงตามลำดับ และการกระจายรายได้ปรับตัวดีขึ้นอย่างช้าๆ ในปี 2547 มีจำนวนประชาชนที่ยังอยู่ภายใต้เส้นความยากจนซึ่งเป็นระดับรายได้ 1,242 บาทต่อเดือนอยู่จำนวน 7.34 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 11.3 ของประชากรทั้งประเทศ สำหรับการกระจายรายได้ปรับตัวดีขึ้นอย่างช้าๆ โดยค่าดัชนีจีนิ (Gini coefficient) ของประเทศเท่ากับ 0.499 ลดลงต่อเนื่องจาก 0.525 ในปี 2543 และ 0.501 ในปี 2545 อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาการกระจายรายได้ต้องได้รับลำดับความสำคัญ เนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ แล้ว การกระจายรายได้ในประเทศไทยยังมีความเท่าเทียมน้อยกว่าหลายประเทศ (สศช.: ออนไลน์)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกที่จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาของประเทศไทยในอนาคต และการทบทวนผลการพัฒนาและสถานะของประเทศได้สะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างการพัฒนาประเทศที่ไม่สมดุล ไม่ยั่งยืน และอ่อนไหวต่อผลกระทบจากความผันผวนของปัจจัยภายนอกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยจึงต้องปรับตัวเพื่อการพัฒนาในทิศทางที่พึ่งตนเองและมีภูมิคุ้มกันมากขึ้น โดยยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวทางปฏิบัติควบคู่การพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” บนพื้นฐานคุณภาพเชิงพลวัต การพัฒนาที่เชื่อมโยงทุกมิติของ

การพัฒนา ตัวคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง โดยวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุล โดยมีการเตรียม “ระบบภูมิคุ้มกัน” ด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยงให้พร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกและภายในประเทศ

การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนต้องใช้ “ความรอบรู้” ในการพัฒนาในด้านต่างๆ ด้วยความรอบคอบ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย เสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกใน “คุณธรรม” จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิต ด้วยความเพียร อันจะเป็นภูมิคุ้มกันที่ดี และเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงที่ประเทศไทยต้องปรับตัวในอนาคต การพัฒนาในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

- 1) เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้คู่คุณธรรม
- 2) เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชน
- 3) เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตสู่การเพิ่มคุณค่า ของสินค้าและบริการ
- 4) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและระบบบริหารความเสี่ยง
- 5) เพื่อสร้างระบบการแข่งขันด้านการค้าและการลงทุนให้เป็นธรรม
- 6) เพื่อเสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและคุณค่าความ

หลากหลายทางชีวภาพ

- 7) เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศสู่ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน

เป้าหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น เพื่อชี้วัดผลการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ประกอบด้วย การพัฒนาคุณภาพคน การพัฒนาชุมชนและแก้ไขปัญหาความยากจน การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านธรรมาภิบาล

การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554: ออนไลน์) [ชี้ให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมในช่วงที่ประเทศไทยเผชิญวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อปี 2540 และเป็นแนวทางที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนประเทศให้พ้นจากภาวะวิกฤต การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติส่งผลให้ประเทศไทยเข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันหลายด้าน โดยเฉพาะในส่วนของภาคประชาชนและชุมชน ซึ่งรับรู้ เข้าใจและน้อมนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย ประหยัด ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีการเก็บออม และสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน จากผลการสำรวจของโครงการ พ.ศ. พอเพียง \(สศช:ออนไลน์\) ในช่วงปี 2550-2551 ข้อมูลประชาชนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อต่างๆ ขณะที่ความเข้าใจในการนำไปใช้เพื่อการดำรง](#)

ชีพสูงถึงร้อยละ 74.0 ของกลุ่มตัวอย่าง ความเข้าใจในหลักปรัชญาฯ มีความแตกต่างกันในแต่ละหลักการ ซึ่งประชาชนจะมีความเข้าใจในหลักการมีคุณธรรมอยู่ในเกณฑ์สูงถึงร้อยละ 75-85 ขณะที่หลักความมีเหตุผลมีความเข้าใจร้อยละ 44.0 ประชาชนจะมีความเข้าใจในหลักปรัชญาฯ ที่เชื่อมโยงกับการประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย มีชีวิตเรียบง่าย มีการออม เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 74.0 ของกลุ่มตัวอย่าง และระดับมาร้อยละ 13.6 เป็นการประยุกต์ใช้ในแนวทางที่หลากหลาย เช่น การยึดหลักพอประมาณ เน้นการเติบโตที่ก่อให้เกิดความสมดุลระยะยาว ยึดหลักการพึ่งพาตนเอง ใช้ทรัพยากรและปัจจัยท้องถิ่น ยึดหลักเหตุผลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนที่มีระบบการผลิตที่คำนึงถึงความสอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณี ฯ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน สร้างภูมิคุ้มกันโดยมีระบบการผลิตและการตลาดที่หลากหลาย มีแผนชุมชนที่คำนึงถึงการใช้ และอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชน จัดให้มีระบบสวัสดิการสังคม ระบบการออม ประกันสุขภาพ จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่งเสริมความรู้ รัก สามัคคี ตลอดจนสร้างผู้นำชุมชน/ผู้นำทางความคิดที่เป็นแบบอย่างของบุคคลแห่งคุณธรรม ส่วนภาคเกษตรเป็นภาคที่มีความสำคัญและมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในทุกระดับตั้งแต่เกษตรกร ครอบครัวยุวม ชุมชน และประเทศ นำไปสู่ความพออยู่ พอกิน มีความมั่นคงปลอดภัยด้านอาหาร ลดรายจ่าย พึ่งตนเอง และแก้ปัญหาความยากจนของภาคครัวเรือนและภาคชุมชน ผลปรากฏชัดเจนว่าสามารถก้าวพ้นภาวะหนี้สิน ลดการใช้สารเคมี และเน้นการผลิตที่ยึดความมีเหตุผล มีเงินออม และรายได้มั่นคง สามารถช่วยเหลือแบ่งปันเพื่อนบ้านและชุมชน

จังหวัดนนทบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่ภาคกลาง บนฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา มีเนื้อที่ 622 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 20 กิโลเมตร ประกอบด้วยอำเภอทั้งหมด 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนนทบุรี อำเภอปากเกร็ด อำเภอบางบัวทอง อำเภอบางใหญ่ อำเภอบางกรวย และอำเภอไทรน้อย มีองค์กรปกครองท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลนคร 2 แห่ง เทศบาลเมือง 3 แห่ง เทศบาลตำบล 6 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 34 แห่ง ปัจจุบันพื้นที่ของจังหวัดซึ่งเคยเป็นสวนผลไม้และมีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเป็นที่อยู่อาศัยของประชาชนที่อพยพมาจากทุกภาคส่วนของประเทศ จะเห็นได้ว่าจังหวัดนนทบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ทำให้ความเจริญต่างๆ เข้ามาสู่จังหวัดและอำเภอต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ดังเช่นมีพื้นที่บางส่วนของจังหวัดในบางอำเภอ เป็นที่รองรับการขยายตัวในด้านอุตสาหกรรม มีการจัดสรรที่ดิน และก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม เป็นจำนวนมาก ภายหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ที่ส่งผลกระทบต่อทั่วประเทศ ทำให้ทุกภาคส่วนของประเทศได้น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ จังหวัดนนทบุรีก็เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้นำแนว

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาจับเคลื่อนประกอบกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ที่ให้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น ในปี 2548 จังหวัดนนทบุรีจึงได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยการส่งเสริมอาชีพ เพื่อเพิ่มพูนรายได้ และแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงให้กับประชาชน และให้ชุมชนเข้ามาเรียนรู้และนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

หลายชุมชนในจังหวัดนนทบุรีได้มีโอกาเข้ามาเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ หมู่บ้านคลองฝรั่ง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนนทบุรี เป็นชุมชนขนาดกลาง มีครัวเรือนอาศัยอยู่ 145 ครัวเรือน ตั้งอยู่ที่หมู่ 7 ตำบลไทรน้อย และอยู่ห่างจากอำเภอกำแพงแสน 5 กิโลเมตร ได้มีโอกาเข้ามาเรียนรู้ และนำไปประยุกต์ใช้เช่นกัน เนื่องจากบ้านคลองฝรั่งซึ่งเป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย แต่มีพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็ง ประกอบกับผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านได้ร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน โดยใช้ศักยภาพของคนในชุมชนมาพัฒนาและเรียนรู้ร่วมกันในเวทีประชาคมอย่างต่อเนื่อง การรวมกลุ่มของคนในชุมชนเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2530 ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการขอสินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรนำมาเป็นทุนในการประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ จึงได้ปรึกษารือกันว่าการกู้เงินมาเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพนั้น หากไม่หาเงินมาเพื่อเป็นทุนสำรองคงจะต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนานกว่าจะพ้นภาระหนี้สิน ดังนั้น ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน จึงมีความเห็นว่าเพื่อให้ชาวบ้านได้รู้จักการออมเพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการผลิต จึงได้ก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้น มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านต่างๆ ร่างระเบียบในการดำเนินงาน ในระยะแรก ให้สมาชิกส่งเป็นเงินสะสมสะสมทรัพย์เพื่อการผลิต สมาชิกได้รับประโยชน์โดยมีทุนในการประกอบอาชีพ และยังมีเงินปันผลสิ้นปี ต่อมาในปี 2539 จากการพบปะกันของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทุกวันที่ 6 ของทุกเดือน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการประกอบอาชีพมากขึ้น จึงเห็นว่าสตรีน่าจะหารายได้เสริมให้แก่ครอบครัวจึงรวมกลุ่มประกอบวัตถุดิบในการทำน้ำพริก โดยใช้วัตถุดิบที่ปลูกไว้จำนวนมากพอสมควรตั้งเป็นกลุ่มสตรีแปรรูปน้ำพริก โดยเริ่มจากผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนก่อนแล้วจึงขยายไปจำหน่ายในหมู่บ้านใกล้เคียง ดังนั้น จากการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชนทั้งสองกลุ่มดังกล่าว ทำให้เกิดการขยายกลุ่มออกไปอีกหลายกลุ่มจนกลายเป็นกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนขึ้น จะเห็นได้ว่า ชุมชนบ้านคลองฝรั่งมีการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้วแต่อาจยังไม่เป็นรูปธรรม ต่อมา เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นย้ำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทางจังหวัดนนทบุรีได้ให้ชุมชนเข้ามาเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้ประชาชนทุกคนได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต บ้านคลองฝรั่งซึ่งมีกิจกรรมที่

สอดคล้องกับหลักความพอเพียงด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ดำเนินการเรื่อยมาจนในปี 2544 จึงได้รับคัดเลือกจากกรมพัฒนาชุมชนให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนที่อยู่ในระดับแนวหน้า ที่มีการดำเนินชีวิตที่เข้าข่ายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับหมู่บ้านและชุมชนอื่น เข้ามาเรียนรู้ดูงานหลายหน่วยงานทั้งสถาบันการศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ จนได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหลายหน่วยงาน จากการทำชุมชนมีความเข้มแข็งได้นั้นเพราะมีผู้ใหญ่บ้านที่เป็นนักพัฒนา และมีประธานประชาคมหมู่บ้านที่เข้มแข็ง สนีกกำลังร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาสตรี ผลิตพลังของกลุ่มเศรษฐกิจทุกกลุ่มในหมู่บ้าน ทำให้บ้านคลองฝรั่ง เป็นหมู่บ้านอยู่ในระดับแนวหน้า ที่ดำเนินชีวิตด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับหมู่บ้านอื่นๆ ตลอดมาจนทุกวันนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาลักษณะการดำเนินชีวิตของครัวเรือนบ้านคลองฝรั่งที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนศึกษาถึงการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน เพื่อเป็นแบบอย่างการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับชุมชนอื่น นำไปปรับใช้ให้เข้ากับภูมิสังคมของชุมชนตนเองต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนบ้านคลองฝรั่ง
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.3 เพื่อวิเคราะห์การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

3. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย ศึกษาประชากรของชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

3.2.1 ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ รายจ่าย หนี้สิน การออม การผลิต การบริโภค การกระจายผลผลิต การจัดสรรผลผลิต ของชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

3.2.2 ด้านสังคม ได้แก่ การรวมกลุ่ม การมีส่วนร่วม ของชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

4. นวัตกรรมเฉพาะ

นิตยสารเฉพาะศัพท์ เป็นการนิยามความหมายเฉพาะคำที่ใช้กับงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจพอเพียง: ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน มีความรู้ มีคุณธรรม การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินชีวิตของภาคครัวเรือน

4.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวคิดการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานการพึ่งตนเองเป็นหลัก ทำอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ทำด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง ครอบคลุมทุกด้าน ตั้งแต่ด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติ-สิ่งแวดล้อม และจิตใจ เพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกชุมชน

4.2 เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตและการปฏิบัติตนของชุมชนบ้านคลองฝรั่งให้ยืนอยู่ได้ด้วยตนเองภายใต้หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน มีความรู้และมีคุณธรรม

4.2.1 ความพอประมาณ หมายถึง การดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านคลองฝรั่งที่ตั้งอยู่บนความพอมี พอกิน พอใช้ มีปัจจัยสี่ที่พอเหมาะ พอควรกับฐานะ รายได้-รายจ่ายมีความสมดุลกัน หนี้สินที่ชำระคืนได้

4.2.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุมีผล ลดความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีวิตเพื่อยกระดับฐานะของคนและครอบครัว ไม่นิยมใช้จ่ายตามกระแสสังคม

4.2.3 การมีภูมิคุ้มกัน หมายถึง การดำเนินชีวิตด้วยการรู้จักประหยัดและเก็บออม ไม่สร้างหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ มีความรักสามัคคีในครอบครัว/ชุมชน มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านคลองฝรั่ง

4.2.4 มีความรู้ หมายถึง การพัฒนาความรู้ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ภายในชุมชน และการเรียนรู้จากสังคมนอกข้าง

4.2.5 มีคุณธรรม หมายถึง การไม่เบียดเบียนและไม่เอาเปรียบตนเองและผู้อื่น ซื่อสัตย์สุจริต อดทนและแบ่งปัน

4.3 การดำเนินชีวิต หมายถึง วิถีชีวิตความเป็นอยู่และการปฏิบัติตนรวมถึงการประกอบอาชีพตามหลักความพอเพียงในด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรมของบุคคลและครอบครัว

4.4 การประยุกต์ใช้ หมายถึง การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับชุมชนในด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และเงื่อนไขคุณธรรม เช่น การมีส่วนร่วม การรวมกลุ่มอาชีพ การสร้างเครือข่าย เป็นต้น

4.5 ปัจจัยสี่ หมายถึง ปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยา รักษาโรคหรือการรักษาพยาบาล ที่ชุมชนบ้านคลองฝรั่งต้องใช้ให้เกิดประโยชน์ ใช้อย่างพอดี ไม่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น

4.6 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ หมายถึง รายรับ รายจ่าย หนี้สิน การออม ของชุมชน บ้านคลองฝรั่ง

4.7 ความเข้มแข็ง หมายถึง การอยู่ร่วมกันของครอบครัว ชุมชนอย่างมีความสุข ทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างความเข้มแข็งและลดผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี เพื่อให้เกิดความสุขในชุมชนบ้านคลองฝรั่ง

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่ชุมชนบ้านคลองฝรั่งได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ คือ

5.1 ได้ทราบถึงความสอดคล้องของการดำเนินชีวิตของครัวเรือนบ้านคลองฝรั่งกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาชุมชนบ้านคลองฝรั่งให้พัฒนาได้อย่างยั่งยืน

5.2 ได้ทราบและเข้าใจการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับชุมชนบ้านคลองฝรั่ง จังหวัดนนทบุรี และสามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุงและสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับการพัฒนาเศรษฐกิจของบ้านคลองฝรั่งให้เติบโตอย่างมั่นคงและมีความสุข

5.3 เพื่อเป็นแบบอย่างการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับชุมชนอื่นๆ หรือชุมชนใกล้เคียง นำการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนไปปรับใช้ให้เข้ากับภูมิสังคมของชุมชนตนเองต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอนาทม จังหวัดน่าน ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้มาซึ่งประเด็นการศึกษา การทบทวนวรรณกรรมได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

- 1) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
- 2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงวางรากฐานในการพัฒนาชนบท และช่วยเหลือประชาชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ มีความว่า “พออยู่ พอกิน” และมีความเป็นอิสระที่จะอยู่ได้โดยไม่ต้องยึดอยู่กับเทคโนโลยีและความเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ ทรงวิเคราะห์ว่า หากประชาชนพึ่งพาตนเองได้แล้วก็จะมีส่วนช่วยเหลือเสริมสร้างประเทศชาติโดยส่วนรวมได้ นับว่าเป็นวิสัยทัศน์ที่สร้างความเข้มแข็งในตนเองของประชาชน ในทางปฏิบัติแล้ว จุดเริ่มต้นของการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นทั้งหลักการและกระบวนการทางสังคม ตั้งแต่ขั้นฟื้นฟูและขยายเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและบริโภคอย่าง พออยู่ พอกิน ขึ้นไปถึงขั้นแปรรูปอุตสาหกรรมครัวเรือน สร้างอาชีพและทักษะวิชาการที่หลากหลายเกิดตลาดซื้อขาย สะสมทุน ฯลฯ บนพื้นฐานเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนนี้ จะพัฒนาขึ้นมาอย่างมั่นคงทั้งในด้านกำลังทุน ตลาดภายในประเทศ รวมถึงเทคโนโลยี ซึ่งจะค่อยๆ พัฒนาจากฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีอยู่ภายในชาติ และที่เรียนรู้จากโลกภายนอก

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจที่พอเพียงกับตัวเอง ทำให้อยู่ได้โดยไม่ต้องใครอื่น มีสิ่งจำเป็นที่ทำได้โดยตัวเองไม่ต้องแข่งขันกับใคร และมีเหลือเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ไม่มี อันนำไปสู่การแลกเปลี่ยนในชุมชน และขยายไปจนสามารถที่จะเป็นสินค้าส่งออก เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นเศรษฐกิจระบบเปิดที่เริ่มจากตนเองและความร่วมมือ วิธีการเช่นนี้จะดึงศักยภาพของประชากร

ออกมาสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวซึ่งมีความผูกพันกับ “จิตวิญญาณ” คือ “คุณค่า” มากกว่า “มูลค่า” ประเด็นสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง (ศูนย์สารสนเทศ สำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 จังหวัด เชียงใหม่: สืบค้นเมื่อ 22.7.55: ออนไลน์) คือ

1) พอมีพอกิน ปลูกพืชสวนครัวไว้กินเองบ้าง ปลูกไม้ผลไว้หลังบ้าน 2-3 ต้น พอที่จะมีไว้กินเองในครัวเรือน เหลือจึงขายไป

2) พออยู่พอใช้ ทำให้บ้านน่าอยู่ ปราศจากสารเคมี กลิ่นเหม็น ไร้แต่ของที่เป็นธรรมชาติ ใช้จ่ายลดลง สุขภาพจะดีขึ้น

3) พออกพอใจ เราต้องรู้จักพอ รู้จักประมาณตน ไม่ใคร่อยากใคร่มีเช่นผู้อื่น เพราะเราจะหลงติดกับวัตถุ ปัญญาจะไม่เกิด

1.1.1 รูปแบบและองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง

สุทธศรี กันตะบุตร (2550: 8) กล่าวถึง รูปแบบของเศรษฐกิจพอเพียงว่ามี 2 รูปแบบ คือ เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน และ เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า

1) เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน สามารถพึ่งตนเองได้ โดยไม่โลภมาก และไม่เบียดเบียนคนอื่น

2) เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า คือ การแลกเปลี่ยน ร่วมมือ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้ส่วนรวมได้ประโยชน์และนำไปสู่การพัฒนาชุมชนและสังคมให้เจริญอย่างยั่งยืน ส่วนองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (2550: 4-6) ได้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

1) พึ่งพาตนเอง (อดตาหิ อดโน นาโถ) ช่วยเหลือให้ช่วยตัวเองได้ ไม่รอรับความช่วยเหลือจากรัฐอยู่เสมอ ใช้ความสามารถของตัวเองก่อน ปลูกพืชผสมผสานให้พออยู่ พอมีพอกิน เพื่อลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นให้เหลือน้อยที่สุด

2) พอประมาณ ค่อยๆ ทำตามกำลังกาย กำลังทุน ค่อยเป็น ค่อยไป จากงานเล็กๆ ไม่มากไม่น้อยเกินไป ด้วยวิธีการง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อน ไม่ต้องใช้ปัจจัยการผลิตที่ราคาสูง เช่น สารเคมี หากจะกู้เงินมาลงทุน ก็ให้ใช้ในสิ่งที่มีผลตอบแทนแน่นอน ไม่นำไปซื้อวัสดุที่ไม่เกี่ยวกับการผลิต เมื่อกิจการมั่นคงก็ค่อยสร้างเสริมความเจริญต่อไป

3) เติบสายกลาง (มัชฌิมา ปฏิปทา) ไม่ประพฤติดินให้สลายเกินไป ถ้าหากเกินไป มีความพอดี ไม่ให้พึ่งพาอาหารหรือผลิตผลนั้นอย่างหนึ่งอย่างใดอย่างเดียว ให้ผสมผสานหลายอย่างเป็นการกระจายทุน กระจายแรงงาน มีอาหารกระจายตลอดปี ถ้าผลิตผลเหลือก็นำไปจำหน่าย หรือแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้าน หรือนำเงินไปซื้อปัจจัยที่จำเป็นอย่างอื่นที่ผลิตเองไม่ได้

4) ภูมิคุ้มกัน น้ำคือชีวิต หากไม่มีน้ำจากระบบชลประทาน ให้ขุดสระหรือมีแหล่งน้ำสำรอง เพื่อปลูกพืชผักหรือเลี้ยงสัตว์ได้หลายอย่าง ถ้ามีอากาศแห้งแล้งก็สามารถใช้น้ำจากแหล่งน้ำมารดพืชผักได้ และเป็นรายได้พอประทัง ทดแทนได้ ปลาในสระก็ใช้เป็นอาหาร ริมสระควรปลูกหญ้าแฝกเพื่อลดการชะล้างพังทลายของดิน

5) มีเหตุมีผล การที่มีกิจกรรมหลายอย่างทำให้ต้องใช้ความรู้ สติปัญญา พิจารณาตามเหตุตามผลก่อนจะดำเนินการใดๆ ควรรับความรู้ใหม่ๆ จากคำแนะนำของผู้รู้ หรือข้าราชการ การจะลงทุนกู้เงินก็ควรต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

6) เป็นคนดี ต้องมีศีลธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน มีความเพียร ประหยัด ลดเวรน้อยบายมุขทุกประเภท (เหล่า หวย ยาเสพติด ฯลฯ) ทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดต่อครอบครัว และต่อเพื่อนบ้าน

7) มีความสามัคคีกับบุคคลในครอบครัวและเพื่อนบ้าน มีความเอื้ออาทรช่วยเหลือแลกเปลี่ยนผลิตผลซึ่งกันและกัน เมื่ออาชีพก้าวหน้าขึ้นต้องรวมกลุ่มกัน พบปะช่วยเหลือกันด้านความรู้ เทคโนโลยี หรือรวมกันในรูปแบบสหกรณ์ชุมชน จัดหาเงินทุน โรงสีข้าว อาหาร เครื่องนุ่งห่ม สวัสดิการต่างๆ เช่น การศึกษา สาธารณสุข ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ปวัน มีนรัชเรื่องเดช (2549: 7) กล่าวถึงนัยสำคัญของแนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงว่า มีองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่

ประการแรก เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดหลักการที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” โดยมุ่งเน้น การผลิตพืชผลให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคในครัวเรือน เมื่อเหลือจึงคำนึงถึงการผลิตเพื่อการค้าเป็นอันดับรอง ผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดจะเป็นกำไรของเกษตรกร สภาพการณ์เช่นนี้ เกษตรกรจะเป็นผู้กำหนดหรือกระทำต่อตลาดแทนที่ว่าตลาดจะเป็นตัวกำหนดเกษตรกร หลักสำคัญคือ การลดค่าใช้จ่าย โดยการสร้างสิ่งอุปโภคบริโภคในที่ดินของตนเอง เช่น ข้าว น้ำ ปลา พืชผัก ไม้ผล ฯลฯ

ประการที่สอง เศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ทั้งนี้กลุ่มชาวบ้านหรือองค์กรชาวบ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ให้หลากหลาย ครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสาน หัตถกรรม การแปรรูปอาหาร ฯลฯ เมื่อองค์กรชาวบ้านเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็ง และมีเครือข่ายมากขึ้น ชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุกๆ ด้าน ทำให้เศรษฐกิจสามารถขยายตัวไปพร้อมๆ กับสภาพการณ์ด้านการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

ประการที่สาม เศรษฐกิจพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจเพื่อประกอบอาชีพต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นได้หมายถึงรายได้แต่เพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงมิติอื่นๆ ด้วย เช่น การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว ชุมชน พัฒนาการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามให้คงอยู่ตลอดไป

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น มีนักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้อย่างหลากหลาย เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2550: 1) กล่าวถึงเศรษฐกิจแบบพอเพียงไว้ว่า เป็นความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายตามฐานะ มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน รายจ่ายไม่เกินรายรับ รู้จักเก็บออม รู้จักเลือกซื้อสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่น มีการผลิตเพื่อให้พอมี พอกินในครอบครัว ชุมชน เหลือจากการบริโภคจึงนำไปจำหน่าย รู้จักการรวมกลุ่มสหกรณ์ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนและสมาชิกในกลุ่ม

ศานิตย์ บุญทอง (2543) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเอง (Relative Self-Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน ด้วยการสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้มีความพอกินพอใช้ เพราะผู้มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเองย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้

ปรีชา พรหมมา (2543) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การมีเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ทั้งในระดับบุคคลและระดับชุมชน เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง ไม่อยากตามอัตภาพของตนเอง ส่วนเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน หมายถึง ความสามารถของชุมชน ให้มีการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้นๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอก

อรศุดา เจริญรัตน์ (2543) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ศักยภาพของการผลิตที่สามารถตอบสนองความต้องการการบริโภคอย่างพอเพียงและยั่งยืน มิได้หมายความว่าต้องบริโภคผลผลิตของตนเองเท่านั้น หากผลผลิตที่เกิดขึ้นสามารถนำไปแลกเปลี่ยนผลผลิตอื่นแล้วนำมาตอบสนองความต้องการในการบริโภคให้เกิดความพอใจได้

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2546) ให้ความเห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียง คือ วัฒนธรรมไม่ใช่เทคนิคการเพาะปลูกแต่เป็นศีลธรรมความไม่ละโมภและการประหยัด เศรษฐกิจพอเพียงเปิดโอกาสให้ทุกคนพออยู่ได้ แตกต่างจากการคิดในด้านเทคนิค ถ้าคิดแต่ด้านเทคนิคจะย่ำเฉพาะคน ทำให้เกิดการเอาตัวรอด ไม่ตรงกับอุดมการณ์ของเศรษฐกิจพอเพียง การคิดทางเทคนิคทำให้คนไม่เชื่อมโยงกัน ไม่มีความเอื้อเพื่อแผ้วแผ่ของสมาชิกในชุมชนที่มีให้แก่เพื่อนบ้านและธรรมชาตินั้น ถือเป็นสองด้านของเหรียญเดียวกัน แนวคิดนี้สอดคล้องกับอุดมการณ์ของชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่

คำนึงถึงการพึ่งพาอาศัยกัน พร้อมๆ กับรักษาความสมบูรณ์ของธรรมชาติไปด้วย โลกทรรศน์ของ เศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับอุดมการณ์ คือ มนุษย์แต่ละคนไม่ได้เป็นศูนย์กลาง แต่ละคนอยู่ได้ ด้วยการพึ่งพาอาศัยกัน และพึ่งพาธรรมชาติ โลกทรรศน์ของเศรษฐกิจพอเพียงจะไม่ให้ความสำคัญกับเงิน โดยถือว่าเงินเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ความมั่นคง แต่เงินอย่างเดียวไม่พอ ต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน สิ่งแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์สามารถพึ่งพาตนเองได้ในเรื่องปัจจัยยังชีพพื้นฐาน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางในการ ดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐานของคนทุกคนด้วยการพึ่งตนเองให้ได้ก่อน มีความเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน โดยเฉพาะมีอาหารครบทุกมื้อ พออยู่พอใช้ มีที่อยู่อาศัยที่สะอาด แข็งแรง และพอกพอใจ การรู้จัก ประมาทตน และไม่หลงติดกับวัตถุ

1.1.2 การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงในแง่มุมของการดำเนินชีวิตนั้น อำพล เสนาณรงค์ (2546) ได้อธิบายว่าเป็นการพยายามพึ่งตนเองหรือช่วยตัวเองให้มากที่สุด ให้พอมีพอกิน โดยเฉพาะอาหาร และที่อยู่อาศัย ส่วนที่ไม่สามารถผลิตเองได้ก็แลกเปลี่ยนหรือซื้อจากภายนอกบ้างแต่ควรซื้อและใช้ ของที่ผลิตได้ในท้องถิ่นหรือในประเทศมากที่สุด พยายามก่อนให้เหนื่อยที่สุดและควรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยืดหยุ่น พอใจในสิ่งที่ได้รับมาโดยชอบธรรม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เพื่อให้รายจ่ายไม่เกิน รายรับ สำหรับการดำเนินชีวิตเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้นั้น ควรใช้หลักพึ่งตนเอง 5 ประการ ดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2547: 2-3)

- 1) พึ่งตนเองทางด้านจิตใจ คือ การทำตนให้เป็นที่พึ่งของตนเอง มีจิตใจเข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและโดยรวมมีจิตใจเอื้ออาทร ซื่อสัตย์สุจริต เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
- 2) พึ่งตนเองทางด้านสังคม คือ แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรง เป็นอิสระ
- 3) พึ่งตนเองทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาดพร้อมทั้งการเพิ่มมูลค่าโดยให้ยึดหลักความยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุด
- 4) พึ่งตนเองทางด้านเทคโนโลยี คือ จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดี จึงต้องแยกแยะบนพื้นฐานภูมิปัญญาชาวบ้าน และเลือกใช้เฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ สังคมไทย ควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเราเอง

5) พึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจ คือ เดิมนักพัฒนามุ่งเน้นเพิ่มรายได้ ไม่มีการมุ่งเน้นลดรายจ่าย จึงต้องปรับทิศทางใหม่ คือ มุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญยึดหลักพออยู่พอกิน พอใช้ อยู่ได้ด้วยตนเองในเบื้องต้นก่อน

การดำรงชีวิตของมนุษย์จำเป็นต้องอาศัยปัจจัย 4 ประการ เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิตได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยให้พิจารณาว่าอาหารที่รับประทานเป็นการรับประทานเพื่อการมีชีวิตอยู่ในแต่ละมื้อให้รู้จักประมาณตนในการรับประทาน เครื่องนุ่งห่ม ควรใช้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุดไม่ใช่เพื่อก่อให้เกิดกิเลสตัณหา หรือหากใช้ไม่ได้ให้นำมาทำประโยชน์อย่างอื่นต่อไป ที่อยู่อาศัย ไม่ควรยึดติดว่าต้องสวยและใหญ่โต หรือกว้างขวางเกินความจำเป็น ยารักษาโรค ควรพิจารณาใช้ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า ถูกกับสาเหตุที่ก่อให้เกิดโรค ในการใช้แต่ละครั้งต้องใช้อย่างมีสติ ไม่ลุ่มหลง มัวเมา ใช้อย่างคุ้มค่า ประหยัดและทะนุถนอม ไม่ฟุ่มเฟือย (ชนศ ต่วนชะเอม 2549: 32-33)

การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเข้าใจถึงสภาพสังคมไทย ดังนั้น เมื่อได้พระราชทานแนวพระราชดำริหรือพระบรมราโชวาท จะทรงคำนึงถึงวิถีชีวิต สภาพสังคมของประชาชนด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในทางปฏิบัติได้ แนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงซึ่งสุเมธ ตันติเวชกุล (2542: 16) ได้กล่าวไว้คือ

- 1) ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต
- 2) ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต
- 3) ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง
- 4) ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการขวนขวาย
- 5) ใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ
- 6) ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริสามารถนำมาใช้เป็นแบบอย่างของการพัฒนาประเทศไทยระยะต่อไปได้ ถ้าหากทุกภาคส่วนของสังคมดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่ยึดหลักความพอดีกับศักยภาพของตนเองบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง รวมทั้งมีความเอื้ออาทรต่อกันอื่นๆ ในสังคมเป็นประการสำคัญแล้ว ก็สามารที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะ ตามอัตภาพและที่

สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ ไม่พันธนาการอยู่กับสิ่งใด (สุเมธ ดันติ เวชกุล: 2541) การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ให้ดำเนินไปในทางสายกลางและก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี ในการเผชิญกับผลกระทบที่เกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ทั้งนี้ อาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวัง มีจิตสำนึกในคุณธรรมเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมต่างๆ กล่าวคือ

1) การผลิต วิธีการผลิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ควรเริ่มจากปัจจัยการผลิต ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน วัตถุดิบ ทูน ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง (พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์: 2549)

ที่ดิน ไม่ควรเป็นสถานที่ที่ต้องใช้ทุนไปซื้อหาหรือเช่ามาโดยเงินกำลังของตนเอง แต่ตนเองเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์หรือเป็นเจ้าของอยู่แล้ว

วัตถุดิบ ที่หาได้ภายในท้องถิ่นทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่ ไม่ควรนำวัตถุดิบมาจากภายนอก เพราะจะไปเพิ่มต้นทุนค่าขนส่งในกระบวนการผลิต ความได้เปรียบด้านต้นทุนการผลิตก็จะลดลง หากต้องพึ่งวัตถุดิบจากภายนอกทั้งหมดหรือเป็นส่วนใหญ่แล้ว ควรพิจารณาความคุ้มค่าในการผลิตว่าสมควรจะดำเนินการผลิตนั้นหรือไม่

ทุน เน้นการพอมี-พอกิน ควรหลีกเลี่ยงการกู้หนี้ยืมสินเพื่อใช้เป็นทุนในการผลิต หรือเพื่อไปซื้อหาปัจจัยการผลิตอื่นๆ หากกิจกรรมการผลิตสามารถพึ่งพาอาศัยการผลิตนั้นได้ในระดับหนึ่ง จึงค่อยเริ่มขยายและพัฒนาเพื่อให้สามารถเป็นที่พึ่งแก่ผู้อื่นในระดับต่อไป

แรงงาน เน้นที่การแบ่งปัน ร่วมมือ ช่วยเหลือกันและกัน ให้ความสำคัญแก่สมองที่จัดเป็นความรอบรู้ในปัจจัยการผลิตที่สำคัญ มีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เกิดกิจกรรมการผลิตที่ไม่เบียดเบียนตนเอง-ผู้อื่น และระบบนิเวศ

งานวิจัยที่เห็นสอดคล้องกันในแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวกับการผลิต ได้แก่ งานของเสนห์ จามริก (2541) และงานของอรสุดา เจริญรัช (2543) ที่ว่า การผลิตเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุด คือ ต้องให้เกษตรกรผู้ผลิตพึ่งตนเองให้ได้ก่อน ชุมชนพึ่งตนเองให้ได้ก่อน เมื่อมีส่วนเกิน (Surplus) นำมาแลกเปลี่ยนหรือร่วมมือกัน เพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้เกิดขึ้นอย่างยุติธรรม แม้ต้องแข่งขันกันบ้าง เพราะแนวคิดไม่ปฏิเสธเรื่องการค้าหรือการแลกเปลี่ยนในตลาด แต่มนุษย์สามารถเรียนรู้และสร้างระบบความร่วมมือกัน แบ่งปันทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตจากผู้มีไปสู่ผู้ยากไร้หรือด้อยโอกาส เพื่อกระจายอำนาจการผลิตไปพร้อมกัน เสนห์ จามริก ยังมีความเห็นอีกว่า หากเกษตรกรเน้นการเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพียงเพราะมีจูงมูงหมายจะนำไปขายเพื่อเอาเงินไปแลกซื้อข้าวปลาอาหาร ฯลฯ มาบริโภค ในไม่ช้าเกษตรกรจะเป็นหนี้เป็นสินหมดความเป็นตัวของตัวเอง

แม้แต่จะรักษาสถาบันครอบครัวตัวเองเอาไว้มิให้แตกสลายก็ยากที่จะรักษาไว้ได้ สาเหตุก็เพราะว่าราคาปัจจัยการผลิตพืชผลและสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตของเกษตรกรถูกกำหนดจากกลไกราคาทั้งหมดและเป็นที่ยอมรับกันชัดเจนว่า ราคาของปัจจัยการผลิตมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเร็วกว่าราคาของพืชผลของเกษตรกรที่นำออกสู่ตลาด นอกจากนี้ เป็นเพราะว่าเกษตรกรก้าวเข้าสู่ขั้นตอนของการค้า การแลกเปลี่ยนในตลาด โดยที่ยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ในเรื่องของปากท้อง ในทางตรงกันข้ามหากเกษตรกรสามารถทำการผลิตข้าวปลาอาหารเอาไว้กินในครอบครัวได้อย่างเพียงพอแล้ว เกษตรกรจะเป็นฝ่ายกำหนดต่อตลาดว่าจะนำผลผลิตส่วนเกินทั้งหมดออกสู่ตลาด คือ “กำไร” ของเกษตรกรเหล่านี้ โดยนัยนี้เกษตรกรจะกลายเป็น “ผู้กำหนด” หรือ “ตัวกระทำ” (Actor) ต่อตลาด ไม่ใช่ตลาดเป็นตัวกำหนดหรือตัวกระทำต่อเกษตรกรดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี โดยไม่เน้นผลกำไรจากการผลิต หรือทำการค้ามากเกินไป

2) การบริโภคนิยม เป็นการเปลี่ยนแปลงค่านิยมจากความต้องการไม่มีที่สิ้นสุด (The Economics of more and more) มาเป็นความต้องการแบบเพียงพอ (The Economics of enough) เพื่อจัดการให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของทุกคน รวมถึงต้องไม่ทำลายธรรมชาติ การได้มาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดี คือ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบทางสายกลาง รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี และการบริโภคที่ทำให้เกิดความพึงพอใจที่ได้รับคุณภาพชีวิตอันเป็นความหมายของทางสายกลางด้วย (อรสุดา เจริญรัตน์: 2543) การบริโภคตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ควรบริโภคสินค้าและบริการต่างๆ ที่ผลิตได้เองก่อน มิใช่มุ่งเอาแต่ผลิตเพื่อขาย ด้วยเหตุนี้การผลิตและการบริโภคจึงต้องมีการเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสม เศรษฐกิจพอเพียงมิได้ปฏิเสธความสุขจากการบริโภคสิ่งของที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกหรือสิ่งของฟุ่มเฟือย เพียงแต่ต้องรู้จักขั้นตอน พอประมาณ โดยมีกินมีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หุรหุรา หรืออาจจะดูฟุ่มเฟือยบ้าง เพื่อทำให้มีความสุข ก็สามารทำได้ ข้อสำคัญ คือ ต้องไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน (พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ 2549)

3) การแลกเปลี่ยน งานวิจัยของอรสุดา เจริญรัตน์ (2543) กล่าวว่า การแลกเปลี่ยนเป็นเงื่อนไขสำคัญที่นำไปสู่ความพอเพียงทางเศรษฐกิจ จึงควรตั้งอยู่บนพื้นฐานความเท่าเทียมและยุติธรรม เพื่อให้ทุกคนได้รับผลผลิตมาตอบสนองความต้องการในการอุปโภคบริโภคได้อย่างเพียงพอ โดยไม่มีการเอาเปรียบกันหรือมุ่งแข่งขันกันเพื่อแสวงหากำไรแต่เพียงอย่างเดียว การแลกเปลี่ยนและการกระจายสินค้าต้องอยู่บนพื้นฐานของการมีอำนาจต่อรองในรูปแบบต่างๆ เช่น การผลิตที่มุ่งไปสู่การบริโภคให้เพียงพอเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อรักษาส่วนเกินที่เกิดขึ้นเอาไว้ในสังคมหรือชุมชน ชุมชนที่สามารถสร้างระบบการจัดการที่ก่อให้เกิดการบูรณาการในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์ ฯลฯ จะเป็นสังคมหรือชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีความพอเพียงและพึ่งพาตนเองได้

4) การจัดสรรผลผลิต แนวคิดจากงานวิจัยของอรสุดา เจริญรัต (2546) เห็นว่า การจัดสรรที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงนั้น อยู่บนพื้นฐานที่ว่า อำนาจที่ใช้ในการจัดสรรผลผลิต ต้องเป็นไปด้วยความเท่าเทียมและยุติธรรม หมายถึง สัดส่วนของผลประโยชน์ต่างๆ ที่บุคคลได้รับจากการมีส่วนร่วมในการผลิตต้องจัดสรรและกระจายไปสู่เจ้าของปัจจัยการผลิต หรือสมาชิกสังคมต่างๆ อย่างทั่วถึง ดังนั้น ประเด็นสำคัญเพื่อสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในสังคมจะต้องมีการสร้างกลไกต่างๆ เพื่อบูรณาการอำนาจการต่อรองในลักษณะที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการรวมกลุ่มเพื่อบูรณาการทุน มีการจัดการปัจจัยการผลิตและการตลาดที่มีประสิทธิภาพ หรือการสร้างเสริมเข้มแข็งและกระบวนการพึ่งพาตนเอง เพื่อให้อำนาจในการจัดสรรผลผลิตยังคงดำรงอยู่ในชุมชนให้เกิดความสมดุลระหว่างความสัมพันธ์ของมนุษย์และมนุษย์ไว้

นอกจากนั้น ผลงานวิจัยของพิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ (2549) ยังได้สร้างตัวชี้วัดโดยใช้กรอบพุทธเศรษฐศาสตร์ ซึ่งสามารถนำไปสู่การกำหนดระดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 ระดับ คือ ตัวชี้วัดภายใต้คุณลักษณะความพอประมาณ ตัวชี้วัดภายใต้คุณลักษณะความมีเหตุผล และตัวชี้วัดภายใต้คุณลักษณะการมีภูมิคุ้มกันในตัว ดังต่อไปนี้

1) ตัวชี้วัดภายใต้คุณลักษณะความพอประมาณ เป็นตัวบ่งชี้ถึงระดับความพอเพียงหรือไม่พอเพียง ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ตัวชี้วัดที่บ่งชี้ถึงระดับความไม่พอเพียง ตัวชี้วัดที่บ่งชี้ถึงระดับของความพอเพียงขั้นพื้นฐาน และตัวชี้วัดที่บ่งชี้ถึงระดับความพอเพียงขั้นก้าวหน้า ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดที่บ่งชี้ถึงระดับความไม่พอเพียง หมายถึง การมีรายรับน้อยกว่ารายจ่าย หรือมีรายได้จากการผลิตน้อยกว่าค่าใช้จ่ายในการบริโภค จัดอยู่ในประเภทที่ยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้ จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ การชดเชย หรือการอุดหนุนจากภายนอก เกิดภาวะที่ต้องพึ่งพาปัจจัยการบริโภคจากภายนอกอยู่ตลอดเวลา หากไม่พยายามลดปริมาณการบริโภคลง หรือเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างมูลค่าการผลิตเพิ่ม จำเป็นต้องกู้ยืมสินมาใช้ในการบริโภคไปเรื่อยๆ จนถึงขั้นล้มละลาย นอกจากนี้ยังรวมถึงบุคคลหรือกลุ่มที่มีความตระหนี่ในการใช้สอยพยายามเก็บออมมูลค่าการผลิตส่วนเกินนั้นไว้ โดยมีก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่นตามที่ควรจะเป็น จึงกล่าวได้ว่า เป็นตัวชี้วัดที่แสดงความไม่สมดุลระหว่างการผลิตและการบริโภค

1.2 ตัวชี้วัดที่บ่งชี้ถึงระดับของความพอเพียงขั้นพื้นฐาน หมายถึง มีรายรับพอค้ำกับรายจ่าย หรือมีรายได้จากการผลิตเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการบริโภค จัดอยู่ในประเภทที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่จำเป็นต้องอาศัยผู้อื่น มีความเข้มแข็ง เป็นอิสระ (Independent) และพร้อมต่อการพัฒนาศักยภาพสู่ระดับที่สูงขึ้น จึงกล่าวได้ว่า เป็นตัวชี้วัดที่แสดงความสัมพันธ์

เปรียบเทียบระหว่างการผลิตและการบริโภคที่สมดุลโดยมูลค่าการผลิตมีปริมาณพอดีกับค่าใช้จ่ายในการบริโภค

1.3 ตัวชี้วัดที่บ่งชี้ถึงระดับความพอเพียงขั้นก้าวหน้า หมายถึง การมีรายรับมากกว่ารายจ่าย หรือมีรายได้จากการผลิตมากกว่าค่าใช้จ่ายในการบริโภค จัดอยู่ในประเภทที่พึ่งตนเองได้แล้ว ยังสามารถผลิตเพื่อจำหน่ายหรือค้าขายแลกเปลี่ยนในตลาดแล้ว นำมูลค่าส่วนเกินที่ได้จากการจำหน่ายนั้นมาเก็บออมหรือลงทุนตามหลักในการจัดสรรทรัพยากร ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่หามาได้ จึงกล่าวได้ว่า เป็นตัวชี้วัดที่แสดงความสัมพันธ์เปรียบเทียบระหว่างการผลิตและการบริโภคที่เกินดุล

ความสัมพันธ์เปรียบเทียบระหว่างการผลิตและการบริโภคในระดับนี้ ยังเชื่อมโยงไปสู่กิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักอีกกิจกรรมหนึ่ง คือ การจัดสรรผลผลิต ที่ควรดำเนินอย่างมีขั้นตอน โดยเริ่มจากการจัดสรรเพื่อบริโภคเองในครัวเรือน การจำหน่ายหรือแลกเปลี่ยนภายในท้องถิ่น จนถึงการจำหน่ายออกสู่ตลาดภายนอกท้องถิ่นและภายนอกประเทศตามลำดับ การจัดสรรผลผลิตส่วนเกินขยายไปสู่การให้ การแบ่งปัน การสงเคราะห์แก่ผู้ด้อย นอกจากจะเป็นที่พึ่งให้แก่ตนเองแล้ว ยังสามารถเป็นที่พึ่งให้แก่ผู้อื่นได้ด้วย

2) ตัวชี้วัดภายใต้คุณลักษณะความมีเหตุผล หมายถึง ตัวชี้วัดที่ชี้ถึงหลักการที่ใช้ในการดำเนินกระบวนการผลิตและการบริโภคคือ เว้นการประกอบมิชชัน ส่งเสริมให้ประกอบอาชีพที่สุจริต เว้นการบริโภคที่สนองความต้องการของตัณหา ทั้งนี้ต้องเป็นไปอย่างถูกต้องดังงามที่จริงแท้โดยธรรมชาติ ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามจารีตหรือวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีทางสังคม

3) ตัวชี้วัดภายใต้คุณลักษณะการมีภูมิคุ้มกันในตัว หมายถึง ตัวชี้วัดที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดภูมิคุ้มกันที่ดี ด้วยการหลีกเลี่ยงการพึ่งพาปัจจัยจากภายนอกมากเกินไป เช่น ความเสี่ยงจากการใช้แรงงานภายนอกทำงานให้ การพึ่งพาเทคโนโลยี ทรัพยากรสิ้นทางปัญญา แหล่งทุนจากภายนอก

อย่างไรก็ตาม ผลงานวิจัยดังกล่าว ได้พัฒนาตัวชี้วัดเพื่อกำหนดระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์ ภายใต้กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ได้แก่ กระบวนการผลิต กระบวนการบริโภค อนุรักษ์ประโยชน์ และการกระจายผลผลิต ซึ่งจำแนกตามวิธีการวัดออกเป็น 4 วิธี คือ

1) ตัวชี้วัดผลผลิต (Output Indicators) ได้แก่ ประสิทธิภาพการผลิตและการบริโภค ที่แสดงถึงความสามารถในการบริหารกระบวนการผลิตและกระบวนการบริโภคให้เกิดของเสียน้อยที่สุด

2) ตัวชี้วัดผลกระทบ (Impact Indicators) ได้แก่ คุณค่าการผลิตและการบริโภค ที่แสดงถึงทางเลือกในกระบวนการผลิตและการบริโภคที่นำไปสู่ประโยชน์สุขที่แท้จริง

3) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicators) ได้แก่ สัดส่วนปัจจัยการผลิต/การบริโภค ที่แสดงถึงความสามารถในการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพาจากภายนอก และมีความพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ คุณค่าของปัจจัยการผลิตและการบริโภค ที่แสดงถึงความมีเหตุและผลในการเลือกใช้ปัจจัยนำเข้าที่คำนึงถึงคุณค่ามากกว่าราคา

4) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicators) แสดงถึงวิธีการที่ใช้ในการดำเนินการกระบวนการผลิตและการบริโภคให้เป็นไปอย่างถูกต้องดีงาม

ลักษณะการดำเนินชีวิตเพื่อให้สอดคล้องไปในแนวเดียวกับเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ต้องคำนึงถึงหลักความพอเพียง ที่ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน โดยใช้ความรู้อย่างรอบคอบ และความมีคุณธรรม เป็นส่วนสนับสนุนอยู่ในทุกองค์ประกอบดังกล่าว และจากงานวิจัยของหลายท่าน ได้แก่ พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ (2549) ทองใหญ่ อัยยะวรา กุล (2546) วิชัย ตูรงค์พันธุ์ (2546) สุขสรณ์ กันตะบุตร(2550) และ สชช. (2546) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบและเงื่อนไขทั้งสองของความพอเพียงไว้ดังนี้

ความพอประมาณ คือ ความพอใจในสิ่งที่สมควรในปริมาณที่เหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่นไม่น้อยเกินไปจนก่อให้เกิดความขัดสน และไม่มากเกินไปจนฟุ้งเฟ้อเกินกำลังของตน แต่สามารถฟุ้งเฟ้อได้เมื่อไม่ทำใหตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน การดำเนินงานขนาดไม่เล็กไม่ใหญ่จนเกินตัว และทำอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้มีความก้าวหน้า เป็นไปตามอัตรา สภาพแวดล้อม และจังหวะเวลา ไม่โลภ ไม่ก่อกวนเกินตัว ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่สุรุ่ยสุราย รู้จักเก็บออม กิจกรรมทางการผลิตนั้นเน้นที่ความประหยัดในการใช้ทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยเริ่มจากปัจจัยการผลิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง ส่วนกิจกรรมด้านการบริโภคนั้นเน้นการบริโภคสินค้าที่ผลิตได้เองก่อน ทั้งนี้ระดับสินค้าที่แต่ละบุคคลเลือกที่จะบริโภคนั้นต้องไม่ต่ำหรือไม่เกินกว่าเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งที่กำหนดไว้ และไม่ต่ำหรือเกินกว่าศักยภาพของตนเองในการซื้อหาบริโภคได้

ความมีเหตุผล คือ การเลือกที่จะกระทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดผลที่ถูกต้องบนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม โดยเน้นให้คำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอย่างรอบคอบ ไม่ย่อท้อ ไร้อคติ ส่วนการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงให้พิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นการดำเนินการต้องเป็นไปตามหลักวิชาการ กฎหมาย ศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมอันดีงาม โดยคำนึงถึงเหตุผลและปัจจัยแวดล้อมทั้งหมด เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิผล ประโยชน์และความสุข ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น สำหรับการใช้จ่ายนั้นต้องคำนึงถึงเหตุผลไม่ตามคนอื่น

การมีภูมิคุ้มกัน คือ การบริหาร กระจาย ป้องกัน และลดความเสี่ยง ตลอดจนการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล สร้าง Social Safety-net ของครอบครัวและสังคม เป็นกลไกรองรับวงจรทุกข์สุขของชีวิต การจะทำอะไรต้องดูว่าเสี่ยงมากน้อยเพียงใด มี self discipline ในระดับตัวบุคคล เพื่อปกป้องตนเองจากกระแสบริโภคนิยม การแข่งขันด้านฐานะทางสังคมไม่ให้มากระทบกับมาตรฐานการครองชีพ ดังนั้นทางสายกลาง และการช่วยเหลือตนเองให้ยืนอยู่ได้ จึงเป็นทางเลือกในการตัดสินใจที่เหมาะสมกว่าภายใต้ข้อจำกัดของอนาคตที่ไม่แน่นอน อย่างไรก็ตาม การใช้จ่ายภายในกำลังของตนโดยไม่สร้างหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ แต่ไม่ห้ามไม่ให้มีหนี้หากต้องเป็นหนี้ที่สร้างให้เกิดรายได้

เงื่อนไขความรู้ คือ ความรอบรู้วิชาการและเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ และนำความรู้มาเชื่อมโยงเพื่อประกอบการวางแผนอย่างระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ และรู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ด้วยความมีสติ มีปัญญาเป็นเครื่องบังคับตนเองในการคิด กระทำ ตลอดจนพิจารณาด้วยเหตุผล

เงื่อนไขคุณธรรม คือ การมีความตระหนักในความซื่อสัตย์ สุจริต อดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต เสริมสร้างจิตใจให้ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปันให้ผู้อื่น ไม่เบียดเบียนตัวเองและผู้อื่น ประกอบการทำงานด้วยความตั้งใจ ไม่ละเลย ไม่ทอดทิ้ง หนักแน่นอดทน ไม่ท้อถอย ทำให้การดำเนินงานรุดหน้าเรื่อยไป มีความรอบคอบ ระมัดระวัง พิจารณาเรื่องต่างๆ ให้กระจ่างแจ้งทุกแง่มุมก่อนจัดการให้ถูกต้อง ถูกขั้นตอน และถูกเหตุผล

ดังนั้น การดำเนินชีวิตให้เป็นไปในแนวทางเดียวกับเศรษฐกิจพอเพียง คือ การรู้จักตนเอง พึ่งตนเอง ใช้จ่ายอย่างประหยัดโดยวางแผนการใช้จ่าย ตลอดจนใฝ่รู้ ร่วมมือช่วยเหลือกัน รวมถึงใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า รักษาสิ่งแวดล้อม และรักษาวัฒนธรรมไทย

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.1 ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรินั้น หมายถึง ปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้เดินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก

และภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบคอบ รอบรู้ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินงานทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี นักธุรกิจทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

1.2.2 หลักการพิจารณาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สุขสรรรค์ กันตะบุตร (2550: 6-7) กล่าวถึงหลักการพิจารณาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่า มีหลักการพิจารณาอยู่ด้วยกัน 5 ส่วน ดังนี้

1) กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลาและเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2) คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3) คำนิยาม ความพอเพียงต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กันคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และเงื่อนไข 2 ประการ คือ ความรู้และคุณธรรม

4) เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน

5) แนวทางปฏิบัติ ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุล ยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

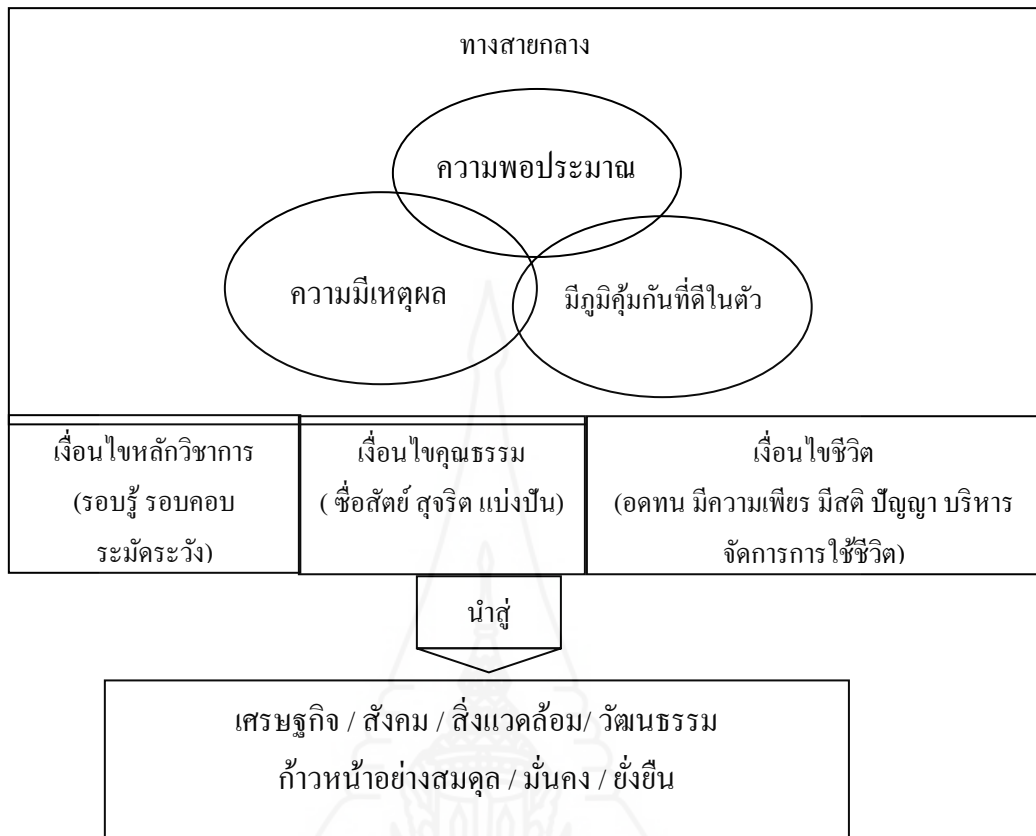
หลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเน้นที่ “ความพอเพียง” ซึ่งมี 4 ระดับ คือ ความพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว ความพอเพียงระดับชุมชน ความพอเพียงระดับภาคธุรกิจเอกชน และความพอเพียงระดับประเทศ ในงานวิจัยนี้จะกล่าวถึงเพียง 2 ระดับ คือ ความพอเพียงในสองระดับคือ ระดับบุคคลและครอบครัวกับระดับชุมชน

ความพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว มุ่งเน้นให้บุคคลและครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขทั้งทางกายและทางใจ พึ่งพาตนเองอย่างมีความสามารถ ไม่ทำอะไรเกินตัว ดำเนินชีวิตอย่างไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น รวมทั้งใฝ่รู้และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อความมั่นคงในอนาคต และเป็นที่ยิ่งให้ผู้อื่นได้ในที่สุด เช่น หาปัจจัยสี่มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว

จากการประกอบอาชีพ รู้ข้อมูลรายรับ รายจ่าย ประหยัดแต่ไม่ใช้ตระหนี่ ลด ละ เลิก อบายมุข สอน ให้เด็กรู้จักคุณค่า รู้จักใช้ รู้จักออมเงิน และสิ่งของเครื่องใช้ ดูแลรักษาสุขภาพ มีการแบ่งปันภายใน ชุมชนและสังคมรอบข้าง รักษาวัฒนธรรม ประเพณี และการอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ได้อย่างเหมาะสม

ความพอเพียงในระดับชุมชน คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อ ส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชน บนหลักของความรู้ รัก สามัคคี สร้างเครือข่ายเชื่อมโยง ภายใน และภายนอกชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การ รวมกลุ่มอาชีพ องค์กรการเงิน สวัสดิการชุมชน ช่วยดูแลรักษาความสงบ ความสะอาด ความเป็น ระเบียบเรียบร้อย การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในชุมชนมาสร้าง ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และมีความเป็นอยู่ที่พอเพียง ด้านการบริหารจัดการการเงินของชุมชนนั้น ต้องมุ่งให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกและส่วนรวม ทั้ง ทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมให้สมาชิกมีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ มีความกินดีอยู่ดี มี สันติสุข และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินในชุมชน โดยส่งเสริมการออมทรัพย์ของ สมาชิก จัดหาทุนและบริการสินเชื่อเพื่อการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต จัดหาปัจจัยการผลิต รวมกันซื้อ/ขายสินค้าและบริการของสมาชิก มีสวัสดิการด้านต่างๆ ให้บริการอย่างเสมอภาค ร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ องค์กรชุมชน ภาคเอกชน และหน่วยงานของรัฐ ดำเนินธุรกิจร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกและชุมชน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงตั้งอยู่บนหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า ทางสายกลาง ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยหลัก 3 ประการดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เพื่อให้สามารถแก้ไข ข้อจำกัดของกระแสโลกาภิวัตน์และปัญหาอันสืบเนื่องมาจากวิกฤตเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง เน้นการพัฒนาอย่างสมดุลโดยตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดนิ่งของสิ่ง ต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถของประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการ ขับเคลื่อน (ปรียานุช พิบูลสรารุท: 2544) ความสัมพันธ์ของคุณลักษณะทั้ง 3 ประการ และ 3 เงื่อนไขดังกล่าวเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่สำคัญ คือ ความสมดุล (Balance) ความมั่นคง (Security) และความยั่งยืน (Sustainability) ของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ 2550) (ภาพที่ 2.1)

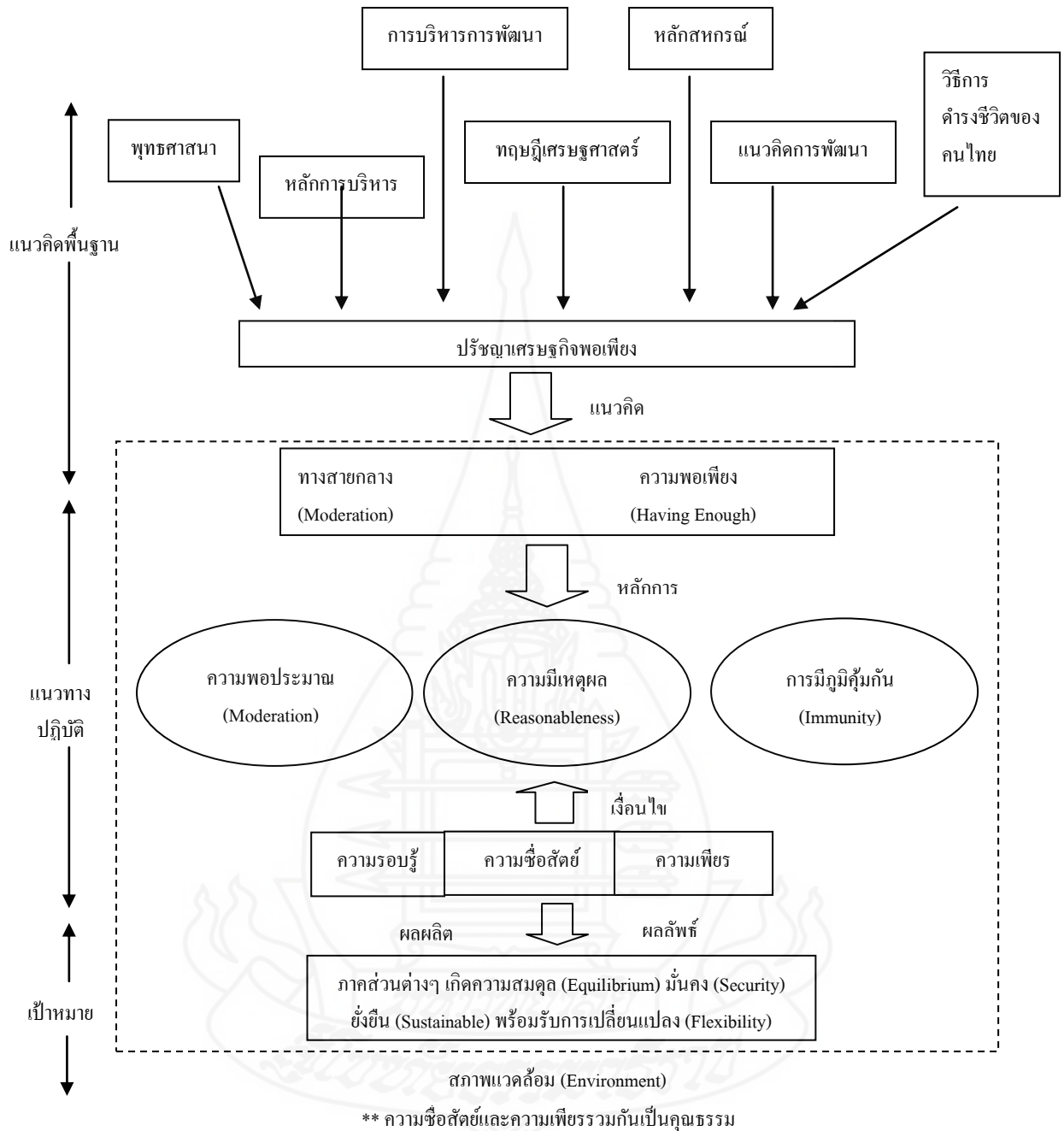
ภาพที่ 2.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) “การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง”, ค้นคว้าจาก Internet, ห้องสมุดนันทพัฒนา สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, ปรับปรุงล่าสุดเมื่อ 2 มิถุนายน 2552

แนวคิด หลักการ เงื่อนไข และเป้าหมายในการปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะนำไปสู่ความเชื่อมโยงกับแนวคิดด้านต่างๆ ซึ่งเป็นกรอบพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มาจากหลักพุทธศาสนา คือ การพึ่งตนเอง หลักเศรษฐศาสตร์ หลักการบริหารเชิงระบบ การบริหารการพัฒนา แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน คุณค่าตามหลักสหกรณ์ และวิถีการดำรงชีวิตของไทย โดยมีแนวคิดหลักในทางสายกลาง และความพอเพียง และมีหลักปฏิบัติคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งเงื่อนไขจำเป็นที่ต้องมีคือ ความรอบรู้ และคุณธรรม เพื่อให้ภาคส่วนต่างๆ เกิดความสมดุล มั่นคง ยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง (ภาพที่ 2.2) เมื่อนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพิจารณาในเชิงระบบ (ภาพที่ 2.3) จะเห็นได้ว่า การใช้ปัจจัยนำเข้า ต้องนำหลัก

ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน มาพิจารณา ขณะเดียวกันต้องมีความรอบรู้ มีคุณธรรมและมีความเพียร จึงสามารถเลือกใช้ปัจจัยนำเข้าที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อการดำเนินการภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ แม้ในกระบวนการผลิตก็เช่นเดียวกันต้องก่อให้เกิดคุณภาพหรือความเหมาะสม ทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล เน้นภูมิปัญญาของคนเป็นหลัก พัฒนาความรู้ ความสามารถต่างๆ รวมถึงข้อมูลที่สอดคล้องกับการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตและผลลัพธ์ในลักษณะที่ยั่งยืน ไม่มีผลกระทบต่อภายนอก (มานวิภา อินทรทัต 2550)

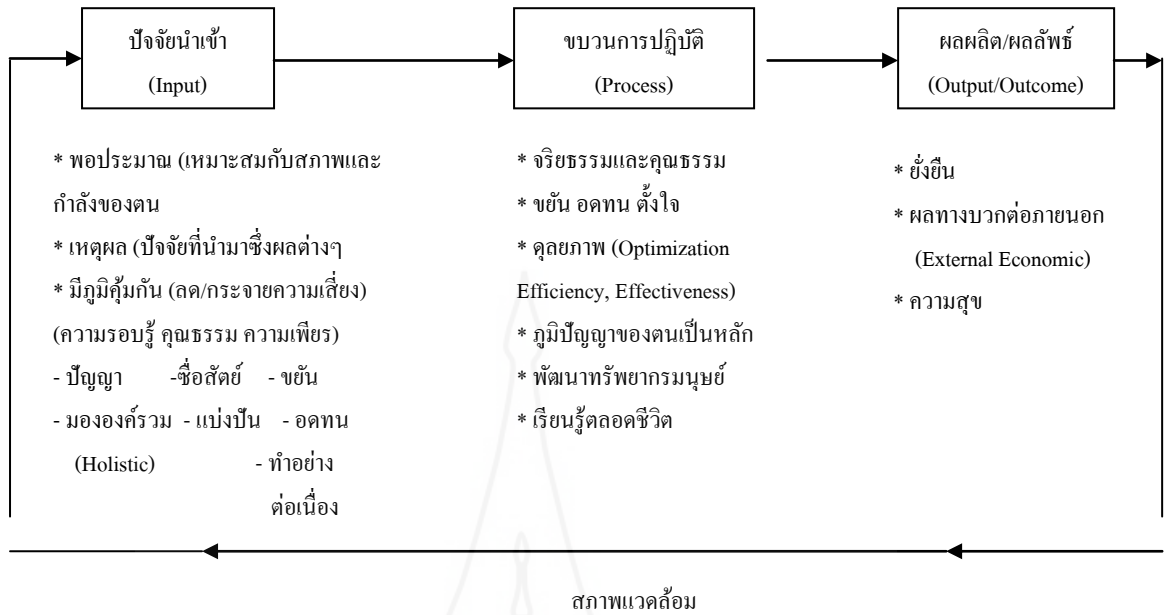

ภาพที่ 2.2

แนวคิดพื้นฐาน หลักการ แนวปฏิบัติและเป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : มานวิภา อินทรทัต บทความทางวิชาการเรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับความคุ้มค่า”
 การประชุมวิชาการระดับชาติของนักเศรษฐศาสตร์ ครั้งที่ 3 คณะเศรษฐศาสตร์
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 26 ตุลาคม 2550 ณ ห้องสุธรรม อารีกุล อาคารสารนิเทศ 50 ปี

ภาพที่ 2.3

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเชิงระบบ

ที่มา : มานวิภา อินทรทัต บทความทางวิชาการเรื่อง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับความคุ้มค่า” การประชุมวิชาการระดับชาติของนักเศรษฐศาสตร์ ครั้งที่ 3 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 26 ตุลาคม 2550 ณ ห้องสุธรรม อารีกุล อาคารสารนิเทศ 50 ปี

1.2.3 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น จำเป็นที่บุคคล ครอบครัวยุคนั้น จะต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้เสียก่อน จึงสามารถนำมาปฏิบัติและประยุกต์ใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะความรู้ความเข้าใจ เป็นพฤติกรรมขั้นต่ำสุดของความคิด โดยปัจจัยด้านความรู้สึก หรืออารมณ์ จะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยความรู้ ความคิดเสมอ ความรู้จึงเป็นสิ่งที่เกิดจากข้อเท็จจริง ประสบการณ์ การสัมผัส และการใช้จิตไตร่ตรองหาเหตุผล ความรู้เป็นความสามารถของมนุษย์ในการจำ ระลึกได้ ในระดับต้น ส่วนความเข้าใจ เป็นความสามารถที่สูงกว่า เนื่องจากบุคคลที่มีความเข้าใจ สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เหมาะสม อีกทั้งยังสามารถวิเคราะห์ และประเมินได้ ซึ่งจะสะท้อนออกมาให้เห็นว่ามีความรู้ ความนึกคิด และ การเห็นคุณค่า ที่เกิดจากประสบการณ์ที่มีทั้งผลดี และผลเสีย ก่อให้เกิดความเข้าใจที่จะเลือกปฏิบัติ หรือไม่ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างมีเหตุผลต่อไป

โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (2550: 1) ได้กล่าวถึงการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า ทุกคนให้ความสำคัญกับกระแสโลกาภิวัตน์ว่าเป็นสิ่งที่เราต้องเรียนรู้วิธีการที่จะจัดการกับกระแสดังกล่าวและต้องฉลาดพอที่จะใช้ผลของสถานการณ์ดังกล่าวให้เป็นประโยชน์เพื่อให้เราสามารถอยู่รอดได้พร้อมๆ ไปด้วยกับการรู้จักเตรียมความพร้อมและสร้างภูมิคุ้มกันของสังคมให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของการรู้จักตนเองและรู้จักเลือกสิ่งต่างๆ มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งในทางปฏิบัติก็คือ เราสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นพื้นฐาน ในการเสริมสร้างผลกระทบในทางบวกที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ ระหว่างชุมชนกับกระแสโลกาภิวัตน์ หรือนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบในทางลบได้ดังนี้

1) เพิ่มความรู้และขีดความสามารถของคนในชุมชนให้รู้จักตนเอง มีศักยภาพการเรียนรู้ และรู้จักทุนทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตนเอง ในระดับที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลของคนที่มืออยู่ ให้สามารถทำความเข้าใจผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ให้เกิดปัญญาความรู้ คือ รู้เขา รู้เรา ในระดับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ผลักดันให้เกิดการเตรียมความพร้อมและรู้จักเลือกใช้ประโยชน์จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

2) สนับสนุนให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีขึ้น ทั้งในระดับการจัดการชีวิตตนเอง ครอบครัว ชุมชน และวิสาหกิจต่างๆ โดยอาจเริ่มจากการส่งเสริมให้มีความโปร่งใส การจัดทำบัญชีที่ดี การมีส่วนร่วมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การปฏิบัติที่เป็นธรรมต่อทุกฝ่าย และสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายทางการผลิตและการค้าขาย รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีต่างๆ ด้วย

3) ใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เป็นองค์รวมเพื่อความสมดุลและยั่งยืน หรือเป็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อม และมุ่งรักษาความสมดุลของการพัฒนา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการใช้ทุน 3 ด้านอย่างสมดุล ได้แก่ ทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากร โดยแต่ละท้องถิ่นแม้จะมีวิธีการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของสาเหตุและบริบทของแต่ละพื้นที่ แต่สามารถสร้างเครือข่ายแห่งความร่วมมือ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน รวมถึงเชื่อมโยงผลประโยชน์ระดับท้องถิ่นเข้าด้วยกัน ให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนร่วมกันต่อไปได้

หลักสำคัญของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1) ในระดับบุคคล/ครอบครัว เป็นการเริ่มต้นเสริมสร้างคนให้มีการเรียนรู้วิชาการทักษะต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรม จนมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม อยู่ร่วมกับ

ระบบนิเวศวิทยาอย่างสมดุล เพื่อละเว้นการประพฤติดิฉิมิชอบ ไม่ตระหนี่ เป็นผู้ให้ เกื้อกูล แบ่งปัน มีสติยั้งคิดพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจ หรือกระทำการใดๆ จนเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดี ในการดำรงชีวิต สามารถคิดและกระทำบนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล พอเหมาะ พอประมาณกับ สถานภาพ บทบาทและหน้าที่ของแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์ ฝึกปฏิบัติสามารถเป็นที่พึ่งของตนเอง และของผู้อื่นได้ในที่สุด

2) ในระดับชุมชน ชุมชนพอเพียง ประกอบด้วย บุคคล ครอบครัว ที่ใส่ใจ ความก้าวหน้าบนพื้นฐานของปรัชญาแห่งความพอเพียง คือ มีความรู้และคุณธรรมเป็นกรอบในการ ดำเนินชีวิต จนพึ่งตนเองได้ บุคคลเหล่านี้จะมารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องเหมาะสม กับสถานภาพ ภูมิสังคมของแต่ละชุมชน พยายามใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิด ประโยชน์สูงสุด ผ่านการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายเหตุผล โดยอาศัยความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต อดกลั้นต่อการ กระทบกระถ่าง ขยันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกใน ชุมชน นำไปสู่ความสามัคคีในชุมชน ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน เกิดการพัฒนาชุมชนที่สมดุล พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่างๆ

พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2517 ความว่า

“..ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน ตัวเอง คือ ความมีกินมีใช้ของประชากรก่อน ด้วยวิธีการที่ประหยัด ระมัดระวัง แต่ต้องถูกต้องตาม หลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นที่สูงขึ้น ตามลำดับต่อไป.. การถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นไปตามลำดับด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังด้วยความ ประหยัดนั้นก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอน บริบูรณ์..”

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นทางเลือกที่จะทำให้เกิดการพัฒนาบนพื้นฐาน ของประโยชน์ส่วนรวม โดยเชื่อมโยงหลักเศรษฐกิจพอเพียงในส่วนของการสร้างภูมิคุ้มกันต่อ ความเสี่ยง ด้วยเหตุนี้จึงควรประยุกต์ใช้เครื่องมือบริหารความเสี่ยงอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ (นิพนธ์ พัวพงศกร 2542: 1) การประยุกต์แนวคิดเรื่องความพอเพียง ควรมีความยืดหยุ่นพอสมควร เพื่อให้เหมาะสมกับภาวะแวดล้อมที่แตกต่างกันไปของแต่ละท้องถิ่นและประเภทของอุตสาหกรรม เพราะโดยแก่นแท้ของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การกระทำทุกอย่างต้องตั้งอยู่บนฐานของความรู้ จริยธรรมและคุณธรรม (สุเมธ ตันติเวชกุล 2550) ที่มนุษย์ควรปฏิบัติ เป็นการจัดการความพอดีที่ตั้งอยู่บนเหตุผล มีความพอดีพอประมาณ เป็นเศรษฐกิจที่พึ่งพาตนเองเป็นสำคัญ ดังนั้น การนำ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ต้องทำตามเงื่อนไขพื้นฐาน 3 ประการ (เกษม วัฒนชัย 2548) คือ

- 1) จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม
- 2) จะต้องดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติ และความรอบคอบ
- 3) จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน

การเปลี่ยนแปลงในแนวคิดและแนวปฏิบัติ ที่เกิดขึ้นจากการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีความสำคัญและสอดคล้องกับหลักการทรงงานที่ ชันวา จิตต์สงวน (2550) ได้จำแนกไว้เป็น 5 ประเด็นหลัก ดังนี้

- 1) หลักระเบิดจากข้างใน ไม่ติดตำรา และภูมิสังคม หมายถึง การดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการเปลี่ยนแนวทางการแก้ไขปัญหา ที่เน้นการพึ่งพาทุนเทคโนโลยี ความช่วยเหลือจากรัฐ หรือองค์กรภายนอก มาเป็นความพยายามพึ่งพาตนเองก่อน โดยใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรที่มีในสังคมเป็นหลัก พัฒนาตามศักยภาพพื้นที่ เป็นการพัฒนาที่เน้นเป้าหมายความมั่นคง ยั่งยืนในระยะยาว

- 2) หลักทำตามลำดับขั้น หมายถึง การปรับเปลี่ยนระบบกลไกการทำงานจากการเร่งพัฒนาเศรษฐกิจทุกระดับในคราวเดียวกัน มาเป็นกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นลำดับ เช่น การพัฒนาตามแนวทฤษฎีใหม่ จากระดับจุลภาค คือ ครัวเรือน หรือเศรษฐกิจพอเพียงขั้นพื้นฐาน ไปสู่ระดับมหภาค คือ ระดับชุมชน และระดับสังคมส่วนรวม หรือขั้นก้าวหน้า เพื่อสร้างการพัฒนาที่เจริญเติบโตอย่างพอดี พอประมาณ เน้นความมั่นคง มีความชัดเจน เป็นขั้นตอน

- 3) หลักการมีส่วนร่วมและศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ หมายถึง แนวทางการพัฒนาให้เปลี่ยนโครงสร้างความสัมพันธ์ (Relationship Structure) ของเกษตรกรหรือประชาชนจากลักษณะของผู้ให้และผู้รับ มาเป็นลักษณะความสัมพันธ์แบบพันธมิตร ที่เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบ เรียนรู้ร่วมกัน ใช้ประโยชน์ข้อมูล มีเหตุผล และยึดความรอบรู้รอบคอบในการตัดสินใจ กอปรกับมีความสมานฉันท์ด้วยกันทุกฝ่าย

- 4) หลักประโยชน์ส่วนรวม หมายถึง กระบวนการพัฒนาโดยเปลี่ยนเป้าหมายในการพัฒนาสังคม (Development Target) จากการเร่งสร้างรายได้และความมั่งคั่งเป็นตัวเงิน ซึ่งเป็นประโยชน์ส่วนตน มาเป็นการสร้างความพอเพียงและความมั่นคงของบุคคล ชุมชน สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ทุกคนได้รับประโยชน์ตามไปด้วย นับเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันตนเอง สังคมที่สำคัญในเวลาเดียวกัน

5) หลักขาดทุนคือกำไร และ รู้ รัก สามัคคี หมายถึง การพัฒนาสังคมให้ตระหนักถึงกระบวนทัศน์ในการพัฒนา (Development Paradigm) จากแนวคิดในการแสวงหาความพึงพอใจสูงสุดจากการได้รับของแต่ละบุคคล มาเป็นแนวคิดในการสร้างความสุข ความพอใจจากการได้ให้ได้แบ่งปัน ให้แก่ผู้อื่นบ้าง เป็นความสุขที่เกิดจากความรู้จักพอประมาณ มีความเมตตากรุณา เอื้ออาทรความสุขร่วมกันในสังคมอย่างทั่วถึง เป็นความสุขหรือกำไรที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคล และภาครัฐ ซึ่งเป็นอุดมการณ์ร่วมกันของทุกคนในสังคม มีความรู้ ความรักความเข้าใจ เพื่อสร้างสรรค์ความสุข ความสามัคคี และเป็นภูมิคุ้มกันที่เกิดขึ้นอย่างมีพลังในสังคม

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นการนำหลักคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับตนเองอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรม จนมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ด้วยการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของแต่ละชุมชน ผ่านการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายเหตุผล เพื่อนำไปสู่ความสามัคคีและเกิดการพัฒนาชุมชนที่สมดุล พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งปวง

จากที่กล่าวมาแล้วในเบื้องต้นว่า จุดเริ่มต้นของการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น ตั้งแต่ขั้นการฟื้นฟูและขยายเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและบริโภคอย่างพออยู่พอกิน ไปจนถึงการแปรรูปอุตสาหกรรมครัวเรือน สร้างอาชีพ และทักษะวิชาการ เป็นการพัฒนาที่ละขั้นตอนเป็นลำดับ รวมถึงเทคโนโลยีที่ค่อย ๆ พัฒนาขึ้นจากฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีอยู่ภายในชาติและที่จะเรียนรู้จากโลกภายนอก โดยอาศัยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นตัวสร้างภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบที่ชุมชนอาจจะได้รับ ไม่ให้กระแสเหล่านั้นมาทำลายเอกลักษณ์และวัฒนธรรมชุมชนจนต้องล่มสลายไป

“ชุมชน” ประกอบด้วย ครอบครัวหลายครอบครัวที่มาอยู่รวมในที่เดียวกัน และมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ส่วน “เศรษฐกิจ” เป็นเรื่องเกี่ยวกับการผลิต การบริโภค และการกระจายผลผลิต คือ การซื้อขายแลกเปลี่ยนผลผลิต ดังนั้น “เศรษฐกิจชุมชน” หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม บริการ การผลิต การบริโภค และการกระจายผลผลิต โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชนนั้น คือ ให้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ บนรากฐานความสามารถที่มีอยู่ จากการใช้ “ทุนของชุมชน” ซึ่งทุนของชุมชนทั้งที่เป็น ทุนทางสังคม เช่น วิถีการผลิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนสถาน โรงเรียน ที่ดิน ทรัพยากร การคมนาคมขนส่ง สมาชิกในชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะผลิตอะไรได้บ้างตามศักยภาพและทุนประเภทต่างๆ ที่มีอยู่ และผลิตกันอย่างไร แล้วแบ่งปันผลประโยชน์จากการผลิตกันอย่างไร คือ ชุมชน คิดเอง ทำเอง ได้เอง

ลักษณะสำคัญของเศรษฐกิจชุมชน คือ ครอบครัวเป็นหน่วยการผลิต แรงงานของสมาชิกในครอบครัวเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด ความพอเพียง การพึ่งตนเองที่ได้กล่าวมาแล้วขึ้นอยู่กับการใช้แรงงานเป็นอย่างมากพึ่งแรงงานในครอบครัว พึ่งทรัพยากรท้องถิ่น พึ่งตนเอง และพึ่งกันเองในชุมชนก่อน และหากจะขายก็ขายในตลาดใกล้ตัว ตลาดภูมิภาค ตลาดภายในประเทศ ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจชุมชนนั้น ฝังตัวอยู่ในสังคมและวัฒนธรรม

แนวคิดและความหมายของเศรษฐกิจชุมชน มงคล ด้านธานินทร์ (online) ให้กรอบแนวคิดในเรื่องของเศรษฐกิจชุมชนไว้อย่างน่าสนใจ รวมทั้งให้สามารถมองภาพการพัฒนาในอนาคตได้อย่างชัดเจน มิติในการมองเป็นกรอบคิดเชิงระบบ (ภาพที่ 2.3)

ภาพที่ 2.4

แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนเชิงระบบ

ที่มา : มงคล ด้านธานินทร์ (2541) “เศรษฐกิจชุมชน: ฟังตนเองหลักการและแนวปฏิบัติ”

กรุงเทพมหานคร ซีเอ็ดดูเคชั่น [Online]

[http://www.edu.ac.th/webnong/web01/web451%20s\(wisdom\).htm](http://www.edu.ac.th/webnong/web01/web451%20s(wisdom).htm)

1) ปณิธาน เศรษฐกิจชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจชาติ ผู้เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจ และความมุ่งมั่นร่วมกันว่าการกระทำนั้น ก็เพื่อความรุ่งเรืองและความอยู่รอด ปลอดภัยของสังคมไทยทั้งมวล จึงมีความจำเป็นที่การพัฒนาเศรษฐกิจระดับล่าง คือ ชุมชน ชนบทต้องมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจระดับบน คือ ประเทศ อีกทั้งต้องสัมพันธ์กับการเมือง การปกครอง การศึกษา วัฒนธรรมของคนทั้งประเทศ การเน้นความสำคัญของ เศรษฐกิจชุมชนใดๆ คงไม่ช่วยให้กระบวนการเศรษฐกิจชุมชนบรรลุปณิธานดังกล่าวได้

2) ทำอะไร เศรษฐกิจชุมชนไม่ใช่ของใหม่ แท้จริงคือการทำงานเพื่อการดำรงชีพในแนวสัมมาอาชีพเพื่อการอยู่ร่วมกันกับเพื่อนมนุษย์อื่นในหมู่บ้าน ชาวบ้านสนใจจะรวมกลุ่มเพื่อ

2.1 ปลูกพืช ได้แก่ ข้าว พืชไร่ ไม้ผล ไม้ดอก ไม้ประดับ สมุนไพร เลี้ยงปศุสัตว์ และสัตว์น้ำ รวมอยู่ในพื้นที่ผืนเดียวกัน

2.2 กิจกรรมการผลิตที่เกี่ยวข้องการเกษตร เช่น การแปรรูปข้าว ผลไม้เป็นน้ำผลไม้ และไวน์ผลไม้ การแปรรูป สมุนไพร เป็นสมุนไพรผง เป็นต้น

2.3 กิจกรรมการผลิตนอกการเกษตร เช่น การร่วมทำอัฐบล็อก การตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นต้น

2.4 กิจกรรมบริการ เช่น บูรณะโบราณสถานในพื้นที่ร่วมกับผู้นำ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว สำหรับหารายได้เข้าหมู่บ้าน เป็นต้น

3) ทำกับใคร ชาวบ้านอาจรวมกลุ่มกันอย่างไม่เป็นทางการ หรือใช้กลุ่มที่เป็นนิติบุคคล เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร มูลนิธิ หรือสมาคม เป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมที่กล่าวไปแล้ว หรือร่วมกับนักพัฒนาเอกชน เจ้าหน้าที่พัฒนาของรัฐ เช่น พัฒนาการตำบล เกษตรตำบล นักวิชาการ เรียกรวมกันว่า พหุภาคีในการแปรรูปผลผลิต หรือทำการตลาด อาจร่วมทุนกับพ่อค้า หรือนักอุตสาหกรรม ทำการผลิตและแปรรูปเป็นสินค้าตามที่ผู้บริโภคต้องการ

4) ทำอย่างไร โดยรวมกลุ่มดังได้กล่าวแล้วทำการผลิต แปรรูปแลกเปลี่ยนสินค้าขาย หรือบริการต่างๆ

5) ทำทำไม เนื่องจากชาวบ้าน มีระดับการทำมาหากินต่างกัน บ้างก็อยู่ในระดับพอมีพอกิน บ้างก็อยู่ที่ระดับการค้า ดังนั้น การรวมกลุ่มกันผลิต จึงอาจเป็นไปเพื่อความตั้งใจให้เกิดความพออยู่พอกิน เพื่อความพึงพอใจ เพื่อให้คุ้มกับการลงทุน และเพื่อกำไร

6) เพื่ออะไร ถือว่าเป็นการรวมตัวในระดับล่างสุดของสังคม ดังนั้น การร่วมกันทำงานก็เพื่อให้เกิดผลให้คนมีความสุข เมื่อต่างพึงพอใจแล้ว ก็จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน (Online) จึงมีเป้าหมายสำคัญอยู่หลายประการ เช่น

1) การพัฒนาขีดความสามารถของคน ครอบครัว และชุมชน จากการสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้พึ่งตนเองได้

2) การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จะลดลงหรือหมดไปจากชุมชนนั้นๆ แสดงให้เห็นว่าเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักสากลได้ และยังสามารถยืนบนขาของตัวเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นอีกด้วย นอกจากนี้การมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนยังมีจุดแข็งที่เอื้ออำนวยต่อการประสบความสำเร็จ คือ

1) คนในท้องถิ่นในชุมชนเดียวกันมีจิตสำนึก มีความเป็นมาและดำรงอยู่ร่วมกัน

2) การมีความเอื้ออารีย์ มีความช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของสังคมท้องถิ่นอยู่แล้ว

3) การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ระหว่างกลุ่มด้วยความสมัครใจ ไม่ใช่การบังคับหรือสั่งการ

4) การพัฒนาที่เริ่มจากการกำหนดพื้นที่ โดยคนในชุมชนที่มีจำนวนไม่มาก จัดการได้ง่ายกว่า และเมื่อพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งประสบความสำเร็จแล้ว สามารถแพร่กระจายแนวคิด วิธีการก่อให้เกิดการพัฒนาในลักษณะเดียวกันออกไปในวงกว้าง

แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สรุปได้ดังนี้

1) สร้างเวทีการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นก่อน อาจจะเป็นลักษณะของประชาคมหมู่บ้าน ตำบล หรืออำเภอ ในลักษณะของร้านค้าชุมชน ตลาดนัดชุมชน

2) วิเคราะห์ศักยภาพ (ขีดความสามารถของท้องถิ่น)

3) วางแผนการพัฒนาตามแนวทาง “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามขั้นตอน “ทฤษฎีใหม่”

4) ส่งเสริมการรวมกลุ่มในลักษณะต่างๆ เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มอนุรักษ์ต่างๆ เป็นต้น และการสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน

5) พัฒนาเทคโนโลยี (ความรู้เกี่ยวกับวิธี) การผลิต การตัดคุณภาพ การเก็บรักษา การแปรรูป และการบรรจุหีบห่อ

6) พัฒนาระบบตลาด เช่น ตลาดท้องถิ่น และตลาดปลายทาง เป็นต้น ด้วยการสร้างเครือข่ายผู้ผลิตเชื่อมโยงผู้ผลิตกับตลาดปลายทาง เช่น ระหว่างกลุ่มผู้ผลิตกับผู้บริโภค กลุ่มผู้ผลิตกับโรงงานแปรรูป เป็นต้น

7) พัฒนากิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา วัฒนธรรม สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

8) ทำการวิจัย เพื่อใช้สนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

9) สร้างศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนแบบเบ็ดเสร็จในระดับอำเภอ/จังหวัด โดยเน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนท้องถิ่น

10) สร้างหลักสูตรฝึกอบรมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน พัฒนาสถานที่ดูงาน

11) พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารเพื่อช่วยในการตัดสินใจการทำธุรกิจชุมชน

12) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนออกสู่สังคมภายนอก

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ได้นำเอาหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้แก่ ความพอเพียง มาประยุกต์ใช้ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมที่อาศัยความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยการเพิ่มพลังความสามารถด้วยตนเองและพึ่งตนเอง การใช้ทุนทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกันอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง สร้าง

เศรษฐกิจพออยู่พอกินเป็นภูมิคุ้มกันเบื้องต้น ภายใต้ความมีเหตุผลและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งสนับสนุนกระบวนการชุมชนและประชาสังคม ในการร่วมสร้างความเป็นธรรมแก่คนทุกระดับในชุมชนนำไปสู่การพัฒนาในระยะยาว

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มลฤดี ทองรัตน์ (2552) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์ใช้ปรัชญาในการดำรงชีวิตและปฏิบัติหน้าที่การงานของนักศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยศึกษากับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้วและกำลังศึกษารุ่น 3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก และการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า นักศึกษามีความรู้ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง (ร้อยละ 75.9) และมีความเข้าใจในระดับมาก (ร้อยละ 83.2) และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านจิตใจ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก ในการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านเศรษฐกิจ ผันแปรตามปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา ด้านหน้าที่การงานเกี่ยวข้องกับพระราชดำริ สถานที่เติบโตในวัยเด็ก และการบวช

สรุปได้ว่า นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืนได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันแบบมีส่วนร่วมได้ผลสอดคล้องกับผลการศึกษาโดยแบบสอบถาม

สุพานี ตั้งตระกูลทรัพย์ (2551) ได้ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนอัมพวาที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนอัมพวา รวมทั้งความสอดคล้องของวิถีชีวิตชุมชนอัมพวากับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 291 คน สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษา พบว่าปัจจุบันชุมชนอัมพวาส่วนใหญ่ไม่ได้ทำการเกษตร แต่มีอาชีพหลักคือ รับราชการ รองลงมาคือ ค้าขาย เกษตรกรรม และรับจ้างตามลำดับ มีรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 5,268.23 บาท/ครัวเรือน/เดือน รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 10,881.84 บาท/ครัวเรือน/เดือน รายจ่ายนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 9,153.36 บาท/ครัวเรือน/เดือน เงินออมสะสมเฉลี่ย

27,573.36 บาท/ครัวเรือน/เดือน มีหนี้สะสมในระบบเฉลี่ย 2,634.11 บาท/ครัวเรือน/เดือน และหนี้สะสมนอกระบบเฉลี่ย 1,011.20 บาท/ครัวเรือน/เดือน มีการให้บริการ Home stay ร้อยละ 7.20 มีการให้บริการท่องเที่ยว ร้อยละ 33.00 และมีการให้บริการนวดสปาสมุนไพรแก่นักท่องเที่ยว ร้อยละ 35.70 การผลิตและการบริโภค มีการปลูกพืชไว้บริโภคเองร้อยละ 36.10 รองลงมาปลูกพืชไว้เพื่อขาย ร้อยละ 33.30 และปลูกพืชไว้บริโภคและขาย ร้อยละ 30.60

ผลการศึกษาวีถีชีวิตด้านสังคม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 46 ปี การศึกษาระดับอุดมศึกษา มีสถานภาพสมรส โดยส่วนใหญ่ทำงานในพื้นที่ชุมชน และ ร้อยละ 95 ขึ้นไป มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัว และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน คนในชุมชนส่วนใหญ่ร้อยละ 95 มีการรวมกลุ่มกัน ผู้นำในชุมชนเป็นที่เคารพนับถือได้รับการชุมชนเป็นที่เคารพนับถือได้รับการยอมรับจากชุมชนและมีความสามัคคี

ผลการศึกษาวีถีชีวิตด้านวัฒนธรรม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 100 มี ศาสนสถานเป็นศูนย์รวมจิตใจมีความเชื่อความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและร้อยละ 90 ชุมชนคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและ ร้อยละ 96 มีสภาพภูมิประเทศเหมาะสมในการตั้งถิ่นฐาน เช่น ตลาดน้ำ การใส่บาตรริมคลองทางเรือ และร้อยละ 65 วิถีชีวิตในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากส่วนใหญ่ใช้การคมนาคมทางบก

ผลการศึกษาวีถีชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 88.30 ยังมีทรัพยากรดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ ร้อยละ 96.20 ยังมีน้ำอุดมสมบูรณ์และร้อยละ 83.80 ชุมชนไม่ก้ำจัดขยะโดยวิธีเผา

โดยภาพรวมวิถีชีวิตชุมชนอัมพวา มีความสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในระดับปานกลาง และมีความพอเพียงในด้านสิ่งแวดล้อมในระดับสูง

เอื้องทิพย์ เกตุกราย (2551) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลคลองพระอุดม อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี วัดอุปประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลคลองพระอุดม อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนตำบลคลองพระอุดม ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ด้วยสถิติทดสอบ เอฟ (F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่เชิงพหุ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า (1) การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลคลองพระอุดม อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ การมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ความพอประมาณ และความมีเหตุผล ส่วนการประยุกต์ใช้เงื่อนไขของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า เงื่อนไขคุณธรรม อยู่ในระดับมาก และเงื่อนไขความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง (2) การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลคลองพระอุดม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา อายุ อาชีพ แหล่งความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และระดับความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

ณัฐพงศ์ ทองภักดี (2550) ได้สังเคราะห์การบริหารการพัฒนาตามเศรษฐกิจพอเพียง และกรอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารการพัฒนาไว้ว่า การประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารการพัฒนา คือ เน้นคนให้พอเพียง สร้างวิสัยทัศน์ และการจัดการตามสามห่วงสองเงื่อนไข มักจะมีคำถามว่า หากจะประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะอย่างไร จากการศึกษาการประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารพัฒนาด้านต่างๆ กระบวนการควรเป็นดังต่อไปนี้ การจัดการให้คนมีความพอเพียง การบริหารพัฒนาสมัยใหม่เน้นที่การพัฒนาคน หลักของปรัชญาสามารถเป็นแนวทางการชี้นำพฤติกรรมของคนที่เหมาะสมได้ จุดสำคัญของการประยุกต์ใช้ไม่ว่าเป็นการบริหารระดับใด คือ ทำให้คนมีความพอเพียง โดยใช้หลักของปรัชญาเป็นแนวทาง ลักษณะสำคัญคือ ความพอประมาณ รายจ่ายสมดุลกับรายรับ ซึ่งควรพิจารณาทั้งรายรับและรายจ่าย โดยทั่วไปจะพบว่า การดูแลด้านรายจ่ายจะสามารถควบคุมได้ง่ายกว่าการเพิ่มรายรับ รวมถึงมีความเสี่ยงน้อยกว่า เพราะสามารถพิจารณาด้วยตนเองได้ว่ารายจ่ายใดสามารถลดได้ โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ความมีเหตุผล มีความรอบคอบในการใช้จ่าย ไม่ใช้จ่ายเกินอัตรภาพ ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า ไม่เป็นผู้บริโภคนิยม การมีภูมิคุ้มกัน คือ การมีเงินออม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เพราะจะทำให้มีผู้ช่วยเหลือยามยาก รวมทั้งการดูแลสุขภาพเพื่อลดความเสี่ยงจากโรคร้ายไข้เจ็บ ความรู้คู่คุณธรรม คือ มีความรอบรู้ในการใช้ชีวิตและการทำงาน ประกอบอาชีพที่สุจริตด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาในการตัดสินใจต่างๆ เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในการบริหารองค์กรภาครัฐและเอกชน ก็ต้องพยายามให้พนักงานมีลักษณะเช่นนี้ ในการวางนโยบาย ในการพัฒนาระดับชาติ ก็ต้องมีมาตรการที่ทำให้คนมีพฤติกรรมเช่นนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า การบริโภคนิยมจะเป็นลักษณะที่ขัดแย้งกับความพอเพียงสูงมาก เพราะแสดงถึงการขาดความมีเหตุผลในการใช้จ่าย บริโภคแบบสุดโต่ง มีแนวโน้มว่าจะมีความโลภ เพิ่มความเสี่ยง อาจมีพฤติกรรมที่ขาดคุณธรรมเพื่อให้ใช้จ่ายตามที่ต้องการ การนำปรัชญาสร้างวิสัยทัศน์ในการบริหารผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมียุทธศาสตร์ มองภาพของ

การพัฒนาตรงกัน ปรัชญาสามารถช่วยให้ทิศทางการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันได้ โดยผู้บริหารที่จะใช้หลักของปรัชญาในการดำเนินการพัฒนากำหนดให้กรอบของปรัชญาเป็นวิสัยทัศน์ของการพัฒนา จะเป็นการสื่อสารให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้าใจถึงความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอน ไม่ก้าวกระโดด ยึดทางสายกลาง โดยมีความเป็นพลวัต คือ การปรับตัวเข้ากับ การเปลี่ยนแปลงที่คำนึงถึงความเสี่ยง รวมทั้งเห็นความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ ของสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม

อัจฉรา ราชแก้ว (2550) ได้ศึกษา การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของพนักงานขับรถโดยสารประจำทาง จังหวัดปทุมธานี พบว่า พนักงานขับรถโดยสารประจำทางมีระดับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตในระดับมาก ทุกด้าน ได้แก่ ด้านองค์การ สังคมและครอบครัว ดังนี้ ด้านครอบครัว พนักงานขับรถโดยสารประจำทางมีการจัดสรรเงินเดือนที่ได้รับให้เหมาะสมกับรายจ่ายภายในครอบครัว วางแผนและควบคุมการใช้จ่ายเงิน เลือกที่จะประหยัดดินในสิ่งที่ดีเพื่อลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลง อันได้แก่ การเล่นหวย ด้านองค์การ พนักงานขับรถโดยสารประจำทางโดยสารประจำทางปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด ขับรถด้วยความระมัดระวัง รอบคอบ ไม่ประมาท มีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่เพื่อองค์กรของตนเองและหลีกเลี่ยงที่จะดื่มสุรา เพื่อให้ร่างกายพร้อมในการขับรถ ด้านสังคม พนักงานขับรถโดยสารประจำทางโดยสารประจำทาง มีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง รอบคอบ ไม่ประมาท หลีกเลี่ยงการดื่มสุราขณะปฏิบัติหน้าที่เพื่อมิให้เกิดอุบัติเหตุทางถนน และนำมาซึ่งความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สิน อันส่งผลกระทบต่อสังคมในภาพรวม ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวทำให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข เป็นเมืองที่ปลอดภัย นำไปสู่เป้าหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พิพัฒน์ ยอดพฤติการ (2550) ศึกษาการใช้การสร้างตัวชีวิตเพื่อวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียง โดยเปรียบเทียบกับพุทธเศรษฐศาสตร์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างพุทธเศรษฐศาสตร์และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่สามารถนำไปสู่การสร้างตัวชีวิต เพื่อกำหนดระดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์ และแนวทางในการประยุกต์ใช้ตัวชีวิตดังกล่าว ด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร ภายใต้กรอบทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ 4 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการผลิต ทฤษฎีการบริโภค ทฤษฎีอรรถประโยชน์ และทฤษฎีการกระจายผลผลิต

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ได้ข้อสรุปว่า หลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในพุทธเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ มัชฌิมาปฏิปทา โยนิโสมนสิการ และอัปมาทธรรม มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะด้าน ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัว ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมัชฌิมาปฏิปาทากับความพอประมาณ เป็นวิธีการหรือหนทางในการพัฒนาตน โยนิโส

มนสิการกับความมีเหตุผล เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการพัฒนาตน และอุปมาพหุธรรมกับการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เป็นเครื่องกำกับการพัฒนาตน

ผลการศึกษาพบว่า เนื้อหาของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักมีขอบเขตจำกัดอยู่เพียงพุทธเศรษฐศาสตร์ที่มีองค์ธรรมในระดับศีลเป็นประธาน การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพุทธเศรษฐศาสตร์กับเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก จึงสามารถใช้เฉพาะองค์ธรรมในระดับเป็นเครื่องมือในการศึกษาเปรียบเทียบ โดยองค์ธรรมในระดับศีลที่เกี่ยวข้องกับ 4 ทฤษฎีหลักทางเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ ปาฐสัทธิต 4 ที่ประกอบด้วย อาชีพปาฐสัทธิต ในกิจกรรมการผลิต ปัจจัยสันนิสิตศีล ในกิจกรรมการบริโภค อินทริยสังวรศีล ในเรื่องอรรถประโยชน์ และปาฎิโมกข์สังวรศีล ในการกระจายผลผลิต จากการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อค้นหาตัวชี้วัดที่สามารถกำหนดระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์ พร้อมทั้งตัวอย่างและแนวทางในการประยุกต์ใช้ตัวชี้วัด สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามกรอบทฤษฎีการผลิต ทฤษฎีการบริโภค ทฤษฎีอรรถประโยชน์ และทฤษฎีการกระจายผลผลิต โดยผลจากการวิเคราะห์นำมาซึ่งการสร้างตัวชี้วัด เพื่อกำหนดระดับของความพอเพียงภายใต้คุณลักษณะความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว จำนวน 13 ตัวชี้วัด แบ่งเป็น ตัวชี้วัดด้านความพอประมาณ จำนวน 7 ตัว แบ่งเป็นตัวชี้วัดความพอประมาณในกระบวนการ 4 ตัว (กลุ่มตัวชี้วัดเชิงเปรียบเทียบ) ประกอบด้วย ประสิทธิภาพการผลิต ประสิทธิผลการผลิต ประสิทธิภาพการบริโภค ประสิทธิผลการบริโภค และตัวชี้วัดความพอประมาณในกระบวนการ 3 ตัว (กลุ่มตัวชี้วัดเชิงสัมพัทธ์) ประกอบด้วย ความไม่พอเพียง ความพอเพียงขั้นพื้นฐาน และความพอเพียงขั้นก้าวหน้า ตัวชี้วัดด้านความมีเหตุผล จำนวน 4 ตัว (กลุ่มตัวชี้วัดเชิงสัมบูรณ์) ประกอบด้วย คุณค่าของปัจจัยการผลิต คุณค่าการผลิต คุณค่าของปัจจัยการบริโภค คุณค่าการบริโภค และตัวชี้วัดด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว จำนวน 2 ตัว (กลุ่มตัวชี้วัดเชิงสัมพัทธ์) ประกอบด้วย สัดส่วนปัจจัยการผลิต สัดส่วนปัจจัยการบริโภค ผลจากการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นประโยชน์และแนวทางในการประยุกต์ใช้ตัวชี้วัดทั้งในระดับบุคคล ระดับครัวเรือน ระดับองค์กร ระดับชุมชน และระดับประเทศ ในรูปของดัชนีต่างๆ อาทิ ดัชนีจิตภาค สำหรับการพัฒนาในระดับบุคคล ดัชนีโลกภาพ สำหรับการบริโภคในระดับครัวเรือน ดัชนีผลิตภาพ สำหรับการผลิตในระดับองค์กร รวมถึงข้อสังเกตในการใช้ดัชนีความสุขมวลรวมประชาชาติ GNH และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ GDP เป็นเครื่องชี้ภาวะทางเศรษฐกิจระดับประเทศ

ตัวชี้วัดที่สร้างขึ้นสามารถใช้อธิบายคุณลักษณะของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นนามธรรม ให้เป็นที่เข้าใจได้ง่าย ชัดเจนเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ตัวกระบวนการสร้างตัวชี้วัดยัง

สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และใช้เป็นจุดเริ่มต้นในการปฏิบัติตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการบริหารจัดการและการประเมินผลในระหว่างการปฏิบัติได้

กังสดาล อยู่เย็น (2544) ได้ศึกษาพลวัตชุมชนบ้านป่าเกร็ดใน ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อศึกษาพัฒนาการชุมชนด้านเศรษฐกิจ ศึกษาลักษณะและปัจจัยที่มีต่อเศรษฐกิจพอเพียงที่มีในชุมชน และปัจจัยที่มีผลต่อลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนบ้านป่าเกร็ด ในอำเภอเมืองจังหวัดตราด

ผลการศึกษาพบว่าพัฒนาการเศรษฐกิจของชุมชน เริ่มต้นจากการมีเศรษฐกิจเป็นระบบการผลิตแบบดั้งเดิม คือ เพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน มีชีวิตเรียบง่าย ปลูกข้าวไว้กินเอง หารายได้จากแหล่งธรรมชาติ หนองน้ำ และป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ มีการพึ่งพิงอาศัยซึ่งกันและกันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จากนั้นเริ่มเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและรูปแบบการผลิต จากการรับการเปลี่ยนแปลงจากกระแสตะวันตกมาเริ่มปลูกพืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ยางพารา เงาะ ทุเรียน แทนการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ทำให้วิถีชีวิตแบบพึ่งพาตนเองหมดไป กลายเป็นต้องพึ่งพาทรัพยากรจากภายนอกชุมชนทั้งสิ้น นอกจากนี้การเข้ามาของนายทุนได้เปลี่ยนป่าไม้และนาข้าวเป็นนาถั่ว เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรแหล่งอาหารและระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของชุมชนค่อยๆ ล่มสลายไปพร้อมกับความเติบโตของค่านิยมทันสมัย จนกระทั่งชาวบ้านได้ตระหนักและหาหนทางแก้ไขปัญหาได้ระดับหนึ่ง และชาวบ้านส่วนหนึ่งเห็นผลเสียของการพัฒนาที่ผ่านมา มีความพยายามที่จะปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตและรูปแบบการผลิตให้ดำเนินรอยตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ลักษณะกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ที่แสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ รูปแบบการผลิตที่นำแนวทางเกษตรทางเลือกมาใช้ หรือแนวทางการปฏิบัติที่ใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าและอย่างระมัดระวัง การบริโภคที่มีความเรียบง่าย ประหยัด ใส่ใจกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ผู้ผลิตกับพ่อค้ารู้ทันข่าวสารในการต่อรองราคาสินค้า รวมถึงการมีจิตใจไม่โลภเกิดการซื้อขายที่ทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์เท่าเทียมกัน ในการจัดสรรผลผลิตให้แก่ญาติพี่น้องและชุมชน ทั้งในรูปแบบของวัตถุดิบ แรงงานและทรัพย์สิน อาชีพที่เห็นได้ชัดเจนในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ การทำสวนผลไม้ การทำนาถั่วธรรมชาติ และประมงพื้นบ้าน ทั้งนี้พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ผู้นำชุมชน กระบวนการเรียนรู้ กลุ่ม ชมรม และการมีส่วนร่วมของประชาชน สังคมวัฒนธรรม ภูมิปัญญา เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภาวะหนี้สิน หน่วยงานนอกชุมชน นอกจากนี้มีข้อเสนอให้พัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน และหน่วยงานชุมชนมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้

ประชาชนมีส่วนร่วม โดยมุ่งสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน และคำนึงถึงฐานทรัพยากร และศักยภาพของชุมชนเป็นสำคัญ

สมศรี จินะวงษ์ (2544) ศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ในชุมชนที่ใช้แนวทางการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาแนวความคิดการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียงในอดีตและปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจในชุมชนที่ใช้แนวทางการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อวิเคราะห์การกระจายรายได้ที่เกิดขึ้นในการพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การวิจัยเอกสารและการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มตัวอย่าง 123 ครัวเรือนในชุมชนบ้านสุขใจ จังหวัดกาฬสินธุ์ และจำนวน 49 ครัวเรือนในชุมชนพอเพียง จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า แนวความคิดการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียงในอดีตและปัจจุบันมีจุดร่วมและจุดต่าง คือ จุดร่วมที่เน้นคือการอยู่ร่วมกันแบบพออยู่ พอกิน การพึ่งตนเองและการพึ่งพาอาศัยกันและกัน มีความสุขตามอัตภาพ ไม่เบียดเบียนและทำลายสิ่งแวดล้อม จุดต่างคือ ในสภาพปัจจุบันการผลิตเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการในการบริโภคครัวเรือนและเพื่อค้าขาย การบริโภคเป็นไปเพื่อตอบสนองการดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิต การแลกเปลี่ยนเป็นไปในทั้งระดับชุมชน ประเทศและระดับโลก การจัดสรรหรือแบ่งปันเป็นไปในระดับชุมชนและในระดับรัฐ กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยอาศัยปัจจัยทั้งภายในและภายนอก และปัจจัยสภาพแวดล้อม โดยมีลักษณะการเรียนรู้ในลักษณะปัจเจกบุคคลและในระดับกลุ่ม จากการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เมื่อพิจารณารายได้ของชุมชนหลังจากชุมชนใช้การพัฒนาแนวเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การกระจายรายได้ของชุมชนดีขึ้น วิถีชีวิตของคนไทยแต่อดีต มีการพึ่งพาตนเอง พึ่งพาเพื่อนบ้านและพึ่งพาชุมชน แต่เมื่อมีกระแสการแข่งขันในโลกเพิ่มมากขึ้น การพึ่งพาตนเอง พึ่งพาเพื่อนบ้านพึ่งพาชุมชนที่ตนเองอยู่ค่อยๆ หายไป ทุกเรื่องเป็นเศรษฐกิจหมด ต้องซื้อ ต้องจ้าง และประการสำคัญการเสียสละ การแบ่งปันซึ่งเป็นลักษณะนิสัยที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยจะค่อยๆ หายไปจากสังคม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถฟื้นฟูสังคมที่เป็นสุขกลับมาได้

อรสุดา เจริญรัต (2543) ศึกษาการเกิดขึ้น การดำรงอยู่และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์การเกิดขึ้น การดำรงอยู่และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียงว่า ภายใต้บริบททางสังคมที่เปลี่ยนผ่านจากสังคมประเพณีมาสู่สังคมทันสมัยนั้น เศรษฐกิจพอเพียงสามารถดำรงอยู่และปรับตัวไปโดยมีเงื่อนไขปัจจัยและกระบวนการอย่างไร โดยกำหนดนิยามและขอบเขตของเศรษฐกิจพอเพียงว่า ประกอบด้วยกิจกรรมทางเศรษฐกิจ 4 ประการ คือ การผลิต การบริโภค การแลกเปลี่ยนและการจัดสรรผลผลิต

วิธีการศึกษาได้ใช้วิธีวิทยาการศึกษาเชิงคุณภาพ และการสร้างข้อสรุปจากทฤษฎีฐานรากมาใช้ในการอธิบาย และทำความเข้าใจปรากฏการณ์ดังกล่าว สำหรับรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบปัญหาการวิจัยนั้น และใช้วิธีการเลือกสนามศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง กล่าวคือ เลือกพื้นที่ที่มีคุณลักษณะตามนิยามและขอบเขตของเศรษฐกิจพอเพียง โดยพิจารณาจากลักษณะกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลัก 4 ประการ ตามที่ได้กำหนดไว้

ผลการวิจัยพบว่า เงื่อนไขสำคัญที่สุดของการเกิดขึ้น การดำรงอยู่และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การที่ชุมชนหรือหมู่บ้านยังคงอำนาจในการควบคุมและจัดการทรัพยากรต่างๆ ของตนเอง อำนาจดังกล่าวนับเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่การสร้างและพัฒนาระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพสำหรับการดำรงชีวิตด้านต่างๆ ในระบบบรรทัดฐานของหมู่บ้านที่ปรากฏอยู่ในจารีตประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ หรือพิธีกรรม เป็นผลเชื่อมโยงจากอิทธิพลของโลกทัศน์และระบบคุณค่าของชุมชน ปัจจัยดังกล่าวนี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจพอเพียงสามารถปรับตัวไปตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงผ่านจากสังคมประเพณีเข้าสู่สังคมทันสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลจากการศึกษาพบว่า เมื่อหมู่บ้านต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงจากความทันสมัยต่าง ๆ เช่น การที่มีถนนตัดผ่านเข้ามา การมีสาธารณูปโภคที่สะดวกสบาย หรือการเข้ามาแทรกแซงของอำนาจรัฐ รวมทั้งระบบทุนนิยมการค้า ที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมหลายด้าน ทำให้อำนาจในการจัดการทรัพยากรของชุมชนต้องถูกระทบกระเทือน ผลที่เกิดขึ้น คือ บรรทัดฐานที่เคยมีบทบาทในการกำหนดและควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจเหล่านี้ไว้จำเป็นต้องปรับตัวไปภายใต้การจัดระเบียบสังคมใหม่ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากเดิม เป็นต้นว่า การสร้างบรรทัดฐานแบบพึ่งพาอาศัยกัน (Norms of Reciprocal) และการสร้างเครือข่ายที่ทำให้บุคคลมาสัมพันธ์กันในเรื่องเกี่ยวกับชุมชน (Networks of Civic Edgemont) ขึ้นมา เพื่อสนับสนุนและทดแทนความสัมพันธ์แบบพึ่งพาในระบบเครือญาติ ที่มีบทบาทน้อยลงเมื่อเทียบกับในอดีต ดังนั้นจึงพบว่าภายในหมู่บ้านได้เกิดการรวมกลุ่มกันในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งคณะกรรมการป่าชุมชน กลุ่มเกษตรกรนิเวศ กลุ่มทอผ้า กลุ่มธนาคารข้าว รวมทั้งกลุ่มออมทรัพย์ ภายใต้ระบบการจัดการรูปแบบใหม่ที่เกิดจากความร่วมมือทั้งกับหน่วยงานรัฐ สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชนหรือแม้กระทั่งองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อสร้างศักยภาพในการปรับตัวโดยระดมหลากหลายทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นความรู้ ทุน เทคโนโลยี ฯลฯ จากแหล่งต่าง ๆ นำมาสร้างกระบวนการเรียนรู้ใหม่ร่วมกันของชุมชนที่ได้ตัดตอนจากภูมิปัญญาเดิม แต่กลับได้นำความรู้สมัยใหม่มาบูรณาการกันได้อย่างเหมาะสม ปัจจัยเหล่านี้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจพอเพียงยังคงสามารถดำรงอยู่ในชุมชนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของบริบทแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนตลอดมา

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากระบวนการปรับตัวเพื่อดำรงอยู่ของเศรษฐกิจพอเพียง จะมีได้อยู่บนเส้นทางที่ราบรื่นปราศจากอุปสรรคและปัญหาใด ๆ ตรงกันข้ามกลับพบว่า ยังมีอุปสรรคและปัญหาที่ชาวบ้านจะต้องร่วมกันเรียนรู้ เพื่อพัฒนาวิธีการต่อสู้และเอาชนะปัญหาเหล่านี้ต่อไป รัฐในฐานะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือและสนับสนุนชุมชนเหล่านี้ สามารถส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพดังกล่าวได้โดยการกำหนดนโยบายที่เอื้อต่อการกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้มากขึ้นพร้อม ๆ กับการช่วยเหลือและสนับสนุนให้ชุมชนสามารถพัฒนาความเข้มแข็งของตนเอง ด้วยการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายร่วมกัน ตามแต่สภาพปัญหาของแต่ละพื้นที่ กิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวนี้อาจเป็นที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นบนความสัมพันธ์ที่อยู่บนพื้นฐานของทุนทางสังคม (Social Capital) ของชุมชนนั่นเอง

ปรีชา พรหมมา (2543) ได้ศึกษาการวิเคราะห์รายได้ของเกษตรกรจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อศึกษาการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียงตามแนวทฤษฎีใหม่ ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับรายได้ของเกษตรกร และศึกษารายได้ของเกษตรกรที่คาดว่าจะได้รับในอีก 5 ปีข้างหน้า ศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 64 ชุด แบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกร ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบสมมติฐาน และส่วนที่ 3 การวิเคราะห์รายได้ของเกษตรกรที่คาดว่าจะได้รับในอีก 5 ปีข้างหน้า ใช้วิธีการทางสถิติโดยการคำนวณค่าไคร้ยอละ ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติไคสแควร์ (χ^2)

ผลการศึกษาดังกล่าว ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้ของเกษตรกรได้แก่ ระดับความพอเพียงของน้ำเพื่อการเกษตร วิธีการขายพืชผลทางการเกษตร ระดับการใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้าน และขนาดพื้นที่ทำการเกษตร สำหรับปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อระดับรายได้ของเกษตรกร ได้แก่ จำนวนสัตว์ที่เลี้ยง ระดับการศึกษาและอายุของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มเกษตรกรที่มีน้ำเพียงพอมีรายได้แตกต่างจากกลุ่มที่มีน้ำไม่เพียงพอ สำหรับกลุ่มอื่น ๆ มีรายได้ไม่แตกต่างกัน และจากการประมาณการระดับรายได้ของเกษตรกรในอีก 5 ปีข้างหน้า พบว่า อยู่ในช่วงปีละ 68,000 บาท ถึง 133,000 บาท

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรควรมีการพัฒนาการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านให้มากขึ้น เพราะจะเป็นการเพิ่มรายได้และลดต้นทุนในการผลิต ควรมีการจัดตั้งตลาดกลางชุมชนเพื่อรองรับผลผลิตการเกษตร และรัฐบาลควรให้การสนับสนุนการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้และลดปริมาณผลผลิตส่วนเกิน

สรุปผล จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้น ทำให้มองเห็นภาพได้ว่า การดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงนั้นให้ยึดหลักความพอเพียงที่ประกอบด้วย ความ

พอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งต้องอาศัยเงื่อนไขความรู้และคุณธรรมมาสนับสนุนในทุกองค์ประกอบ สามารถสรุปตัวชี้วัดการดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 การวัดการดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวชี้วัดเศรษฐกิจพอเพียง	เงื่อนไขเศรษฐกิจพอเพียง
1. ด้านความพอประมาณ	1. เงื่อนไขความรู้
1.1 การมีปัจจัยสี่ที่เหมาะสม	1.1 การมีความรอบคอบในการประกอบอาชีพ
1.2 รายรับรายจ่ายที่เหมาะสม	1.2 การพัฒนาความรู้ในกิจการงานของตน
	1.3 การแลกเปลี่ยนความรู้กับคนในชุมชน
	1.4 การระมัดระวังการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ
2. ด้านความมีเหตุผล	2. เงื่อนไขคุณธรรม
2.1 ความประหยัด	2.1 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
2.2 การใช้จ่าย	2.2 การหลีกเลี่ยงอบายมุข
2.3 การลดรายจ่ายเพิ่มรายได้	2.3 การช่วยเหลือส่วนรวมให้พึ่งพาตนเอง
2.4 การรักษาพยาบาล	2.4 การไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
2.5 การแก้ปัญหาคนในครอบครัว	2.5 การไม่เอาเปรียบผู้อื่น
3. การมีภูมิคุ้มกัน	
3.1 การมีรายได้พอเพียง ไม่กู้หนี้ยืมสิน	
3.2 การไม่ก่อหนี้ที่ไม่เกิดรายได้	
3.3 การที่ครอบครัวมีความสุข	
3.4 การปลูกฝังความประหยัด	
3.5 การรู้จักพึ่งตนเอง	
3.6 การเข้าใจความต้องการของคนในครอบครัว	
3.7 การทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว	

ส่วนการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน เป็นการเอาหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้แก่ ความพอเพียง มาประยุกต์ใช้ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมที่อาศัยความเข้มแข็งของชุมชน โดยรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพ ภูมิสังคมของชุมชน ใช้ทุนทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกันอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง สร้างเศรษฐกิจพออยู่พอกินเป็นภูมิคุ้มกันเบื้องต้น ภายใต้ความมี

เหตุผลและเกี่ยวเนื่องกัน พร้อมทั้งสนับสนุนกระบวนการชุมชนและประชาสังคม ในการร่วมสร้าง
ความเป็นธรรมแก่คนทุกระดับในชุมชนนำไปสู่การพัฒนาในระยะยาว สามารถสรุปได้ดังตารางที่
2.2

ตารางที่ 2.2 การวัดความพอเพียงในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

ความพอเพียงในการประยุกต์ใช้	เงื่อนไขการประยุกต์ใช้
1. ความพอประมาณ	1. เงื่อนไขความรู้
1.1 การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ คุ่มค่า	1.1 การเพิ่มพูนความรู้และขีดความสามารถ
1.2 การมีส่วนร่วมแปรรูปอุตสาหกรรมชุมชน	1.2 การพัฒนาอาชีพ
1.3 การรับผิดชอบต่อตนเองและอาชีพ	1.3 การเรียนรู้และเสริมทักษะการประกอบอาชีพ
1.4 การมีส่วนร่วมคิดและทำกิจกรรมกลุ่ม	1.4 การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์
2. ความมีเหตุผล	2. เงื่อนไขคุณธรรม
2.1 การวางแผนการใช้จ่ายของครอบครัว	2.1 การช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปัน
2.2 การหาทางออกเพื่อแก้ปัญหาชุมชน	2.2 การลด ละ เลิก อบายมุข
2.3 การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาครอบครัวชุมชน	2.3 การดูแลสุขภาพ
2.4 การรู้จักประหยัดและเก็บออม	2.4 การอดทน อดกลั้นต่อการกระทบกระทั่ง
3. การมีภูมิคุ้มกัน	
3.1 การจัดทำบัญชีครัวเรือน	
3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลรายรับ รายจ่าย	
3.3 การสอดส่องดูแลความสงบสุข	
3.4 การส่งเสริมการออมทรัพย์	

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กำหนดจำนวนตัวอย่าง

การเลือกประชากรและกลุ่มเป้าหมายนั้น ได้เน้นที่ภาคครัวเรือนบ้านคลองฝรั่ง โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างครัวเรือนละหนึ่งคนที่เป็นตัวแทนของภาคครัวเรือน ซึ่งในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) โดยกำหนดความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 (ถ้าความผิดพลาดที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05) ตามสูตรที่คำนวณหาขนาดตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e^2)}$$

โดยที่	n	หมายถึง	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	หมายถึง	ขนาดของประชากร
	e	หมายถึง	ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 การศึกษาถึงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านคลองฝรั่งมีจำนวนทั้งสิ้น 145 ครัวเรือน จึงแทนค่าสูตรได้ดังนี้

$$n = \frac{145}{1+145(0.05)^2}$$

$$n = 107$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างครัวเรือนที่คำนวณได้คือ 107 ครัวเรือน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์โดยแบบสอบถาม และการสังเกตประกอบ จากกลุ่มประชากรกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเนื้อหาออกเป็น

2.1 ข้อมูลทั่วไปทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สถานะครอบครัว เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ รายได้ รายจ่าย การออม และหนี้สิน

2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ปัจจัยการผลิต เช่น ที่ดิน แรงงาน ทุน เทคโนโลยี กิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การผลิต การบริโภค การกระจายผลผลิต และการจัดสรรผลผลิต การรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพ และการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง

2.4 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงทั้งที่เป็นข้อมูลด้านบวกและข้อมูลด้านลบ ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 คำถามเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของครัวเรือนเชิงบวกและเชิงลบตามหลักความพอเพียง ด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม

คุณลักษณะความพอเพียงเชิงบวก	คุณลักษณะความพอเพียงเชิงลบ
ความพอประมาณ	
- มีอาหารบริโภคครบ 3 มื้อทุกวัน	
- ที่อยู่อาศัยแข็งแรงทนทาน	
- พอใจในสิ่งที่ตนมี	
- ความเป็นอยู่แบบพอมี พอกิน พอใช้	
- ปลุกพืชผักสวนครัวรับประทานเอง	
- มีเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมฐานะ	
- รายได้เพียงพอกับการใช้จ่าย	
- บริโภคสินค้าที่ผลิตในชุมชน	
- รายได้น้อยแต่ซื้อของราคาแพงใช้	

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ความพอเพียงเชิงบวก	ความพอเพียงเชิงลบ
<p>ความมีเหตุผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประหยัดแต่ไม่ตระหนี่ - ใช้จ่ายตามฐานะไม่ใช้จ่ายเกินตัว - ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นเพื่อเก็บออม - หาอาชีพเสริมเพื่อยกฐานะครอบครัว 	<p>ความมีเหตุผล</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้จ่ายตามความอยากมากกว่าความจำเป็น - กู้ยืมมาใช้จ่ายอยู่เสมอ - กู้ยืมมารักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย - ไม่สนใจรับฟังปัญหาคนในครอบครัว
<p>การมีภูมิคุ้มกัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข - ปลุกฝังให้คนในครอบครัวรู้จักประหยัด - พึ่งตนเองก่อนพึ่งผู้อื่น - รายได้เพียงพอไม่ต้องกู้ยืม - เข้าใจความต้องการของคนในครอบครัว 	<p>การมีภูมิคุ้มกัน</p> <ul style="list-style-type: none"> - กู้ยืมใช้จ่ายแต่ไม่สามารถผ่อนชำระคืน - ไม่จำเป็นต้องทำกิจกรรมร่วมกันกับสมาชิกในครอบครัว
<p>เงื่อนไขความรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - รอบคอบเพื่อประเมินตนเองในการประกอบอาชีพ - พัฒนาความรู้ต่อยอดกิจการงาน - แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ - ระมัดระวังการใช้ประโยชน์แหล่งน้ำชุมชน 	<p>เงื่อนไขความรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - เศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารถนำไปใช้กับการประกอบอาชีพในภาคธุรกิจได้
<p>เงื่อนไขคุณธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน - หลีกเลียงอบายมุข - ช่วยส่วนรวมให้พึ่งตนเองได้ 	<p>เงื่อนไขคุณธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> - เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น - เอาเปรียบผู้อื่นเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว

2.5 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน
ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 คำถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนตามหลักความพอเพียงด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน
เงื่อนไข ความรู้ และคุณธรรม

คุณลักษณะของความพอเพียงด้านต่างๆ				
ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	การมีภูมิคุ้มกัน	เงื่อนไขความรู้	เงื่อนไขคุณธรรม
- มีส่วนร่วมใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า	- วางแผนการใช้จ่าย	- มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน	- ให้ความสำคัญกับการเพิ่มพูนความรู้และจิต	- มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ
- มีส่วนร่วมแปรรูปอุตสาหกรรม	- เมื่อมีปัญหาในชุมชนมีส่วนร่วมหาทางออก	- มีการวิเคราะห์ข้อมูลรายรับรายจ่าย	- ความสามารถ	- มีการส่งเสริมการตลาด เล็ก
- มีส่วนร่วมรับผิดชอบตนเองและอาชีพ	- มีการใช้เหตุผลแก้ไขปัญหา	- มีส่วนร่วมสอดส่องดูแล	- มีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพ	- ส่งเสริมการดูแลสุขภาพ
- มีส่วนร่วมคิดและทำกิจกรรมกลุ่ม	- มีการรู้จักประหยัดและเก็บออม	- มีความสงบสุข	- มีการเรียนรู้และเสริมสร้างทักษะในการประกอบอาชีพ	- ตนเองสมาชิกในครัวเรือนและชุมชน
		- มีส่วนช่วยส่งเสริมการออมทรัพย์	- มีความอดทน อดกลั้น ต่อ	- มีความอดทน อดกลั้น ต่อ
			- มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ภายในชุมชน	- การกระทบกระทั่งกัน ในชุมชน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1 การศึกษาจากเอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานผลการศึกษาและเอกสารวิชาการเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นส่วนทำให้ผู้วิจัยเข้าใจพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีส่วนเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิต และการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงของทั้งภาคครัวเรือนและภาคชุมชน

3.2 การสำรวจ เป็นการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น ศึกษาสภาพกลุ่มเป้าหมายเบื้องต้นเพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้วิจัยทราบสภาพพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ช่วยให้ได้ข้อมูลของประชากรด้านต่างๆ ตั้งแต่ปัจจัยทางเศรษฐกิจ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การดำเนินชีวิต การประยุกต์ใช้ และพัฒนาการทางเศรษฐกิจของชุมชน โดยใช้แบบสอบถาม

3.3 การสังเกตโดยไม่มีส่วนร่วม การที่ผู้วิจัยได้เฝ้าสังเกตการทำกิจกรรมของกลุ่มชาวบ้านที่ทำอยู่ ในขณะที่ลงสำรวจพื้นที่ ได้แก่ การเก็บข้อมูลทางกายภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง ที่อยู่ในหมู่บ้านคลองฝรั่ง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรีเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ภาคครัวเรือนและภาคชุมชนได้ปฏิบัติจริง โดยวิเคราะห์ว่าลักษณะการดำเนินชีวิตของกลุ่มตัวอย่างสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติเพียงใด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อแจกแจงความถี่ จากนั้นนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย ตลอดจนการกระจายของลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ กิจกรรมทางเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูลและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การรวมกลุ่มอาชีพ และการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านคลองฝรั่ง

4.2 การกำหนดประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักความพอเพียง	เงื่อนไขความพอเพียง
ความพอประมาณ	เงื่อนไขความรู้
- การรวมกลุ่ม	- การสร้างเวทีประชาคม
- การมีส่วนร่วม	
ความมีเหตุผล	เงื่อนไขคุณธรรม
- การทำงาน	- การมีคุณธรรม
- การสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี	- การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
การมีภูมิคุ้มกัน	
- การพัฒนาแหล่งทุน	
- การสร้างสวัสดิการ	
- การสร้างเครือข่าย	

4.3 การให้คะแนนตัวชี้วัด

ระดับของความสอดคล้องและการประยุกต์ใช้ที่เกิดขึ้น เป็นการจัดกระทำกับข้อมูล เพื่อให้สามารถนำไปคำนวณได้ โดยวิธีการแปลงข้อมูลเดิมจากข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) ให้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้มาตรวัดเป็น 5 ระดับพร้อมทั้งกำหนดคะแนนไว้ดังนี้

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	5 คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	4 คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	3 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อย	2 คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	1 คะแนน

ประเมินระดับของควมมีคุณลักษณะความพอเพียงในด้านต่าง ๆ ของชุมชนบ้านคลอง
ฝรั่ง อำเภอนาทนน้อย จังหวัดนนทบุรี โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ จากสูตรการแบ่งช่วงชั้นดังนี้

$$\text{การแบ่งช่วงชั้น} = \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วงชั้น}}$$

จากการคำนวณระดับควมมีคุณลักษณะความพอเพียงในด้านต่างๆ ที่ใช้เป็นเกณฑ์
เปรียบเทียบดังนี้ (ศักดิ์ศรี รักไทย 2546: 20)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.68 – 5.00	หมายถึง	ระดับความพอเพียงมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.34 – 3.67	หมายถึง	ระดับความพอเพียงปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 2.33	หมายถึง	ระดับความพอเพียงน้อย

4.3.1 การศึกษาถึงลักษณะการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมี
ข้อมูลด้านเชิงบวกและเชิงลบ ระดับความสอดคล้องตามคุณลักษณะความพอเพียงด้านต่างๆ แทน
ค่าเกณฑ์การเปรียบเทียบ ดังนี้

ระดับเกณฑ์ความสอดคล้องเชิงบวก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.68 – 5.00	หมายถึง	ระดับความสอดคล้องมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.34 – 3.67	หมายถึง	ระดับความสอดคล้องปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 2.33	หมายถึง	ระดับความสอดคล้องน้อย

ระดับเกณฑ์ความสอดคล้องเชิงลบ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 2.33	หมายถึง	ระดับความสอดคล้องมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.34 – 3.67	หมายถึง	ระดับความสอดคล้องปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.68 – 5.00	หมายถึง	ระดับความสอดคล้องน้อย

4.3.2 การศึกษาถึงการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับการประยุกต์ใช้ตามคุณลักษณะความพอเพียงด้านต่างๆ แทนค่าเกณฑ์การเปรียบเทียบ ดังนี้

ระดับเกณฑ์การประยุกต์ใช้			
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.68 – 5.00	หมายถึง	ระดับการประยุกต์ใช้มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.34 – 3.67	หมายถึง	ระดับการประยุกต์ใช้ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 2.33	หมายถึง	ระดับการประยุกต์ใช้น้อย

4.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square: χ^2) และครอสแท็บ (cross tabs) โดยนำปัจจัยด้าน เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ มาเปรียบเทียบกับระดับความสอดคล้อง และระดับการประยุกต์ใช้ ที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา เพื่อต้องการทราบความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้กับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

บทที่ 4

ชุมชนบ้านคลองฝรั่ง

1. บริบทชุมชน

คนไทยเชื้อสายมอญเข้ามาหักร้างถางพงที่ป่ากระท่อมมีด ในเขตท้องที่อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีชุมชนมอญอาศัยอยู่มากมาย แต่งานวิจัยครั้งนี้ขอกล่าวถึง 2 ชุมชนที่เกี่ยวข้องกัน คือ ชุมชนมอญวัดไทรน้อย กับชุมชนมอญบ้านคลองฝรั่ง

ชุมชนมอญวัดไทรน้อย ตั้งอยู่สองฝั่งคลองพระพิมลโก้วัดไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี เป็นชุมชนมอญกลุ่มแรกที่มาจับจองที่ดินสองฝั่งคลองพระพิมล เมื่อประมาณปีพ.ศ. 2435 คนในชุมชนมีอาชีพทำนา ได้สร้างวัดไทรน้อยเป็นวัดในชุมชน ต่อมา เมื่อมีการขุดคลองตาค้ายแยกจากคลองพระพิมลที่บริเวณโก้วัดไทรน้อยไปทางทิศเหนือของคลองพระพิมลไปเชื่อมคลองลากค้อเดิมซึ่งเป็นคลองเก่าที่ขุดแยกจากคลองพระยาบันลือ จึงมีชาวบ้านจับจองที่ดินทางด้านเหนือของวัดไทรน้อย จากนั้นมีการขุดคลองฝรั่งเชื่อมคลองห้าร้อยกับคลองตาค้ายและคลองลากค้อ กลุ่มคนมอญได้แยกจากชุมชนมอญวัดไทรน้อย และชุมชนมอญจากคลองเกลือบางตลาด อำเภอปากเกร็ด มาจับจองที่ดินบริเวณสองฝั่งคลองฝรั่ง กลายเป็นชุมชนมอญบ้านคลองฝรั่ง โดยมีวัดไทรน้อยเป็นวัดที่ชาวมอญบ้านคลองฝรั่งถือเป็นวัดของชุมชน

2. ประวัติความเป็นมา

ชุมชนบ้านคลองฝรั่งเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีการเล่าสืบต่อกันมาว่า เมื่อปี พ.ศ.2475 มีชาวตะวันตก (ไม่ได้กล่าวว่าเป็นคนชาติใด) ชื่อ มิสเตอร์ ยอห์น มีภรรยาเป็นชาวมอญปากลัด อำเภพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ได้ชักชวนชาวบ้านขุดคลองแยกจากคลองตาค้ายเข้ามายังบริเวณหมู่บ้านในปัจจุบัน ต่อมาปี พ.ศ.2485 มีประชากรอาศัยอยู่บริเวณนี้ประมาณ 27 ครัวเรือน เรียกคลองที่ขุดใหม่ว่า “คลองฝรั่ง” และเรียกชื่อหมู่บ้านตามชื่อคลองว่า “บ้านคลองฝรั่ง” นับจากนั้นเป็นต้นมา

ภายหลังการขุดคลองฝรั่ง มีประชากรเข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้น แต่ชาวบ้านมีวิถีชีวิตยากลำบากอยู่ มีสเตอร์ ยอห์น ซึ่งเป็นชาวต่างชาติ เมื่อเห็นความยากลำบากของชาวบ้านจึงได้ช่วยเหลือด้านเงินทองแก่ชาวบ้านที่ประสบความเดือดร้อน ด้วยการให้กู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และนำเงินดอกเบี้ยที่ได้จากชาวบ้านทั้งหมดบริจาคเป็นเงินทุนในการพัฒนาหมู่บ้าน จึงกล่าวได้ว่า “บ้านคลองฝรั่ง” มีวิถีชีวิตดั้งเดิมด้วยความเอื้ออาทร และมีเงินทุนพัฒนาสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้านเรื่อยมา

3. ลักษณะทางกายภาพ

ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านคลองฝรั่ง เป็นชุมชนขนาดกลาง ตั้งอยู่หมู่ 7 ตำบลไทรน้อย ห่างจากอำเภอไทยน้อยประมาณ 5 กิโลเมตร อยู่ในจังหวัดนนทบุรี มีเนื้อที่ทั้งหมด 2,000 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตร 1,500 ไร่ เป็นที่ราบลุ่มบางปีมีน้ำท่วม มีแหล่งน้ำที่เกิดจากการขุดคลองฝรั่งเชื่อมคลองห้าร้อยกับคลองตาค้ายและคลองลากค้อม เรียกชื่อว่า คลองฝรั่ง

อาชีพ

ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ ทำประมง

ประชากร

ปัจจุบันมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 145 ครัวเรือน รวม 664 คน เป็นชาย 300 คน หญิง 364 คน

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	จดหมู่ที่ 6 ตำบลไทรน้อย
ทิศใต้	จดหมู่ที่ 4 ตำบลทิววัฒนา
ทิศตะวันออก	จดหมู่ที่ 2 ตำบลไทรน้อย
ทิศตะวันตก	จดหมู่ที่ 5 ตำบลไทรน้อย

ศาสนาและวัฒนธรรม

ประชากรทั้งหมดของหมู่บ้าน (100%) นับถือศาสนาพุทธ เพราะการที่สืบเชื้อสายมาจากชาวมอญ จึงทำให้ยึดหลักของศาสนาในการดำเนินชีวิต คือ การเดินทางสายกลาง ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เป็นสังคมเอื้ออาทร ประกอบกับ ประชากรส่วนใหญ่มีความเป็นเครือญาติกัน ทำให้อยู่กันด้วยความรัก สามัคคี มีความเอื้ออาทร ยึดมั่นในมติประชาคม และหลัก

ประชาธิปไตย ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยึดขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมอันดีงาม เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ทำให้ชาวบ้านคลองฝรั่งทุกคนมี ความสุขอย่างแท้จริง

4. วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน

ทุนทางสังคม

ทุนทางสังคมของบ้านคลองฝรั่ง ที่มีพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนา ได้แก่ การมี ส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหาาร่วมกัน การมีพลังในการรวมตัว การเรียนรู้ร่วมกัน จากเวทีประชาคม ทำให้ค้นพบการใช้ศักยภาพของตนเองในการพัฒนา ด้วยการยึดมั่นในการออม ลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ ชาวบ้านคลองฝรั่งผนึกกำลังในการจัดตั้งกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน เพื่อเป็น ทุนและส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพของชุมชน ได้แก่

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

สืบเนื่องมาจากการรวมตัวกันของสมาชิก กู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์เพื่อการเกษตร (ธกส.) เพื่อนำเงินกู้มาเป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพทำนา และทำสวน ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2530 ชาวบ้านคลองฝรั่ง ปรึกษาหารือกันว่า การกู้เงินมาเพื่อใช้ในการประกอบ อาชีพนั้น หากไม่หาเงินมาเป็นทุนสำรอง มีวัตถุประสงค์ให้ชาวบ้านรู้จักการเก็บออม จึงได้ตั้ง คณะกรรมการทำงาน ร่างระเบียบการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ขึ้น ในแรกให้สมาชิกส่งเงินสัจจะ สะสม คนละ 30 – 50 บาท โดยกำหนดส่งในวันที่ 6 ของทุกเดือน ปัจจุบันกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ ผลิต มีสมาชิก จำนวน 104 คน เงินสัจจะสะสมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 1,280,730 บาท สมาชิก ส่งเงินสัจจะสะสมรวมเดือนละ 26,130 บาท ระเบียบที่สำคัญในการกู้เงินคือ สมาชิกผู้ขอกู้จะต้องมี สมาชิกค้ำประกัน 2 คน และกู้ได้ไม่เกินวงเงินสัจจะสะสมที่สมาชิกทั้ง 3 คน รวมกัน

นายฉลองชัย พ่วงคง ประธานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กล่าวยืนยันว่า สมาชิกได้รับผลประโยชน์เป็นอย่างดี นอกจากสมาชิกมีเงินทุนในการประกอบอาชีพแล้ว ยังได้รับ เงินปันผลเมื่อสิ้นปี นับเป็นสวัสดิการทางสังคมอีกด้านหนึ่ง และยังสามารถส่งเสริมให้เยาวชนที่อยู่ในวัย เรียน ได้สมัครเป็นสมาชิกกลุ่ม เพื่อเป็นการส่งเสริมวินัยแห่งการออมอีกทางหนึ่งด้วย

2. ศูนย์สาธิตการตลาด

เป็นกิจกรรมเครือข่ายของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ดำเนินการจัดซื้อปุ๋ยมาจำหน่ายแก่สมาชิกในราคาถูกลง เป็นการรวมกันซื้อและลดราคาต้นทุน โดย นางนฤพร กระจดี เภรัญญิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ได้ดูแลการกู้ยืมเงินของสมาชิก และร่วมดำเนินการจัดซื้อปุ๋ยเพื่อบริการแก่สมาชิกด้วย

3. กลุ่มสตรีแปรรูปน้ำพริก

การพบปะของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ทุกวันที่ 6 ของเดือนนั้น ช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านการประกอบอาชีพมากขึ้น สมาชิกสตรีส่วนหนึ่งเห็นว่า นอกจากการประกอบอาชีพประจำวันแล้ว สตรีควรหารายได้เสริมแก่ครอบครัว ประกอบกับ วัตถุประสงค์ในการทำน้ำพริก ได้แก่ ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด ทุกครัวเรือนซึ่งปลูกไว้มากพอสมควร สมาชิกสตรีดังกล่าว จึงได้จัดตั้งกลุ่มสตรีแปรรูปน้ำพริก เมื่อปี พ.ศ.2539 ในระยะแรกผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนก่อน ได้แก่ น้ำพริกแกง เช่น แกงส้ม แกงเขียวหวาน แกงเผ็ด น้ำพริกตาแดง ต่อมาจึงขยายการผลิตและจำหน่ายในหมู่บ้านใกล้เคียง ตลาดนัดตามหมู่บ้านต่าง ๆ เมื่อได้รับการส่งเสริมเครื่องมือในการผลิต จึงได้ขยายปริมาณมากขึ้น โดยผลิตทุกวันอังคาร ที่บ้านผู้ใหญ่น้ำ ซึ่งได้ให้ความอนุเคราะห์สถานที่เป็นที่ตั้งกลุ่มสตรีแปรรูปน้ำพริก นางลำสวน จำเริญ ประธานกลุ่มสตรีแปรรูปน้ำพริก กล่าวว่า จากการรวมตัวของสมาชิกเพื่อผลิตน้ำพริกทุกวันอังคาร ผลิตได้เดือนละกว่า 2,000 กิโลกรัม ได้เริ่มขยายตลาดไปยังจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ ปทุมธานี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา และสุพรรณบุรี มีร้านค้าที่รับไปจำหน่ายประจำมากถึง 66 ร้านค้า น้ำพริกของกลุ่มที่ผลิตขึ้นนี้ เป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นความต้องการของตลาดและผู้บริโภคมาก มีความสด ไม่ใส่สารกันบูด ให้รสชาติธรรมชาติอย่างแท้จริง นอกจากนี้ สมาชิกสตรีดังกล่าว ยังรวมกลุ่มทำน้ายาล้างจานเพื่อใช้ในครัวเรือน แชมพูสระผม ขนมหอกจอก และพืชมะนาว เป็นการเสริมสร้างรายได้และลดรายจ่ายอีกทางหนึ่ง

4. กลุ่มโรงสีข้าวชุมชน

บ้านคลองฝรั่ง ประกอบอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ เมื่อเก็บเกี่ยวได้ก็ขายให้แก่พ่อค้า ทำให้ได้ราคาต่ำ จึงเกิดความคิดของกลุ่มผู้ทำนาว่า การจำหน่ายผลผลิตนั้น ก็เป็นรายได้หลักของครอบครัว ในขณะที่ชาวบ้านกลับไปซื้อข้าวสารเพื่อบริโภคในครัวเรือน เมื่อปี พ.ศ.2544 มีการจัดเวทีประชาคม และมีมติให้จัดตั้งกลุ่มโรงสีข้าวชุมชน โดยได้รับเงินทุนเพื่อจัดตั้งโรงสีข้าวจากกองทุนพัฒนาสังคม (SIF) ปัจจุบันโรงสีข้าวชุมชนบ้านคลองฝรั่ง มีกำลังในการผลิตให้แก่สมาชิกในหมู่บ้าน และหมู่บ้านใกล้เคียง วันละ 5 เกวียน โดยบริการสีข้าวฟรี ไม่เก็บค่าบริการ รายได้ของโรงสี มาจาก ไร่ ปลายข้าว และแกลบ ที่จำหน่ายให้สมาชิกเพื่อใช้เป็นอาหาร

ของปลา เป็ด ไก่ วัตถุประสงค์ในการจัดทำปุ๋ยชีวภาพ ซึ่งนับเป็นเครือข่ายวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ เศรษฐกิจพอเพียง จากการทำบ้านส่วนใหญ่นิยมการบริโภคข้าวหอมมะลิ แต่ในพื้นที่ปลูกไม่ได้ ผลดีเท่าที่ควร คณะกรรมการได้จัดซื้อข้าวเปลือกหอมมะลิมาสีจำหน่ายให้แก่ชาวบ้านในราคาถูก และได้วางแผนในการจัดหาเงินทุนเพิ่มเติมแล้ว

5. ศูนย์ผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิ

เมื่อปี พ.ศ.2543 ได้จัดตั้งศูนย์ผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิขึ้น โดยได้รับการ สนับสนุนการจัดทำแปลงนาสาธิต เนื้อที่ 200 ไร่ ต่อมาได้รับเงินงบประมาณจากองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดนนทบุรี ในการจัดตั้งโรงสีขึ้นอีก 1 โรง เป็นโรงสีขนาดเล็กรับสีข้าวให้แก่ชาวบ้าน ซึ่ง การสีข้าวหอมมะลินี้ จะต้องเป็นข้าวเปลือกค้างปี จึงจะได้เมล็ดข้าวที่สวยและไม่หัก การดำเนินงาน ของกลุ่มโรงสีข้าวชุมชน และโรงสีข้าวของศูนย์ผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิบ้านคลองฝรั่งนี้ นับเป็น เศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง ชาวบ้านทำนาและเก็บข้าวไว้บริโภคในครัวเรือน โดยเก็บไว้ใน กระสอบ เมื่อจะบริโภคก็นำไปสี ทำให้ค่าครองชีพลดลง และยังเป็นการส่งเสริมสุขภาพอีก เนื่องจากข้าวสารที่สีได้ ไม่ได้ขัดหลายครั้ง ข้าวสารไม่ได้ใส่สารกันบูด และมีการสีข้าวกล้อง

6. กลุ่มปุ๋ยชีวภาพ

ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2543 เพื่อเป็นการอบรมให้ความรู้ สาธิตการจัดทำปุ๋ย ชีวภาพ เป็นการลดการใช้สารเคมี นายอภิชาติ ชันธุ์จาง เป็นประธานกลุ่ม มีการนำรำ ปลายข้าว จากโรงสีในหมู่บ้านทั้ง 2 โรง มาใช้ทำปุ๋ยชีวภาพ ปัจจุบันสมาชิกส่วนใหญ่ได้ผลิตปุ๋ยชีวภาพ เพื่อ ใช้ในการเกษตรของตน เป็นการลดต้นทุนในการผลิต และลดการใช้สารเคมีได้มาก นำไปสู่ หมู่บ้านปลอดสารพิษ

7. ศูนย์ซ่อมบำรุงเครื่องมือการเกษตรและอุปกรณ์ไฟฟ้า

จากการได้รับงบประมาณเพื่อซื้อเครื่องมือในการซ่อมเครื่องมือการเกษตร และอุปกรณ์ไฟฟ้าจากองค์การบริหารส่วนตำบลไทรน้อย สมาชิกกลุ่มได้เปิดให้บริการซ่อม เครื่องมือ และอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ โดยจัดตั้งกลุ่มขึ้นที่บ้านของนายสมยศ แสงเปี้ย ประธานศูนย์ซ่อมบำรุงเครื่องมือการเกษตรและอุปกรณ์ไฟฟ้า คิดค่าบริการเป็นค่ากระแสไฟฟ้า เครื่องละ 20 บาท นับเป็นการอยู่ร่วมกันแบบเอื้ออาทร มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และลดต้นทุน ค่าใช้จ่าย โดยการซ่อมบำรุงเครื่องมือที่ชำรุดให้ใช้ในสภาพที่ดี

8. กลุ่มปลูกผักหวานปลอดสารพิษ

นางนฤพร กระดี ผู้นำกลุ่มปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษเพื่อบริโภคและจำหน่าย ได้รวมตัวกันก่อตั้งกลุ่มปลูกผักหวานปลอดสารพิษขึ้น โดยได้รับเงินในการจัดซื้อพันธุ์ผักหวาน จำนวน 4,000 บาท ปัจจุบันสมาชิกได้ปลูกผักหวานปลอดสารพิษเพื่อจำหน่าย มีการกู้เงินจากกลุ่มในการดำเนินงาน

9. กองทุนหมู่บ้าน

บ้านคลองฝรั่ง ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้น เมื่อปี พ.ศ.2542 ได้รับเงินกองทุน 1,000,000 บาท สมาชิกกำหนดส่งเงินสัจจะกองทุนหมู่บ้าน ในวันที่ 6 ของทุกเดือน พร้อมกับการส่งเงินสัจจะสะสมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จากการดำเนินงานที่ผ่านมา สมาชิกได้รับประโยชน์จากกองทุนหมู่บ้านมาก มีทุนให้กู้ยืมเงินเพื่อนำไปประกอบอาชีพ สมาชิกได้ยึดถือและปฏิบัติตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านอย่างเคร่งครัด นายฉลองชัย พ่วงคง ประธานกองทุนหมู่บ้าน กล่าวว่า สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน นอกจากจะได้รับเงินปันผลประจำปีจากการจัดสรรกำไรสุทธิแล้ว ยังได้รับสวัสดิการเมื่อเกิดการเจ็บป่วยในกรณีที่เป็นคนไข้ใน จะได้รับเงินรายละ 500 บาท อีกส่วนหนึ่ง ได้จัดสรรเป็นเงินทุนบำรุงสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้าน และจัดตั้งทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนอีก จำนวน 5 ทุน ๆ ละ 500 บาท ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้าน บ้านคลองฝรั่ง มีเงินกองทุน 1,100,000 บาท เงินหุ้น 3,244 บาท เงินสัจจะสะสมกองทุนหมู่บ้าน 493,013 บาท สมาชิก จำนวน 128 ราย มีผู้กู้เงินจำนวน 11 ราย เป็นเงิน 119,500 บาท

10. กลุ่มเกษตรกร

จากการรวมกลุ่มสมาชิกเพื่อกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ชกส.) การเกษตร ชาวบ้านคลองฝรั่ง จึงได้รวมกันเป็นกลุ่มเกษตรกรบ้านคลองฝรั่งขึ้น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนการรวมกันซื้อปุ๋ยตามความจำเป็น ตลอดจนเป็นพลังต่อรองในการจำหน่ายข้าว

11. กลุ่มเยาวชนกับการสืบสานภูมิปัญญา

กลุ่มเยาวชนบ้านคลองฝรั่ง ร่วมกันจัดตั้งกลุ่มเพื่อส่งเสริมและสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของไทย ได้แก่ การรดน้ำคำหัวผู้สูงอายุ กิจกรรมวันกตัญญู กิจกรรมวันพ่อ กิจกรรมวันแม่ สืบทอดดนตรีและการละเล่นพื้นบ้าน ได้แก่ กลองยาว นอกจากนี้ ยังร่วมกิจกรรมในหมู่บ้าน ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต นางสาวศุภลักษณ์ สร้อยเสม ผู้นำกลุ่มเยาวชน ได้มีส่วนร่วมเป็นวิทยากรกระบวนการในการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน

12. ชมรมกีฬาบ้านคลองฝรั่ง

ชุมชนบ้านคลองฝรั่ง มีการส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจแล้ว ยังมี การส่งเสริมกีฬา ส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การรวมกลุ่มเยาวชนด้าน การแข่งขันกีฬา และต่อต้านยาเสพติดในหมู่บ้าน สนามกีฬาบ้านคลองฝรั่ง ได้รับการอนุเคราะห์ใช้ สถานที่ส่วนตัวของชาวบ้าน เพื่อจัดทำเป็นสนามฟุตบอล คณะกรรมการกีฬา ได้กำหนดการแข่งขัน ทุกวันอาทิตย์ และมีการแข่งขันกีฬาฟุตบอล “คลองฝรั่งคัพ” ตั้งแต่ ปีพ.ศ.2544 เป็นต้นมา ได้รับการ สนับสนุนด้านงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลไทรน้อย

13. โครงการคลองสวนน้ำใส

ชุมชนบ้านคลองฝรั่ง ได้ร่วมมือกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม โดยดำเนินการคลองสวนน้ำใส กำจัดผักตบชวา วัชพืช และขยะในคลองฝรั่ง โดย การสนับสนุนโครงการจากองค์การบริหารส่วนตำบลไทรน้อย

จึงกล่าวได้ว่า ชุมชนบ้านคลองฝรั่ง ได้มีพัฒนาการของการพัฒนาชุมชน จากความยากลำบากเมื่อครั้งอดีตจนมาถึงปัจจุบันที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชน เมื่อปี พ.ศ. 2544 จากการทำมีผู้นำชุมชนที่มีความเข้มแข็งคือ นายฉลองชัย พ่วงคง ผู้ใหญ่บ้าน นักพัฒนา นายปรีชา เปรมมณี ประธานประชาคมหมู่บ้าน ผนึกกำลังร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาสตรี ผลิตพลังของกลุ่มเศรษฐกิจทุกกลุ่มในหมู่บ้าน ทำให้บ้าน คลองฝรั่ง เป็นหมู่บ้านอยู่ในระดับแนวหน้าที่ดำเนินชีวิตด้วยเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นตัวอย่างที่ดี ให้กับชุมชนใกล้เคียง

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาข้อมูลการดำเนินชีวิตและการประยุกต์ใช้ของประชากรในชุมชนบ้านคลองฝรั่ง ซึ่งเป็นผู้ที่มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ผลการวิจัยสามารถนำเสนอได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของตัวอย่างและข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและแหล่งที่มาของปัจจัยทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 5 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 52.4 ซึ่งมีสถานะในครอบครัวเป็นหัวหน้าครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 42.7 สำหรับอายุของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลมากที่สุด มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี รองลงมา มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลน้อยที่สุด มีอายุระหว่าง 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.9 20.4 และ 1.9 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา รองลงมา ระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 46.6 และ 19.4 ตามลำดับ สำหรับอาชีพนั้น กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพทำนามากที่สุด รองลงมา คือ รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 43.7 และ 21.4 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ลักษณะพื้นฐานทางประชากร		จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานะในครอบครัว	หัวหน้าครอบครัว	44	42.7
	แม่บ้าน	36	35.0
	ผู้อาศัย	23	22.3
	รวม	103	100.0
เพศ	ชาย	54	52.4
	หญิง	49	47.6
	รวม	103	100.0
อายุ	ระหว่าง 21 – 30 ปี	13	36.9
	ระหว่าง 31 – 40 ปี	19	20.4
	ระหว่าง 41 – 50 ปี	38	18.4
	ระหว่าง 51 – 60 ปี	21	12.6
	ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี	2	9.7
	มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	10	1.9
รวม	103	100.0	
การศึกษา	ประถมศึกษา	48	46.6
	มัธยมศึกษาตอนต้น	20	19.4
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	13	12.6
	ปริญญาตรี	12	11.7
	ปวช./ปวส./ปวท.	8	7.8
	อื่นๆ	2	1.9
	รวม	103	100.0
อาชีพ	ทำนา	45	43.7
	รับจ้าง	22	21.4
	ทำสวน	7	6.8
	ทำไร่	2	1.9
	เลี้ยงสัตว์	1	1.0
	ครู อาจารย์	13	12.6
	อื่นๆ	13	12.6
	รวม	103	100.0

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจและแหล่งที่มาของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 57.3 เมื่อเปรียบเทียบรายรับ รายจ่ายต่อเดือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีรายจ่ายมากกว่ารายรับ คิดเป็นร้อยละ 56.3 และที่มีรายรับมากกว่ารายจ่ายคิดเป็นร้อยละ 43.7 ส่วนหนี้สิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีภาระหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 70.9 ด้านการส่งเสริมการออมพบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการส่งเสริมการออมคิดเป็นร้อยละ 97.1 รายละเอียดดังตารางที่ 5.2

แหล่งที่มาของรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามาจากการขายผลผลิตทางการเกษตร และเงินเดือน คิดเป็นร้อยละ 67.0 และ 44.7 ตามลำดับ ส่วนการใช้จ่ายในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ใช้จ่ายในการซื้อสินค้าอุปโภค บริโภค ให้เงินลูกไปโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 98.1 และ 53.4 ตามลำดับ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีการกู้เงินพบว่า แหล่งเงินกู้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะกู้ ธกส. รองลงมาคือกู้กองทุนหมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 45.6 และ 28.2 ตามลำดับ นอกจากนี้จะมีการกู้เงินแล้ว กลุ่มตัวอย่างยังมีการออมโดยแหล่งเงินออมส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างจะออมกับสถาบันการเงินชุมชน รองลงมา ออมกับธนาคารพาณิชย์ และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คิดเป็นร้อยละ 73.8 47.6 และ 24.3 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.2 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	น้อยกว่า 5,000 บาท	18	17.5
	ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาท	59	57.3
	ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท	19	18.4
	ระหว่าง 15,001 – 20,000 บาท	-	-
	มากกว่า 20,001 บาทขึ้นไป	7	6.8
รวม		103	100.0
รายรับ รายจ่ายต่อเดือน	รายรับ มากกว่า รายจ่าย	45	43.7
	รายจ่าย มากกว่า รายรับ	58	56.3
รวม		103	100.0
หนี้สิน	มี	73	70.9
	ไม่มี	30	29.1
รวม		103	100.0
การส่งเสริมการออม	มี	100	97.1
	ไม่มี	3	2.9
รวม		103	100.0

ตารางที่ 5.3 แหล่งที่มาของปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง (คำถามให้ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

แหล่งปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
ที่มาของรายได้	เงินเดือน	46	44.7
	การขายผลผลิต	69	67.0
	การขายสินค้า/ผลิตภัณฑ์	14	13.6
	ค่าเช่าที่ดิน	-	-
	เงินปันผลหุ้นกลุ่มอาชีพ	13	12.6
	อื่นๆ	6	5.8
	รวม	148	143.7
การใช้จ่ายในครัวเรือน	ซื้อสินค้าอุปโภค-บริโภค	101	98.1
	ซื้อสลากกินแบ่ง/ซื้อหวย	21	20.4
	กินอาหารนอกบ้าน	7	6.8
	ให้เงินลูกไปโรงเรียน	55	53.4
	คืมเหล้าบ้างกับเพื่อนฝูง	18	17.5
	ซื้อของเล่น/เกมให้ลูก	1	1.0
	อื่นๆ	4	3.9
รวม	207	201.1	
แหล่งเงินออม	ธนาคารพาณิชย์	49	47.6
	สถาบันการเงินชุมชน	76	73.8
	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	25	24.3
	ซื้อหุ้นกลุ่มอาชีพในชุมชน	11	10.7
	ซื้อพันธบัตรรัฐบาล	3	2.9
	อื่นๆ ได้แก่ ซื้อทอง	2	1.9
	รวม	166	161.2
แหล่งเงินกู้	ธนาคารพาณิชย์	6	5.8
	รทส.	47	45.6
	ญาติพี่น้อง	16	15.5
	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	11	10.7
	กองทุนหมู่บ้าน	29	28.2
	อื่นๆ ได้แก่ บัตรเครดิต/วีซ่า	3	2.9
	รวม	112	108.7

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง

1) ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ปัจจัยทางการผลิต ได้แก่ การถือครองที่ดิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีที่ดินเป็นของตนเอง ร้อยละ 74.8 ด้านแรงงานพบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้แรงงานจากสมาชิกในครัวเรือน ร้อยละ 68.0 ส่วนทุน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ขอสินเชื่อจาก ธกส. รองลงมาคือกลุ่มตัวอย่างใช้ทุนของครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 56.3 และ 38.8 ตามลำดับ ทางด้านเทคโนโลยี พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้เทคโนโลยีหลายชนิดในการประกอบอาชีพ และเทคโนโลยีที่กลุ่มตัวอย่างมีการใช้มากที่สุด คือ เครื่องทุนแรง เช่น รถไถนาฯ รองลงมาคือ สารเคมี/ปุ๋ยเคมี คิดเป็นร้อยละ 71.8 และ 70.9 ตามลำดับ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน และปฏิจิวภาพ คิดเป็นร้อยละ 50.5 และ 49.5 ตามลำดับ

ทางด้านการผลิตนั้น กลุ่มตัวอย่างมีผลผลิตเพียงพอบริโภคในครัวเรือน แบ่งปันให้เพื่อนบ้าน และยังมีส่วนเกินไว้จำหน่ายคิดเป็นร้อยละ 39.9 รองลงมา ผลผลิตเพียงพอบริโภคในครัวเรือน และแบ่งปันเพื่อนบ้าน ร้อยละ 32.0 ส่วนการบริโภค พบว่า กลุ่มตัวอย่างบริโภคสินค้าทั่วไปตามท้องตลาด/ห้างสรรพสินค้า คิดเป็นร้อยละ 52.4 ส่วนการบริโภคสินค้าที่ผลิตเองในครัวเรือน และบริโภคสินค้าที่ผลิตในชุมชน ร้อยละ 20.4 เท่ากัน ด้านการกระจายผลผลิต พบว่า กลุ่มตัวอย่างนำผลผลิตไปขายเอง รองลงมา มีผู้มารับซื้อถึงที่ คิดเป็นร้อยละ 41.7 และ 31.1 ตามลำดับ ด้านการจัดสรรผลผลิต พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นกรรม ร้อยละ 75.7 ด้านปัญหาในการประกอบอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาเรื่องของราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอน รองลงมา ขาดความรู้ในการเพิ่มผลผลิต และขาดเงินทุนและปัจจัยการผลิต คิดเป็นร้อยละ 34.0 21.4 และ 16.5 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4 การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
การถือครองที่ดิน	ที่ดินของตนเอง	77	74.8
	ที่ดินเช่า	10	9.7
	ที่ดินของตนเองและที่ดินเช่า	10	9.7
	อื่นๆ เช่น อาศัยอยู่	6	2.8
	รวม	103	100.0
แรงงาน	สมาชิกในครัวเรือน	70	68.0
	จ้างแรงงานในชุมชน	30	29.1
	จ้างแรงงานนอกชุมชน	1	1.0
	แรงงานทั้งในและนอกชุมชน	2	1.9
	รวม	103	100.0
ทุน	ของครอบครัว	40	38.8
	ขอสินเชื่อ ธกส.	58	56.3
	ขอสินเชื่อสหกรณ์	2	1.9
	ขอสินเชื่อธนาคารพาณิชย์	3	2.9
	รวม	103	100.0
การผลิต	ผลผลิตเพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือนและแบ่งปันให้เพื่อนบ้าน	33	32.0
	ผลผลิตไม่เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน ต้องซื้อมาเพิ่ม	20	19.4
	ผลผลิตเพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน แบ่งปันให้เพื่อนบ้าน และยังมีส่วนเกินไว้จำหน่าย	39	37.9
	อื่นๆ	11	10.7
	รวม	103	100.0
	การบริโภค	สินค้าทั่วไปตามท้องตลาด/ห้างสรรพสินค้า	54
สินค้าที่ผลิตได้เองในครัวเรือน		21	20.4
สินค้าที่ผลิตได้ในชุมชน		7	6.8
สินค้าที่ผลิตจากชุมชนใกล้เคียง			
รวม		103	100.0

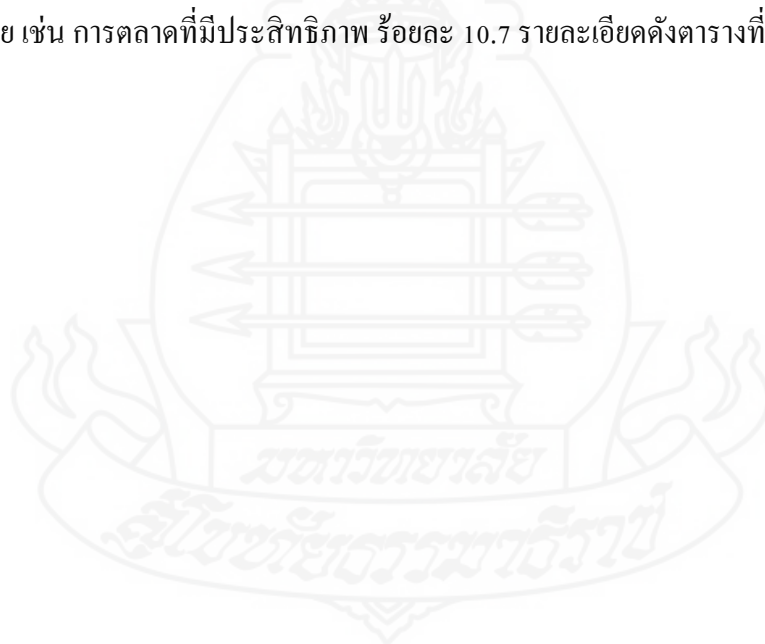
ตารางที่ 5.4 (ต่อ)

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ		จำนวน (คน)	ร้อยละ
การกระจาย ผลผลิต	นำไปขายเอง	43	41.7
	มีผู้มารับซื้อถึงที่	32	31.1
	จำหน่ายให้กลุ่มหรือร้านค้าในชุมชน	17	16.5
	อื่นๆ	11	10.7
รวม		103	100.0
การจัดสรร ผลผลิต	มีความเป็นธรรม	78	75.7
	ไม่มีความเป็นธรรม	16	15.5
	อื่นๆ	9	8.7
รวม		103	100.0
ปัญหาในการ ประกอบอาชีพ	ขาดแคลนแรงงาน	14	13.6
	ขาดเงินทุนและปัจจัยการผลิต	17	16.5
	ขาดความรู้ในการเพิ่มผลผลิต	22	21.4
	ราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอน	35	34.0
	ไม่มีตลาดรับซื้อผลผลิต	3	2.9
	ขาดแคลนน้ำเพื่อการผลิต	2	1.9
	อื่นๆ	10	9.7
	รวม		103
เทคโนโลยีที่ใช้ (คำถามให้ตอบ มากกว่า 1 ข้อ)	เครื่องจักรทันสมัยและมีขนาดใหญ่	37	35.9
	เครื่องทุ่นแรง เช่น รถไถนาฯ	74	71.8
	สารเคมี/ปุ๋ยเคมี	73	70.9
	ปุ๋ยชีวภาพ	51	49.5
	ภูมิปัญญาชาวบ้าน	52	50.5
	อื่นๆ	12	11.7
	รวม		299

2) ข้อมูลการรวมกลุ่มอาชีพและการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง

การรวมกลุ่มอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 75.7 เห็นว่ามีการรวมกลุ่มอาชีพในชุมชน ซึ่งกลุ่มอาชีพในชุมชนประกอบด้วย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มโรงสีข้าว กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ศูนย์ซ่อมสร้างเครื่องยนต์ทางการเกษตร กลุ่มสตรีแปรรูปน้ำพริก กลุ่มปุ๋ยชีวภาพ ศูนย์ข้าวชุมชน และสถาบันการเงินชุมชน กลุ่มอาชีพ เหล่านี้ พบว่ามีประเภทผลิตภัณฑ์และบริการของกลุ่ม คือ ผลิตภัณฑ์น้ำพริก บริการรับฝากเงินและให้กู้ยืม ผลิตภัณฑ์ข้าวสาร บริการช่างไม้ ปลูกผักปลอดสารพิษ บริการเงินทุนในการประกอบอาชีพ ทำปุ๋ยชีวภาพ รายละเอียดดังตารางที่ 5.5

สำหรับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 56.3 กิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากที่สุด พบว่าการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และ การสร้างความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองให้เกิดขึ้นในชุมชน ร้อยละ 75.7 เท่ากัน รองลงมา การสร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในชุมชน ร้อยละ 72.8 สำหรับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การสร้างอำนาจการต่อรองที่หลากหลาย เช่น การตลาดที่มีประสิทธิภาพ ร้อยละ 10.7 รายละเอียดดังตารางที่ 5.6

ตารางที่ 5.5 การรวมกลุ่มอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

การรวมกลุ่มอาชีพ	มี	ไม่มี
การรวมกลุ่มอาชีพ	78 (75.7)	25 (24.3)

หมายเหตุ: ข้อมูลในวงเล็บคือเปอร์เซ็นต์ (%)

ตารางที่ 5.6 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง (คำถามให้ตอบมากกว่า 1 ข้อ)

การมีส่วนร่วม	มี	ไม่มี
1 สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	78 (75.7)	25 (24.3)
2 สร้างความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองให้เกิดขึ้นในชุมชน	78 (75.7)	25 (24.3)
3 สร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในชุมชน	75 (72.8)	28 (27.2)
4 นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ผลิตสินค้าและบริการ	58 (56.3)	45 (43.7)
5 ให้คำปรึกษา/แนะนำการผลิตสินค้า/ผลิตภัณฑ์ใหม่/บรรจุภัณฑ์	52 (50.5)	51 (49.5)
6 ผลิต/แปรรูปสินค้าหรือผลิตภัณฑ์	39 (37.9)	64 (62.1)
7 พัฒนาผลิตภัณฑ์/สินค้าและบริการของชุมชน	39 (37.9)	64 (62.1)
8 สร้างความเป็นธรรมให้กับสมาชิกทุกคน	39 (37.9)	64 (62.1)
9 ตรวจสอบความโปร่งใสทางการเงินของชุมชน	38 (36.9)	65 (63.1)
10 กระจายสินค้า/ผลผลิตสู่ตลาด	34 (33.0)	69 (67.0)
11 หาตลาดจำหน่ายสินค้า	30 (29.1)	73 (70.9)
12 ช่วยจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับสมาชิก	30 (29.1)	73 (70.9)
13 กำหนดราคาสินค้า	29 (28.2)	74 (71.8)
14 สร้างอำนาจการต่อรองที่หลากหลาย เช่น การตลาดที่มีประสิทธิภาพ	11 (10.7)	92 (89.3)
รวม	812 (56.3)	630 (43.7)

ตอนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง

1. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของการดำเนินชีวิตของครัวเรือนตามคุณลักษณะของความพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาระดับความสอดคล้องของการดำเนินชีวิตของครัวเรือนตามคุณลักษณะความพอเพียงด้านต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 103 ตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ประเด็นความสอดคล้องเชิงบวก และประเด็นความสอดคล้องเชิงลบ พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสอดคล้องของการดำเนินชีวิตของครัวเรือนตามคุณลักษณะความพอเพียงด้านต่างๆ ทั้งด้านบวก และด้านลบ โดยพิจารณาแยกเป็นแต่ละด้าน และแต่ละคุณลักษณะได้ดังนี้

1) ความสอดคล้องของการดำเนินชีวิตเชิงบวก ประเด็นความสอดคล้องมากด้านความพอประมาณ เป็นลำดับที่ 1 คือ ในประเด็นการมีอาหารบริโภคครบทั้ง 3 มื้อในทุกวัน มีค่าเฉลี่ย 4.88 ลำดับที่ 2 คือ มีที่อยู่อาศัยแข็งแรงทนทาน มีค่าเฉลี่ย 4.67 ลำดับที่ 3 คือมีความพอใจในสิ่งที่ตนเองมี มีค่าเฉลี่ย 4.60

ส่วนประเด็นความสอดคล้องมากด้านความมีเหตุผล เป็นลำดับที่ 1 คือ กลุ่มตัวอย่างมีการรู้จักประหยัดแต่ไม่ตระหนี่ มีค่าเฉลี่ย 4.35 ลำดับที่ 2 คือ มีการใช้จ่ายตามฐานะไม่ใช้จ่ายเกินตัว มีค่าเฉลี่ย 4.27 ลำดับที่ 3 คือมีการลดรายจ่ายในการบริโภคที่ไม่จำเป็นลงเพื่อเก็บออมไว้ใช้จ่ายยามฉุกเฉิน มีค่าเฉลี่ย 4.17

ประเด็นความสอดคล้องมากด้านการมีภูมิคุ้มกันมาก เป็นลำดับที่ 1 คือ การที่สมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีค่าเฉลี่ย 4.78 ลำดับที่ 2 คือการปลูกฝังสมาชิกในครอบครัวให้รู้จักประหยัด ลำดับที่ 3 คือพยายามพึ่งตนเองก่อนที่จะพึ่งพาผู้อื่น มีค่าเฉลี่ย 4.36

ประเด็นความสอดคล้องมากด้านเงื่อนไขความรู้ ลำดับที่ 1 คือรอบคอบที่จะประเมินตนเองในการประกอบอาชีพ มีค่าเฉลี่ย 4.42 ลำดับที่ 2 คือพัฒนาความรู้เพื่อต่อยอดกิจการงานของตนเองและครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 4.23 ลำดับที่ 3 คือแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับคนในชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.19

ประเด็นความสอดคล้องมากด้านเงื่อนไขคุณธรรม ลำดับที่ 1 คือครอบครัวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีค่าเฉลี่ย 4.35 ลำดับที่ 2 คือ พยายามหลีกเลี่ยงอบายมุข มีค่าเฉลี่ย 4.28 และลำดับที่ 3 คือให้ความช่วยเหลือส่วนรวมให้สามารถพึ่งพาตนเองให้จงได้ มีค่าเฉลี่ย 4.14

2) ความสอดคล้องของการดำเนินชีวิตเชิงลบ ประเด็นความสอดคล้องมากด้านความมีเหตุผล ลำดับที่ 1 คือมีการกู้ยืมเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย 2.18 จาก การสอบถามกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการกู้ยืมเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายใน ครัวเรือน ลำดับที่ 2 คือ มีการกู้ยืมเงินมาเป็นค่ารักษาพยาบาลยามเจ็บป่วยอยู่ประจำ มีค่าเฉลี่ย 1.99 การสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีการกู้ยืมเงินมาเป็นค่ารักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย ลำดับที่ 3 คือไม่เคยสนใจที่จะรับฟังปัญหาของสมาชิกในครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 1.91 จากการ สอบถามกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะพูดคุยและรับฟังปัญหาต่างๆ ของสมาชิกในครอบครัวเสมอ แต่ที่ น่าสังเกต ประเด็นความสอดคล้องปานกลาง คือมีการใช้จ่ายตามความอยากมากกว่าตามความจำเป็น มีค่าเฉลี่ย 2.49 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า บางครั้งมีการใช้จ่ายตามความอยากบ้าง บางครั้งมีการ ใช้จ่ายตามความจำเป็น ทำให้ทราบว่า การใช้จ่ายนั้นไม่มีข้อห้ามที่ไม่ให้ใช้จ่ายตามความอยาก เมื่อมีเหตุผลว่าการใช้จ่ายตามความอยากนั้นไม่ทำให้ตนเองและคนใกล้ชิดเดือดร้อนก็ทำได้

ประเด็นความสอดคล้องมากด้านการมีภูมิคุ้มกัน ในลำดับที่ 1 คือมีการกู้ยืมมาใช้จ่าย แต่ไม่สามารถผ่อนชำระคืนได้ มีค่าเฉลี่ย 2.29 จาก การสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ นิยมสร้างหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เพราะจะไม่สามารถหาเงินมาชำระคืนได้ ลำดับที่ 2 คือ ไม่มี ความจำเป็นที่ต้องทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครัวเรือน มีค่าเฉลี่ย 1.88 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า การอยู่ร่วมกันในครอบครัวควรมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันเสมอจะได้เข้าใจกันและอยู่ร่วมกันอย่างมี ความสุข

ประเด็นความสอดคล้องปานกลางด้านเงื่อนไขความรู้ มีลำดับเดียวคือ ความรู้เกี่ยวกับ เศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารถจะนำไปใช้กับการประกอบอาชีพในภาคธุรกิจได้ มีค่าเฉลี่ย 2.41 จาก การสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่แน่ใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงจะใช้กับภาคธุรกิจอย่างไร ทำให้ ทราบว่า กลุ่มตัวอย่างยังไม่เข้าใจในการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับภาคอื่นๆ

ประเด็นความสอดคล้องมากด้านเงื่อนไขคุณธรรม ลำดับที่ 1 คือมีการเบียดเบียน ตนเองและเพื่อนบ้าน มีค่าเฉลี่ย 2.55 กลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นว่า ไม่คิดที่จะเบียดเบียนใครทั้ง สิ้น เพราะถ้าซื้อสัดกับตนเองและผู้อื่นจะทำให้ตนเองไม่เดือดร้อน ส่วนประเด็นความสอดคล้อง ปานกลาง คือ มีการเอาเปรียบผู้อื่นบ้างเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว จากการสอบถาม กลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างบางครั้งก็มีการเอาเปรียบผู้อื่นบ้าง

สำหรับผลสรุปของระดับการดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจ พอเพียงโดยรวมทั้งด้านบวกและด้านลบมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 และ 2.22 ตามลำดับ

ส่วนผลสรุปของระดับความสอดคล้องของการดำเนินชีวิตของครัวเรือนตามคุณลักษณะความพอเพียงแต่ละด้านทั้งเชิงบวกและเชิงลบ พบว่า ระดับความสอดคล้องด้านความพอประมาณอยู่ในระดับมากเฉพาะเชิงบวก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.95 ระดับความสอดคล้องด้านความมีเหตุผลอยู่ในระดับมากทั้งด้านบวกและด้านลบ มีค่าเฉลี่ย 4.21 และ 2.14 ตามลำดับ ระดับความสอดคล้องด้านการมีภูมิคุ้มกันทั้งสองด้าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.35 และ 2.08 ตามลำดับ ระดับความสอดคล้องด้านเงื่อนไขความรู้อยู่ในระดับมากในเชิงบวก และอยู่ในระดับปานกลางในเชิงลบ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.14 และ 2.41 ตามลำดับ และระดับความสอดคล้องด้านเงื่อนไขคุณธรรมอยู่ในระดับมากทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.25 และ 2.28 ตามลำดับ รายละเอียดทั้งหมดดังตารางที่ 5.7

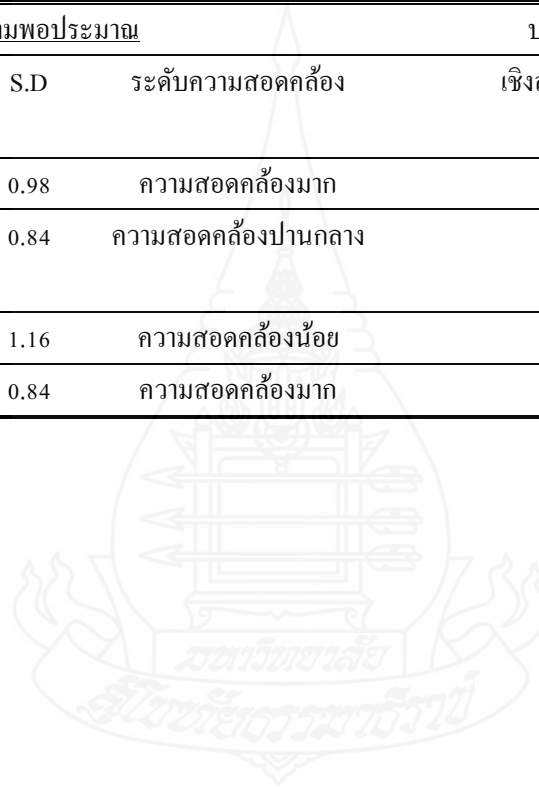
ตารางที่ 5.7 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของการดำเนินชีวิตของครัวเรือน จำแนกตามคุณลักษณะความพอเพียงแต่ละด้าน ในประเด็น ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

ประเด็นความสอดคล้องด้านความพอประมาณ				ประเด็นความสอดคล้องด้านความพอประมาณ			
เชิงบวก	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับความสอดคล้อง	เชิงลบ	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับความ สอดคล้อง
มีอาหารบริโภคครบ 3 มื้อทุกวัน	4.88	0.32	ความสอดคล้องมาก				
มีที่อยู่อาศัยแข็งแรงทนทาน	4.67	0.63	ความสอดคล้องมาก				
มีความพอใจในสิ่งที่ตนมี	4.60	0.86	ความสอดคล้องมาก				
มีความเป็นอยู่แบบพอมี พอกิน พอใช้	4.58	0.69	ความสอดคล้องมาก				
มีการปลูกพืชสวนครัวไว้รับประทานเอง หากมีมากนำไปจำหน่าย	4.24	0.83	ความสอดคล้องมาก				
แต่งกายด้วยเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมกับ ฐานะ	4.14	1.28	ความสอดคล้องมาก				

ตารางที่ 5.7 (ต่อ)

ประเด็นความสอดคล้องด้านความพอประมาณ				ประเด็นความสอดคล้องด้านความพอประมาณ			
เชิงบวก	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับความสอดคล้อง	เชิงลบ	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับความสอดคล้อง
รายได้เพียงพอกับการใช้จ่าย	3.88	0.98	ความสอดคล้องมาก				
บริโภคสินค้าที่ผลิตได้เฉพาะในชุมชนเท่านั้น	2.64	0.84	ความสอดคล้องปานกลาง				
รายได้น้อยแต่ซื้อของในราคาแพง	1.96	1.16	ความสอดคล้องน้อย				
ค่าเฉลี่ย	3.95	0.84	ความสอดคล้องมาก				

S.D คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 5.7 (ต่อ)

ประเด็นความสอดคล้องด้านความมีเหตุผล				ประเด็นความสอดคล้องด้านความมีเหตุผล			
เชิงบวก	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับความสอดคล้อง	เชิงลบ	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับความสอดคล้อง
รู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัดแต่ไม่ตระหนี่	4.35	0.76	ความสอดคล้องมาก	มีการใช้จ่ายตามความอยากมากกว่าการใช้ จ่ายตามความจำเป็น	2.49	1.28	ความสอดคล้อง ปานกลาง
ใช้จ่ายตามฐานะไม่ใช้จ่ายเกินตัว	4.27	0.88	ความสอดคล้องมาก	มีการกู้ยืมเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือน อยู่เสมอ	2.18	1.05	ความสอดคล้องมาก
มีการลดรายจ่ายในการบริโภคที่ไม่จำเป็น ลงเพื่อเก็บออมเป็นทุนสำรอง	4.17	0.79	ความสอดคล้องมาก	มีการกู้ยืมเงินมาเป็นค่ารักษาพยาบาลยาม เจ็บป่วยอยู่ประจำ	1.99	1.12	ความสอดคล้องมาก
มีการหาอาชีพเสริมเพื่อยกระดับฐานะของ ครอบครัวให้ดีขึ้น	4.07	0.89	ความสอดคล้องมาก	ไม่เคยสนใจที่จะรับฟังปัญหาของสมาชิก ในครอบครัว	1.91	1.13	ความสอดคล้องมาก
ค่าเฉลี่ย	4.21	0.83	ความสอดคล้องมาก	ค่าเฉลี่ย	2.14	1.14	ความสอดคล้องมาก

ตารางที่ 5.7 (ต่อ)

ประเด็นความสอดคล้องด้านการมีภูมิคุ้มกัน				ประเด็นความสอดคล้องด้านการมีภูมิคุ้มกัน			
เชิงบวก	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับความสอดคล้อง	เชิงลบ	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับความสอดคล้อง
ความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัวมีความสุข	4.78	0.52	ความสอดคล้องมาก	มีการกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายแต่ไม่สามารถผ่อนชำระคืนได้	2.29	1.04	ความสอดคล้องมาก
ปลูกฝังให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักประหยัด	4.57	0.65	ความสอดคล้องมาก	ไม่มีความจำเป็นใดเลยที่ต้องทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว	1.88	1.20	ความสอดคล้องมาก
พยายามพึ่งตนเองก่อนที่จะพึ่งพาผู้อื่น	4.36	0.79	ความสอดคล้องมาก				
มีรายได้เพียงพอที่จะไม่ต้องกู้หนี้ยืมสิน	4.05	1.02	ความสอดคล้องมาก				
มีความเข้าใจในความต้องการของสมาชิกในครอบครัว	4.03	1.05	ความสอดคล้องมาก				
ค่าเฉลี่ย	4.35	0.80	ความสอดคล้องมาก	ค่าเฉลี่ย	2.08	1.12	ความสอดคล้องมาก

ตารางที่ 5.7 (ต่อ)

ประเด็นความสอดคล้องด้านเงื่อนไขความรู้				ประเด็นความสอดคล้องด้านเงื่อนไขความรู้			
เชิงบวก	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับความสอดคล้อง	เชิงลบ	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับความสอดคล้อง
รอบคอบที่จะประเมินตนเองในการประกอบอาชีพ	4.42	0.93	ความสอดคล้องมาก	ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารจนำไปใช้กับการประกอบอาชีพในภาคธุรกิจได้	2.41	1.28	ความสอดคล้องปานกลาง
พัฒนาความรู้เพื่อต่อยอดกิจการงานของตนเองและครอบครัว	4.23	1.04	ความสอดคล้องมาก				
แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับคนในชุมชน	4.19	1.01	ความสอดคล้องมาก				
ระมัดระวังในการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำชุมชน	4.02	0.92	ความสอดคล้องมาก				
ค่าเฉลี่ย	4.21	0.97	ความสอดคล้องมาก	ค่าเฉลี่ย	2.41	1.28	ความสอดคล้องปานกลาง

ตารางที่ 5.7 (ต่อ)

ประเด็นความสอดคล้องด้านเงื่อนไขคุณธรรม				ประเด็นความสอดคล้องด้านเงื่อนไขคุณธรรม			
เชิงบวก	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับความ สอดคล้อง	เชิงลบ	ค่า เฉลี่ย	S.D	ระดับความ สอดคล้อง
ครอบครัวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	4.35	0.78	ความสอดคล้อง มาก	มีการเบียดเบียนตนเองและเพื่อนบ้าน	2.55	1.15	ความสอดคล้อง ปานกลาง
มีความพยายามในการหลีกเลี่ยงอบายมุข	4.28	1.13	ความสอดคล้อง มาก	มีการเอาเปรียบเพื่อนบ้านบ้างเพื่อ ความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว	2.02	1.01	ความสอดคล้อง มาก
ให้ความช่วยเหลือส่วนรวมในการพึ่งพา ตนเองให้จงได้	4.14	0.99	ความสอดคล้อง มาก				
ค่าเฉลี่ย	4.25	0.99	ความสอดคล้อง มาก	ค่าเฉลี่ย	2.28	1.08	ความสอดคล้อง มาก

**ตอนที่ 5 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน
ตามคุณลักษณะของความพอเพียงในด้านต่างๆ ของกลุ่มตัวอย่าง**

**1) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน
ตามคุณลักษณะของความพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง**

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 103 คริวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนตามคุณลักษณะของความพอเพียง โดยพิจารณาแยกเป็นแต่ละด้าน ได้ดังนี้

ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้มากในด้านความพอประมาณเป็นอันดับที่ 1 คือการมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า อันดับ 2 คือมีส่วนร่วมในการแปรรูปอุตสาหกรรมชุมชน อันดับ 3 คือการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชนในการประกอบอาชีพ และอันดับสุดท้าย คือการมีส่วนร่วมในการคิดและทำกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.62 4.51 4.38 และ 4.28 ตามลำดับ สำหรับประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้มากในด้านความมีเหตุผล อันดับที่ 1 คือมีการวางแผนการใช้จ่ายของครอบครัว อันดับ 2 การมีส่วนร่วมในการหาทางออกของปัญหาสมาชิกในชุมชน อันดับที่ 3 คือการใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาของครอบครัวและชุมชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.78 4.71 และ 4.22 ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในด้านการมีภูมิคุ้มกันลำดับที่ 1 คือ มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน ลำดับที่ 2 คือ มีการวิเคราะห์ข้อมูลรายรับ รายจ่ายของครอบครัว อันดับที่ 3 คือมีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลความสงบสุขของคนในชุมชน และอันดับสุดท้าย คือ มีส่วนช่วยในการส่งเสริมการออมทรัพย์ในชุมชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.87 4.28 4.26 และ 4.23 ตามลำดับ

ประเด็นเงื่อนไขการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้มากในเงื่อนไขความรู้ เป็นอันดับ 1 คือ มีการให้ความสำคัญกับการเพิ่มพูนความรู้และขีดความสามารถของคนในชุมชน อันดับ 2 คือมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน อันดับ 3 คือมีการเรียนรู้และเสริมสร้างทักษะให้กับการประกอบอาชีพในชุมชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.55 4.32 และ 3.97 ตามลำดับ ส่วนเงื่อนไขคุณธรรม อันดับ 1 มีส่วนในการช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปัน กับคนในชุมชน อันดับ 2 มีการส่งเสริมให้ลด ละ เลิกอบายมุขภายในชุมชน อันดับ 3 มีการดูแลสุขภาพของตนเอง สมาชิกใน

ครอบครัวและชุมชน ส่วนอันดับสุดท้าย คือ มีความอดทน อดกลั้น ต่อการกระทบกระทั่งกับคนในชุมชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.31 4.30 4.09 และ 4.04 ตามลำดับ

สำหรับผลสรุปของระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน พบว่าการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.29 ส่วนผลสรุปของระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามคุณลักษณะความพอเพียงในแต่ละด้าน พบว่าด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรมการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.25 4.34 4.41 4.09 และ 4.18 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 5.8

ตารางที่ 5.8 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน
ตามคุณลักษณะความพอเพียงของแต่ละด้าน

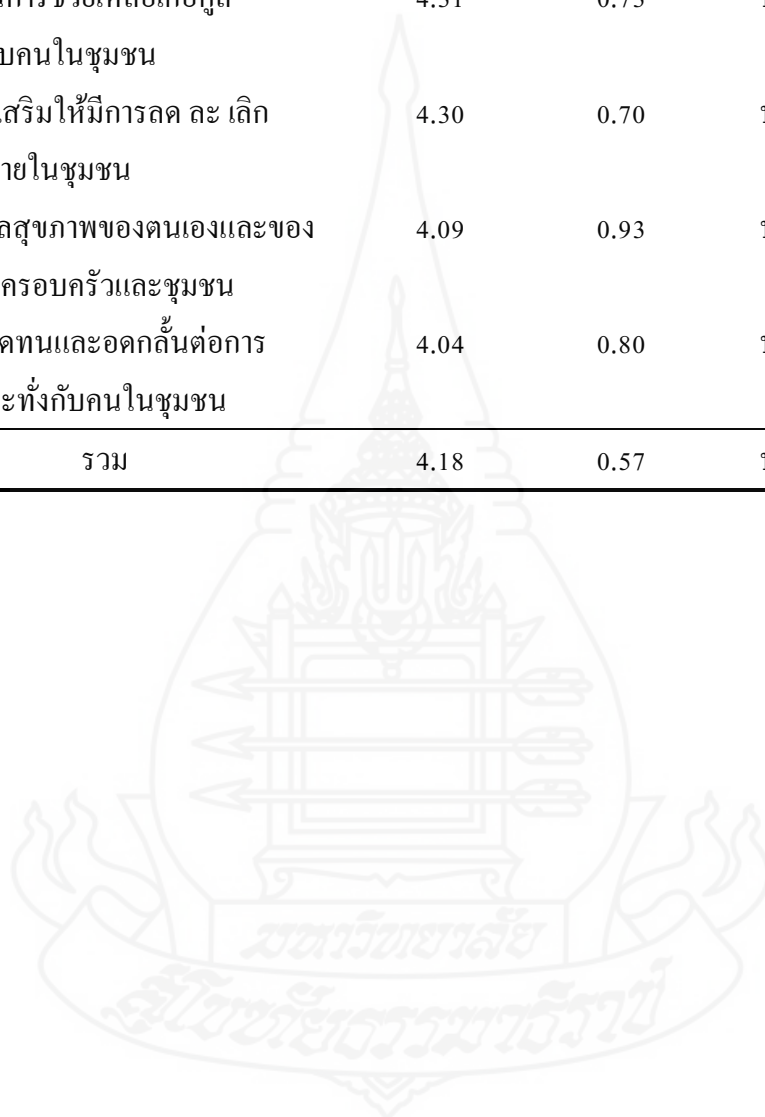
ประเด็นการประยุกต์ใช้			
ด้านความพอประมาณ	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับการประยุกต์ใช้
- มีส่วนร่วมใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชน ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า	4.62	0.73	ประยุกต์ใช้มาก
- มีส่วนร่วมแปรรูปอุตสาหกรรม	4.51	0.59	ประยุกต์ใช้มาก
- มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวและ การประกอบอาชีพ	4.38	0.58	ประยุกต์ใช้มาก
- มีส่วนร่วมคิดและทำกิจกรรมกลุ่ม	4.28	0.85	ประยุกต์ใช้มาก
รวม	4.41	0.67	ประยุกต์ใช้มาก
ด้านความมีเหตุผล			
- มีการวางแผนการใช้จ่ายในครอบครัว	4.78	0.48	ประยุกต์ใช้มาก
- มีส่วนร่วมหาทางออกเมื่อคนใน ชุมชนมีปัญหา	4.71	0.48	ประยุกต์ใช้มาก
- มีการใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา ของคนในชุมชน	4.22	0.71	ประยุกต์ใช้มาก
- ส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักประหยัด และเก็บออม	3.64	0.91	ประยุกต์ใช้ปานกลาง
รวม	4.34	0.45	ประยุกต์ใช้มาก

ตารางที่ 5.8 (ต่อ)

ประเด็นการประยุกต์ใช้			
ด้านการมีภูมิคุ้มกัน	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับการประยุกต์ใช้
- มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน	4.87	0.39	ประยุกต์ใช้มาก
- มีการวิเคราะห์ข้อมูลรายรับ รายจ่าย ของครอบครัว	4.28	0.75	ประยุกต์ใช้มาก
- มีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลความ สงบสุขของคนในชุมชน	4.26	0.73	ประยุกต์ใช้มาก
- มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการออม ทรัพย์ในชุมชน	4.23	0.67	ประยุกต์ใช้มาก
รวม	4.34	0.45	ประยุกต์ใช้มาก
เงื่อนไขความรู้			
- ให้ความสำคัญกับการเพิ่มพูนความรู้ และขีดความสามารถของคนในชุมชน	4.55	0.71	ประยุกต์ใช้มาก
- มีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพของคน ในชุมชน	4.32	0.65	ประยุกต์ใช้มาก
- มีการเรียนรู้และเสริมสร้างทักษะ ให้กับการประกอบอาชีพในชุมชน	3.97	0.75	ประยุกต์ใช้มาก
- มีการแลกเปลี่ยนความรู้และ ประสบการณ์ภายในชุมชน	3.52	0.97	ประยุกต์ใช้ปานกลาง
รวม	4.09	0.55	ประยุกต์ใช้มาก

ตารางที่ 5.8 (ต่อ)

ประเด็นการประยุกต์ใช้			
เงื่อนไขคุณธรรม	ค่าเฉลี่ย	S.D	ระดับการประยุกต์ใช้
- มีส่วนในการช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปัน กับคนในชุมชน	4.31	0.73	ประยุกต์ใช้มาก
- มีการส่งเสริมให้มีการลด ละ เลิก อบายมุขภายในชุมชน	4.30	0.70	ประยุกต์ใช้มาก
- มีการดูแลสุขภาพของตนเองและของ สมาชิกในครอบครัวและชุมชน	4.09	0.93	ประยุกต์ใช้มาก
- มีความอดทนและอดกลั้นต่อการ กระทบกระทั่งกับคนในชุมชน	4.04	0.80	ประยุกต์ใช้มาก
รวม	4.18	0.57	ประยุกต์ใช้มาก

2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ในด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม

การวิจัยครั้งนี้ได้ทดสอบค่าสถิติไคสแควร์ (Chi-square test) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ซึ่งตัวแปรที่ใช้ทดสอบคือ เพศ อายุ อาชีพ การศึกษาและ รายได้ โดยพิจารณาแยกเป็นแต่ละตัวแปรได้ดังนี้

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเพศกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม มีค่า Sig. ของแต่ละด้านเท่ากับ .129 .813 .615 .356 และ .487 ตามลำดับ ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 หมายความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายละเอียดดังตารางที่ 5.9

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม พบว่า อายุของกลุ่มตัวอย่างกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนด้านความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม มีค่า Sig. ของแต่ละด้านเท่ากับ .170 .086 .331 และ .143 ตามลำดับ ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 หมายความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ด้านความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านความพอประมาณ ซึ่งค่า Sig. เท่ากับ .029 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอายุ ด้านความพอประมาณ กับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายละเอียดดังตารางที่ 5.10

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอาชีพกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม พบว่า อาชีพของกลุ่มตัวอย่างกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม มี

ค่า Sig. ของแต่ละด้านเท่ากับ .212 .194 .126 .288 และ .337 ตามลำดับ ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 หมายความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายละเอียดดังตารางที่ 5.11

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการศึกษากับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม พบว่า การศึกษาของกลุ่มตัวอย่างกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม มีค่า Sig. ของแต่ละด้านเท่ากับ .348 .257 .204 .148 และ .299 ตามลำดับ ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 หมายความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายละเอียดดังตารางที่ 5.12

2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านรายได้กับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม พบว่า รายได้ของกลุ่มตัวอย่างกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม มีค่า Sig. ของแต่ละด้านเท่ากับ .754 .946 .924 .617 และ .547 ตามลำดับ ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 หมายความว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายละเอียดดังตารางที่ 5.13

สำหรับผลสรุปการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเพศ อายุ อาชีพ การศึกษาและรายได้กับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และเงื่อนไขความรู้กับเงื่อนไขคุณธรรม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น อายุ กับการประยุกต์ใช้ในด้านความพอประมาณ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5.9 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเพศกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ในชุมชนตามคุณลักษณะและเงื่อนไขของความพอเพียง

เพศ	ความพอประมาณ				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
ชาย	30 (29.1)	10 (9.7)	9 (8.7)	49 (47.6)	4.099	2
หญิง	38 (36.9)	13 (12.6)	3 (2.9)	54 (52.4)		
รวม	68 (66.0)	23 (22.3)	12 (11.7)	103 (100.0)		
เพศ	ความมีเหตุผล				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
ชาย	26 (25.2)	15 (14.6)	8 (7.8)	49 (47.6)	.4138	2
หญิง	32 (31.1)	14 (13.6)	8 (7.8)	54 (52.4)		
รวม	58 (56.3)	29 (28.2)	16 (15.5)	103 (100.0)		
เพศ	การมีภูมิคุ้มกัน				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
ชาย	29 (28.2)	17 (16.5)	3 (2.9)	49 (47.6)	.972	2 □
หญิง	27 (26.2)	22 (21.4) □	5 (4.9)	54 (52.4)		
รวม	56 (54.4)	39 (37.9) □	8 (7.8)	103 (100.0)		

ตารางที่ 5.9 (ต่อ)

เพศ	เงื่อนไขความรู้				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
ชาย	25 (24.3)	15 (14.6)	9 (8.7)	49 (47.6) □	2.066	2
หญิง	33 (32.0)	10 (9.7)	11 (10.7)	54 (52.4) □		
รวม	58 (56.3)	25 (24.3)	20 (19.4)	103 (100.0)	ค่า sig. = .356	
เพศ	เงื่อนไขคุณธรรม				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
ชาย	32 (31.1)	10 (9.7)	7 (6.8)	49 (47.6)	1.438	2
หญิง	29 (28.2)	15 (14.6)	10 (9.7)	54 (52.4)		
รวม	61 (29.2)	25 (24.3)	17 (16.5)	103 (100.0)	ค่า sig. = .487	

p-value=0.05

ตารางที่ 5.10 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอายุกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ในชุมชนตามคุณลักษณะและเงื่อนไขของความพอเพียง

อายุ	ความพอประมาณ				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
น้อยกว่า 30 ปี	7 (6.8)	6 (5.8)	2 (1.9)	15 (14.6)	14.071 ค่า sig. = .029	6
31 – 40 ปี	16 (15.5)	2 (1.9)	1 (1.0)	19 (18.4)		
41 – 50 ปี	30 (29.1)	6 (5.8)	2 (1.9)	38 (36.9)		
มากกว่า 50 ปีขึ้นไป	15 (14.6)	9 (8.7)	7 (6.8)	31 (30.1)		
รวม	68 (66.0)	23 (22.3)	12 (11.7)	103 (100.0)		
อายุ	ความมีเหตุผล				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
น้อยกว่า 30 ปี	6 (5.8)	7 (6.8)	2 (1.9)	15 (14.6)	9.067 ค่า sig. = .170	6
31 – 40 ปี	13 (12.6)	6 (5.8)	0	19 (18.4)		
41 – 50 ปี	23 (22.3)	9 (8.7)	6 (5.8)	38 (36.9)		
มากกว่า 50 ปีขึ้นไป	16 (15.5)	7 (6.8)	8 (7.8)	31 (30.1)		
รวม	58 (56.3)	29 (28.2)	16 (15.5)	103 (100.0)		

ตารางที่ 5.10 (ต่อ)

อายุ	การมีภูมิคุ้มกัน				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
น้อยกว่า 30 ปี	4 (3.9)	10 (9.7)	1 (1.0)	15 (14.6)	ค่า sig. = .086	6
31 – 40 ปี	11 (10.7)	8 (7.8)	0	19 (18.4)		
41 – 50 ปี	24 (23.3)	9 (8.7)	5 (4.9)	38 (36.9)		
มากกว่า 50 ปีขึ้นไป	17 (16.5)	12 (11.7)	2 (1.9)	31 (30.1)		
รวม	56 (54.4)	39 (37.9)	8 (7.8)	103 (100.0)		
อายุ	เงื่อนไขความรู้				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
น้อยกว่า 30 ปี	5 (4.9)	5 (4.9)	5 (4.9)	15 (14.6)	ค่า sig. = .331	6
31 – 40 ปี	9 (8.7)	7 (6.8)	3 (2.9)	19 (18.4)		
41 – 50 ปี	25 (24.3)	7 (6.8)	6 (5.8)	38 (36.9)		
มากกว่า 50 ปีขึ้นไป	19 (24.3)	6 (5.8)	6 (5.8)	31 (30.1)		
รวม	58 (56.3)	25 (24.3)	20 (19.4)	103 (100.0)		

ตารางที่ 5.10 (ต่อ)

อายุ	เงื่อนไขคุณธรรม				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
น้อยกว่า 30 ปี	6 (5.8)	7 (6.8)	2 (1.9)	15 (14.6)	9.582 ค่า sig. = .143	6
31 – 40 ปี	12 (11.7)	5 (4.9)	2 (1.9)	19 (18.4)		
41 – 50 ปี	25 (24.3)	4 (3.9)	9 (8.7)	38 (36.9)		
มากกว่า 50 ปีขึ้นไป	18 (17.5)	9 (8.7)	4 (3.9)	31 (30.1)		
รวม	61 (17.5)	25 (24.3)	17 (16.5)	103 (100.0)		

p-value=0.05

ตารางที่ 5.11 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอาชีพกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนตามคุณลักษณะและเงื่อนไขความพอเพียง

อาชีพ	ความพอประมาณ				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
ทำนา/ทำสวน/ทำไร่ฯ	38 (36.9)	10 (9.7)	7 (6.8)	55 (53.4)	8.375 ค่า sig. =212	6
ครู/อาจารย์	11 (10.7)	2 (1.9)	0	13 (12.6)		
รับจ้าง	10 (9.7)	9 (8.7)	3 (2.9)	22 (21.4)		
อื่นๆ	9 (8.7)	2 (1.9)	2 (1.9)	13 (12.6)		
รวม	68 (66.0)	23 (22.3)	12 (11.7)	103 (100.0)		
อาชีพ	ความมีเหตุผล				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
ทำนา/ทำสวน/ทำไร่ฯ	31 (6.8)	17 (16.5)	7 (6.8)	55 (53.4)	8.653 ค่า sig. = 194	6
ครู/อาจารย์	11 (10.7)	2 (1.9)	0	13 (12.6)		
รับจ้าง	11 (10.7)	6 (5.8)	5 (4.9)	22 (21.4)		
อื่นๆ	5 (4.9)	4 (3.9)	4 (3.9)	13 (12.6)		
รวม	58 (56.3)	29 (28.2)	16 (15.5)	103 (100.0)		

ตารางที่ 5.11 (ต่อ)

อาชีพ	การมีภูมิคุ้มกัน				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
ทำนา/ทำสวน/ทำไร่ฯ	34 (33.0)	19 (18.4)	2 (1.9)	55 (53.4)	9.964 ค่า sig. = 126	6
ครู/อาจารย์	5 (4.9)	8 (7.8)	0	13 (12.6)		
รับจ้าง	11 (10.7)	7 (6.8)	4 (3.9)	22 (21.4)		
อื่นๆ	6 (5.8)	5 (4.9)	2 (1.9)	13 (12.6)		
รวม	56 (54.4)	39 (37.9)	8 (7.8)	103 (100.0)		
อาชีพ	เงื่อนไขความรู้				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
ทำนา/ทำสวน/ทำไร่ฯ	32 (31.1)	12 (11.7)	11 (10.7)	55 (53.4)	7.369 ค่า sig. = 288	6
ครู/อาจารย์	10 (9.7)	3 (2.9)	0	13 (12.6)		
รับจ้าง	9 (8.7)	8 (7.8)	5 (4.9)	22 (21.4)		
อื่นๆ	7 (6.8)	2 (1.9)	4 (3.9)	13 (12.6)		
รวม	58 (56.3)	25 (24.3)	20 (19.4)	103 (100.0)		

ตารางที่ 5.11 (ต่อ)

อาชีพ	เงื่อนไขคุณธรรม				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
ทำนา/ทำสวน/ทำไร่ฯ	35 (34.0)	12 (11.7)	8 (7.8)	55 (53.4)	6.826 ค่า sig. = .337	6
ครู/อาจารย์	10 (9.7)	2 (1.9)	1 (1.0)	13 (12.6)		
รับจ้าง	12 (11.7)	6 (5.8)	4 (3.9)	22 (21.4)		
อื่นๆ	4 (3.9)	5 (4.9)	4 (3.9)	13 (12.6)		
รวม	61 (59.2)	25 (24.3)	17 (16.5)	103 (100.0)		

p-value=0.05

ตารางที่ 5.12 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการศึกษากับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนตามคุณลักษณะและเงื่อนไขความพอเพียง

การศึกษา	ความพอประมาณ				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
ประถมศึกษา	31 (30.1)	11 (10.7)	8 (7.8)	50 (48.5)	ค่า sig. = .348	6
มัธยมศึกษา	25 (24.3)	6 (5.8)	2 (1.9)	33 (32.0)		
ปวท./ปวส./ปวช.	3 (2.9)	4 (3.9)	1 (1.0)	8 (7.8)		
ปริญญาตรี	9 (8.7)	2 (1.9)	1 (1.0)	12 (11.7)		
รวม	68 (66.0)	23 (22.3)	12 (11.7)	103 (100.0)		
การศึกษา	ความมีเหตุผล				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
ประถมศึกษา	26 (25.2)	15 (14.6)	9 (8.7)	50 (48.5)	ค่า sig. = .257	6
มัธยมศึกษา	23 (22.3)	8 (7.8)	2 (1.9)	33 (32.0)		
ปวท./ปวส./ปวช.	2 (1.9)	3 (2.9)	3 (2.9)	8 (7.8)		
ปริญญาตรี	7 (6.8)	3 (2.9)	2 (1.9)	12 (11.7)		
รวม	58 (56.3)	29 (28.2)	16 (15.5)	103 (100.0)		

ตารางที่ 5.12 (ต่อ)

การศึกษา	การมีภูมิคุ้มกัน			รวม	ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f .
	มาก	ปานกลาง	น้อย			
ประถมศึกษา	29 (28.2)	17 (16.5)	4 (3.9)	50 (48.5)	8.502 ค่า sig. = .204	6
มัธยมศึกษา	19 (18.4)	12 (11.7)	2 (1.9)	33 (32.0)		
ปวท./ปวส./ปวช.	4 (3.9)	2 (1.9)	2 (1.9)	8 (7.8)		
ปริญญาตรี	4 (3.9)	8 (7.8)	0	12 (11.7)		
รวม	56 (54.4)	39 (37.9)	8 (7.8)	103 (100.0)		
การศึกษา	เงื่อนไขความรู้			รวม	ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f .
	มาก	ปานกลาง	น้อย			
ประถมศึกษา	31 (30.1)	8 (7.8)	11 (10.7)	50 (48.5)	9.479 ค่า sig. = .148	6
มัธยมศึกษา	18 (17.5)	8 (7.8)	7 (6.8)	33 (32.0)		
ปวท./ปวส./ปวช.	2 (1.9)	4 (3.9)	2 (1.9)	8 (7.8)		
ปริญญาตรี	7 (6.8)	5 (4.9)	0	12 (11.7)		
รวม	58 (56.3)	25 (24.3)	20 (19.4)	103 (100.0)		

ตารางที่ 5.12 (ต่อ)

การศึกษา	เงื่อนไขคุณธรรม			รวม	ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย			
ประถมศึกษา	33 (32.0)	10 (9.7)	7 (6.8)	50 (48.5)	7.240 ค่า sig. = .299	6
มัธยมศึกษา	17 (16.5)	9 (8.7)	7 (6.8)	33 (32.0)		
ปวท./ปวส./ปวช.	2 (1.9)	4 (3.9)	2 (1.9)	8 (7.8)		
ปริญญาตรี	9 (8.7)	2 (1.9)	1 (1.0)	12 (11.7)		
รวม	61 (59.2)	25 (24.3)	17 (16.5)	103 (100.0)		

p-value=0.05

ตารางที่ 5.13 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านรายได้กับการการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนตามคุณลักษณะและเงื่อนไขความพอเพียง

รายได้	ความพอประมาณ				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
น้อยกว่า 5,000 บาท	13 (12.6)	4 (3.9)	3 (2.9)	20 (19.4)	3.426 ค่า sig. = .754	6
5,001 – 10,000 บาท	36 (35.0)	15 (14.6)	7 (6.8)	58 (56.3)		
10,001 – 15,000 บาท	15 (14.6)	2 (1.9)	2 (1.9)	19 (18.4)		
มากกว่า 15,001 บาทขึ้นไป	4 (3.9)	2 (1.9)	0	6 (5.8)		
รวม	68 (66.0)	23 (22.3)	12 (11.7)	103 (100.0)		
รายได้	ความมีเหตุผล				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
น้อยกว่า 5,000	11 (10.7)	5 (4.9)	4 (3.9)	20 (19.4)	1.689 ค่า sig. = .946	6
5,001 – 10,000	34 (33.0)	16 (15.5)	8 (7.8)	58 (56.3)		
10,001 – 15,000	9 (8.7)	7 (6.8)	3 (2.9)	19 (18.4)		
มากกว่า 15,001 บาทขึ้นไป	4 (3.9)	1 (1.0)	1 (1.0)	6 (5.8)		
รวม	58 (56.3)	29 (28.2)	16 (15.5)	103 (100.0)		

ตารางที่ 5.13 (ต่อ)

รายได้	การมีภูมิคุ้มกัน				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
น้อยกว่า 5,000	10 (19.4)	9 (8.7)	1 (1.0)	20 (19.4)	ค่า sig. = .924	6
5,001 – 10,000	33 (32.0)	20 (19.4)	5 (4.9)	58 (56.3)		
10,001 – 15,000	9 (8.7)	8 (7.8)	2 (1.9)	19 (18.4)		
มากกว่า 15,001 ขึ้นไป	4 (3.9)	2 (1.9)	0	6 (5.8)		
รวม	56 (54.4)	39 (37.9)	8 (7.8)	103 (100.0)		
รายได้	เงื่อนไขความรู้				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
น้อยกว่า 5,000	11 (10.7)	5 (4.9)	4 (3.9)	20 (19.4)	ค่า sig. = .617	6
5,001 – 10,000	34 (33.0)	11 (10.7)	13 (12.6)	58 (56.3)		
10,001 – 15,000	10 (9.7)	6 (5.8)	3 (2.9)	19 (18.4)		
มากกว่า 15,001 ขึ้นไป	3 (2.9)	3 (2.9)	0	6 (5.8)		
รวม	58 (56.3)	25 (24.3)	58 (56.3)	103 (100.0)		

ตารางที่ 5.13 (ต่อ)

รายได้	เงื่อนไขคุณธรรม				ค่าไคสแควร์ (Chi-square Test)	d.f.
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
น้อยกว่า 5,000	11 (10.7)	5 (4.9)	4 (3.9)	20 (19.4)	4.972 ค่า sig. = .547	6
5,001 – 10,000	38 (36.9)	11 (10.7)	9 (8.7)	58 (56.3)		
10,001 – 15,000	8 (7.8)	7 (6.8)	4 (3.9)	19 (18.4)		
มากกว่า 15,001 ขึ้นไป	4 (3.9)	2 (1.9)	0	6 (5.8)		
รวม	61 (59.2)	25 (24.3)	17 (16.5)	103 (100.0)		

p-value=0.05

3) **ข้อสรุปที่ได้จากความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน**

กลุ่มผู้นำกลุ่มอาชีพ ผู้นำชุมชนและผู้ใหญ่บ้าน ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็น ภายใต้อุณหภูมิและเงื่อนไขของความพอเพียง ด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม ชุมชนมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.14 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับ คุณลักษณะของความพอเพียง	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้	ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับ เงื่อนไขของความพอเพียง	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้
ความพอประมาณ - การรวมกลุ่ม	- มีความเห็นว่ามีกรรวมกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน - การเข้าร่วมกลุ่มกระทำด้วยความสมัครใจ - มีเงินปันผลให้สมาชิกในบางกลุ่ม	เงื่อนไขความรู้ - การสร้างเวทีประชาคม	- มีความเห็นว่าการจะให้ความรู้แก่คนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการจัดเวทีประชาคมขึ้นเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนในชุมชนทั้งผู้ใหญ่และเด็ก เยาวชน
- การมีส่วนร่วม	- มีความเห็นว่ามีกรรวมกลุ่มอาชีพสมาชิกได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน		

ตารางที่ 5.14 (ต่อ)

ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับ คุณลักษณะของความพอเพียง	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้	ประเด็นความคิดเห็น เกี่ยวกับเงื่อนไขของ ความพอเพียง	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้
ความมีเหตุผล		เงื่อนไขคุณธรรม	
- การทำงานแบบมีส่วนร่วม	- การทำงานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนนั้นจะยึดหลักการการทำงานแบบการมีส่วนร่วม ประชุมปรึกษาหารือกัน	- การมีคุณธรรม	- มีความเห็นว่าได้สร้างความรู้ รัก สามัคคีขึ้นในชุมชน - มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร - มีการอบรมคุณธรรมให้กับสมาชิกในชุมชนรู้จักประหยัด ขยัน อดออม และซื่อสัตย์
- การสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี	- ให้คนในชุมชนรักษาภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต - สืบทอดการเล่นพื้นบ้าน และทำกิจกรรมวันกตัญญูของชุมชน - รักษาและอนุรักษ์แหล่งน้ำของชุมชน คือ คลองฝร่งให้สะอาด เพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน	- การใช้เวลาวางให้เป็นประโยชน์	- มีความเห็นว่าเป็นเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนจึงให้เด็ก เยาวชน เล่นกีฬาเพื่อส่งเสริมสุขภาพ - สนับสนุนให้เด็ก และเยาวชนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกับผู้ใหญ่ โดยเข้าร่วมกลุ่มอาชีพต่างๆ ตามสมัครใจหรือตั้งกลุ่มอาชีพขึ้นมาเอง

ตารางที่ 5.14 (ต่อ)

ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับ คุณลักษณะของความพอเพียง	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้	ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับ เงื่อนไขของความพอเพียง	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้
การมีภูมิคุ้มกัน			
- การพัฒนาแหล่งทุน	- มีความเห็นว่าเป็นการรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อ การผลิตให้คนในชุมชนมีทุนสำรองเอาไว้ใช้ จ่ายยามฉุกเฉิน - จัดตั้งสถาบันการเงินชุมชนขึ้นเพื่อให้คนใน ชุมชนได้ออมเงิน		
- การสร้างสวัสดิการชุมชน	- มีความเห็นว่าเป็นส่วนใหญ่เป็นสวัสดิการด้านการ ผลิต การบริโภค - สวัสดิการด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์		
- การสร้างเครือข่ายชุมชน	- มีการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มอาชีพในชุมชน และเครือข่ายระหว่างชุมชน - มีแผนการดำเนินงานของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนที่ เป็นรูปธรรมชัดเจน		

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง:
กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอนาทน จังหวัดนนทบุรี มีผลสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล
และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชนบ้านคลองฝรั่ง
- 1.1.2 เพื่อวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.1.3 เพื่อวิเคราะห์การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาถึงการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอนาทน จังหวัดนนทบุรี

ในการเลือกประชากรและกลุ่มเป้าหมายนั้น ได้กำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของ
การวิจัยที่กำหนดไว้ ดังนั้นประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษา ได้แก่ ภาครั้วเรือน และ
ผู้นำกลุ่มอาชีพ ผู้นำชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการ
วิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการสัมภาษณ์โดยแบบสอบถาม การพูดคุยและการสังเกตประกอบ ในการ
รวบรวมข้อมูลใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้ 1) การศึกษาจากเอกสารและรายงานที่เกี่ยวข้อง
ซึ่งจะเป็นส่วนที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีส่วนเชื่อมโยง
กับการดำเนินชีวิตและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งภาครั้วเรือนและภาคชุมชน 2)
การสำรวจ เป็นการสำรวจพื้นที่เบื้องต้น ศึกษาสภาพกลุ่มเป้าหมายเบื้องต้นเพื่อเป็นข้อมูลให้
ผู้วิจัยทราบสภาพพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ช่วยให้ได้ข้อมูลของประชากรด้านต่างๆ ตั้งแต่ปัจจัยทาง
เศรษฐกิจ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การดำเนินชีวิต การประยุกต์ใช้ และพัฒนาการทาง
เศรษฐกิจของชุมชน โดยใช้แบบสอบถาม 3) การสังเกตโดยไม่มีส่วนร่วม การที่ผู้วิจัยได้เฝ้าสังเกต
การทำกิจกรรมของกลุ่มชาวบ้านที่ทำอยู่ในขณะที่ลงสำรวจพื้นที่ ได้แก่ การเก็บข้อมูลทางกายภาพ

ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน เป็นต้น ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในหมู่บ้านคลองฝรั่ง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรีเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ภาคครัวเรือนและภาคชุมชนได้ปฏิบัติจริง โดยวิเคราะห์ว่าลักษณะการดำเนินชีวิตของกลุ่มตัวอย่างสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติเพียงใด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และการวิเคราะห์เชิงพรรณนาโดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อแจกแจงความถี่ จากนั้นนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย ตลอดจนการกระจายของลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพทั่วไปของชุมชนบ้านคลองฝรั่ง

บ้านคลองฝรั่งเป็นหมู่บ้านขนาดกลาง ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 ตำบลไทรน้อย อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี มีเนื้อที่ทั้งหมด 2,000 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตร 1,500 ไร่ พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม บางปีมีน้ำท่วม ภายในหมู่บ้านมีแหล่งน้ำที่เกิดจากการขุดคลองเชื่อมระหว่างคลองห้าร้อยกับคลองตาค้ายเรียกชื่อว่า “คลองฝรั่ง” มีประชากรทั้งสิ้น 145 ครัวเรือน รวมประชากร 664 คน เป็นเพศชาย 300 คน และเพศหญิง 364 คน ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร มีอาชีพทำนา การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท รายได้ส่วนใหญ่มาจากการขายผลผลิต ด้านการใช้จ่าย ส่วนมากจะซื้อสินค้าอุปโภค-บริโภค และให้เงินลูกไปโรงเรียน ด้านภาระหนี้สิน มีการกู้จาก ธกส. เพื่อนำมาประกอบอาชีพ และกู้จากกองทุนหมู่บ้าน ด้านการออม มีการส่งเสริมการออมทรัพย์ โดยการจัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งเป็นแหล่งออมเงินที่สำคัญ ด้านการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง แรงงานที่เป็นคนในครอบครัว ทุนประกอบการมีทั้งที่เป็นของตนเองและการขอสินเชื่อจาก ธกส. เทคโนโลยีที่ใช้ในการประกอบอาชีพ เป็นประเภทเครื่องทุ่นแรง สารเคมี ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยชีวภาพ และการใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ด้านการผลิต ผลผลิตที่ได้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน และสามารถแบ่งปันเพื่อนบ้าน ซึ่งบางครัวเรือนยังมีส่วนเกินไว้จำหน่าย ส่วนการบริโภคนั้น มีการบริโภคสินค้าที่ขายตามท้องตลาดและห้างสรรพสินค้า และสินค้าที่ผลิตได้เอง หรือจากชุมชนใกล้เคียง ด้านการกระจายสินค้า มีการนำไปจำหน่ายเอง และมีผู้มารับซื้อถึงที่ ซึ่งได้รับความเป็นธรรมจากการขายสินค้า มี

บางส่วนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม ปัญหาสำคัญในการประกอบอาชีพ ได้แก่ ราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอน และขาดความรู้ในการเพิ่มผลผลิต

1.3.2 การดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามคุณลักษณะและเงื่อนไขของความพอเพียงทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ คุณลักษณะความพอเพียงเชิงบวก พบว่า ประเด็นการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ความพอประมาณในระดับมากได้แก่ มีอาหารบริโภคครบ 3 มื้อทุกวัน ($\bar{x} = 4.88$) มีที่อยู่อาศัยแข็งแรงทนทาน ($\bar{x} = 4.67$) แต่งกายด้วยเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมกับฐานะ ($\bar{x} = 4.14$) มีรายได้เพียงพอกับการใช้จ่าย ($\bar{x} = 3.88$) มีความเป็นอยู่แบบพอมี พอกิน พอใช้ ($\bar{x} = 4.58$) มีความพอใจในสิ่งที่ตนมี ($\bar{x} = 4.60$) และมีการปลูกพืชสวนครัวไว้รับประทานเอง หากมีมากนำไปจำหน่าย ($\bar{x} = 4.24$) ส่วนความพอประมาณในระดับปานกลาง ได้แก่ บริโภคสินค้าที่ผลิตได้เฉพาะในชุมชนเท่านั้น ($\bar{x} = 4.64$) สำหรับความพอประมาณในระดับน้อย ได้แก่ รายได้น้อยแต่ซื้อของในราคาแพงใช้ ($\bar{x} = 1.96$) ประเด็นด้านความมีเหตุผล กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ความมีเหตุผลในระดับมาก ได้แก่ รู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัดแต่ไม่ตระหนี่ ($\bar{x} = 4.35$) ใช้จ่ายตามฐานะไม่ใช้จ่ายเกินตัว ($\bar{x} = 4.27$) ลดรายจ่ายในการบริโภคที่ไม่จำเป็นลง เพื่อเก็บเป็นทุนสำรอง ($\bar{x} = 4.17$) หาอาชีพเสริมเพื่อยกระดับฐานะของครอบครัว ($\bar{x} = 4.07$) ประเด็นด้านการมีภูมิคุ้มกัน กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า การมีภูมิคุ้มกันในระดับมาก ได้แก่ ความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัวมีความสุข ($\bar{x} = 4.78$) ปลูกฝังให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักประหยัด ($\bar{x} = 4.57$) พยายามพึ่งตนเองก่อนที่จะพึ่งพาผู้อื่น ($\bar{x} = 4.36$) มีรายได้เพียงพอที่จะไม่ต้องกู้หนี้ยืมสิน ($\bar{x} = 4.05$) มีความเข้าใจในความต้องการของสมาชิกในครอบครัว ($\bar{x} = 4.03$) ประเด็นเงื่อนไขความรู้ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ความรู้ในระดับมาก ได้แก่ มีความรอบคอบที่จะประเมินตนเองในการประกอบอาชีพ ($\bar{x} = 4.42$) พัฒนาความรู้เพื่อต่อยอดกิจการงานของตนเองและครอบครัว ($\bar{x} = 4.23$) แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.19$) และระมัดระวังในการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำชุมชน ($\bar{x} = 4.02$) ส่วนประเด็นเงื่อนไขคุณธรรม กลุ่มตัวอย่างมีความเห็น อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ครอบครัวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ($\bar{x} = 4.35$) หลีกเลี่ยงอบายมุข ($\bar{x} = 4.28$) และให้ความช่วยเหลือส่วนรวมในการพึ่งพาตนเองให้ได้ ($\bar{x} = 4.14$) สำหรับประเด็นคุณลักษณะความพอเพียงในเชิงลบ พบว่า การดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีเหตุผล กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ความมีเหตุผลในระดับมาก ได้แก่ กู้ยืมเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนอยู่เสมอ ($\bar{x} = 2.18$) กู้ยืมเงินมาเป็นค่ารักษาพยาบาลยามเจ็บป่วยอยู่ประจำ ($\bar{x} = 1.99$) และไม่เคยสนใจ

ที่จะรับฟังปัญหาของสมาชิกในครอบครัว ($\bar{x} = 1.91$) แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่นิยมกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายในครัวเรือน หรือมาใช้จ่ายเป็นค่ารักษาพยาบาลยามเจ็บป่วย และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะรับฟังปัญหาของสมาชิกในครอบครัว ส่วนความมีเหตุผลในระดับปานกลาง ได้แก่ ใช้จ่ายตามความอยากมากกว่าการใช้จ่ายตามความจำเป็น ($\bar{x} = 2.49$) แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้จ่ายตามความจำเป็นมากกว่า ประเด็นด้านการมีภูมิคุ้มกัน กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า การมีภูมิคุ้มกันในระดับมากในเชิงลบ ได้แก่ กู้ยืมเงินมาใช้จ่ายแต่ไม่สามารถผ่อนชำระคืนได้ ($\bar{x} = 2.29$) และไม่มีความจำเป็นใดเลยที่ต้องทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ($\bar{x} = 1.88$) แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่คิดสร้างหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ แต่สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวด้วยการทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ส่วนประเด็นด้านความรู้ พบว่า ไม่มีประเด็นความรู้ในระดับมากและระดับน้อย แต่มีเพียงประเด็นความรู้ในระดับปานกลางเท่านั้น ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไม่สามารถนำไปใช้กับการประกอบอาชีพในภาคธุรกิจได้ ($\bar{x} = 2.41$) แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบว่าเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ได้ภาคธุรกิจได้มิใช่จะใช้กับภาคเกษตรกรรมอย่างเดียว สำหรับประเด็นด้านคุณธรรมในระดับมาก ได้แก่ เอาเปรียบเพื่อนบ้านบ้างเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว ($\bar{x} = 2.02$) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่คิดเอาเปรียบเพื่อนบ้าน และประเด็นคุณธรรมในระดับปานกลาง ได้แก่ เบียดเบียนตนเองและเพื่อนบ้าน ($\bar{x} = 2.55$) แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่คิดเบียดเบียนตนเองและเพื่อนบ้าน

สรุปได้ว่าระดับการดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมทั้งเชิงบวกและเชิงลบปรากฏผลอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นแต่ละคุณลักษณะและแต่ละเงื่อนไขความพอเพียงโดยรวมทั้งเชิงบวกและเชิงลบอยู่ในระดับมากทุกคุณลักษณะและทุกเงื่อนไข

1.3.3 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชน

การรวมกลุ่มอาชีพและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าในชุมชนมีการรวมกลุ่มอาชีพ ที่ประกอบด้วย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มโรงสีข้าว กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ศูนย์ซ่อมสร้างเครื่องยนต์ทางการเกษตร กลุ่มสตรีแปรรูปน้ำพริก กลุ่มปุ๋ยชีวภาพ ศูนย์ข้าวชุมชน และสถาบันการเงินชุมชน โดยมีประเภทผลิตภัณฑ์และบริการ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์น้ำพริก บริการรับฝากเงินและให้กู้ยืม ผลิตภัณฑ์ข้าวสาร บริการช่างไม้ ปลูกผักปลอดสารพิษ บริการเงินทุนในการประกอบอาชีพ ทำปุ๋ยชีวภาพ และกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และ การสร้างความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองให้เกิดขึ้นในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 75.7 เท่ากัน ส่วนกิจกรรมที่กลุ่ม

ตัวอย่างมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ การสร้างอำนาจการต่อรองที่หลากหลาย เช่น การตลาดที่มีประสิทธิภาพ คิดเป็นร้อยละ 10.7

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชน จำแนกตามคุณลักษณะของความพอเพียง พบว่า ประเด็นการประยุกต์ใช้ด้านความพอประมาณ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ความพอประมาณในระดับมาก ได้แก่ มีส่วนร่วมใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชนให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า ($\bar{x} = 4.62$) มีส่วนร่วมแปรรูปอุตสาหกรรม ($\bar{x} = 4.51$) มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวและการประกอบอาชีพ ($\bar{x} = 4.38$) และมีส่วนร่วมคิดและทำกิจกรรมกลุ่ม ($\bar{x} = 4.28$) ประเด็นด้านความมีเหตุผล กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ความมีเหตุผลในระดับมาก ได้แก่ มีการวางแผนการใช้จ่ายในครอบครัว ($\bar{x} = 4.78$) มีส่วนร่วมหาทางออกเมื่อคนในชุมชนมีปัญหา ($\bar{x} = 4.71$) และมีส่วนร่วมในการใช้เหตุผลเพื่อแก้ไขปัญหาของคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.22$) ส่วนความมีเหตุผลในระดับปานกลาง ได้แก่ ส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักประหยัดและเก็บออม ($\bar{x} = 3.64$) ประเด็นการมีภูมิคุ้มกันในระดับมาก ได้แก่ มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน ($\bar{x} = 4.87$) มีการวิเคราะห์ข้อมูลรายรับ รายจ่ายของครอบครัว ($\bar{x} = 4.26$) และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการออมทรัพย์ในชุมชน ($\bar{x} = 4.23$) ประเด็นเงื่อนไขความรู้ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า เงื่อนไขความรู้ในระดับมาก ได้แก่ ให้ความสำคัญกับการเพิ่มพูนความรู้และขีดความสามารถของคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.55$) มีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.32$) มีการเรียนรู้และเสริมสร้างทักษะให้กับการประกอบอาชีพในชุมชน ($\bar{x} = 3.97$) สำหรับเงื่อนไขความรู้ในระดับปานกลาง ได้แก่ มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ภายในชุมชน ($\bar{x} = 3.52$) ประเด็นเงื่อนไขคุณธรรม กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า เงื่อนไขคุณธรรมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีส่วนในการช่วยเหลือเกื้อกูลแบ่งปัน กับคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.31$) ส่งเสริมให้มีการลด ละ เลิก อบายมุขภายในชุมชน ($\bar{x} = 4.30$) มีการดูแลสุขภาพของตนเองและของสมาชิกในครอบครัวและชุมชน ($\bar{x} = 4.09$) และมีความอดทนและอดกลั้นต่อการกระทบกระทั่งกับคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.04$) ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ อาชีพ การศึกษาและรายได้กับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น อายุ กับการประยุกต์ใช้ด้านความพอประมาณ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปได้ว่าระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมปรากฏผลอยู่ในระดับมาก ส่วนประเด็นคุณลักษณะและเงื่อนไขของความ

พอเพียงก็ปรากฏผลว่ากลุ่มตัวอย่างมีการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ และผู้ใหญ่บ้าน มีความเห็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามคุณลักษณะและเงื่อนไขของความพอเพียงว่า ภายใต้ความพอประมาณ กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ และผู้ใหญ่บ้าน ต่างก็มีความเห็นว่า ได้ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มอาชีพและการมีส่วนร่วมภายในชุมชน ได้แก่ การรวมกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนด้วยความสมัครใจซึ่งบางกลุ่มมีการจ่ายเงินปันผลให้กับสมาชิก ส่วนการมีส่วนร่วมในชุมชน เพื่อทำกิจกรรมภายในชุมชนต่างๆ ส่วนภายใต้ความมีเหตุผลต่างเห็นว่า ได้ก่อให้เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วม และการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่ ร่วมประชุมปรึกษาหารือกัน รักษาภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นพื้นฐาน ทำกิจกรรมวันกตัญญูของชุมชน รักษาและอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน ภายใต้การมีภูมิคุ้มกัน ต่างเห็นว่าได้ก่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งทุน การสร้างสวัสดิการชุมชน และการสร้างเครือข่ายชุมชน ได้แก่การรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเพื่อให้คนในชุมชนมีทุนสำรองใช้ยามฉุกเฉิน จัดตั้งสถาบันการเงินชุมชน สวัสดิการด้านการผลิตการบริโภค เช่น การตั้งโรงสีข้าวชุมชนเพื่อลดรายจ่ายในการซื้อข้าวสารมาบริโภค มีสวัสดิการด้านการช่วยเหลือสงเคราะห์คนในชุมชน และการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มอาชีพในชุมชน และเครือข่ายระหว่างชุมชน โดยมีแผนการดำเนินงานของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนที่เป็นรูปธรรมชัดเจน ส่วนภายใต้เงื่อนไขความรู้ ต่างเห็นว่าได้ก่อให้เกิดการสร้างเวทีประชาคม โดยการให้ความรู้แก่คนในชุมชน ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งเด็กเยาวชน และผู้ใหญ่ในชุมชน สำหรับภายใต้เงื่อนไขคุณธรรม ต่างเห็นว่าได้ก่อให้เกิดการมีคุณธรรม และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ได้แก่ สร้างความรู้ รัก สามัคคีในชุมชน มีการตรวจสอบการทำงานของผู้บริหาร อบรมคุณธรรมให้สมาชิกในชุมชนให้มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ขยัน อดออม และก่อให้เกิดการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดย แก้ปัญหาเสพติดด้วยการส่งเสริมการกีฬา สนับสนุนให้เด็กเยาวชนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจด้วยความสมัครใจหรือก่อตั้งกลุ่มกันเอง

สรุปได้ว่าการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน พบว่า ก่อให้เกิด การรวมกลุ่มอาชีพของชุมชน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การทำงานแบบมีส่วนร่วม การสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี การพัฒนาแหล่งทุน การสร้างสวัสดิการชุมชน การสร้างเครือข่ายชุมชน การสร้างเวทีประชาคม การมีคุณธรรม และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

2. อภิปรายผล

ผลการวิจัยการดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ในประเด็นการดำเนินชีวิตตามหลักความพอเพียงด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรมทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ อยู่ในระดับมาก การดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับด้านความพอประมาณในระดับมาก ได้แก่ การที่กลุ่มตัวอย่างมีปัจจัยสี่ครบและเหมาะสมฐานะ คือมีที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม อาหารและยารักษาโรค คือ พืชสวนครัว ซึ่งเป็นทั้งอาหารและยา ชีวิตความเป็นอยู่ในครัวเรือนพออยู่ พอกิน และมีความพอใจในสิ่งที่ตนมี มีรายได้ที่เพียงพอกับการใช้จ่าย ส่วนด้านความมีเหตุผลนั้น กลุ่มตัวอย่างมีการใช้จ่ายอย่างประหยัดตามฐานะ ไม่ตระหนี่หรือใช้จ่ายเกินตัว ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นเพื่อเก็บไว้เป็นทุนสำรองยามฉุกเฉิน และเพิ่มรายได้ด้วยการหาอาชีพเสริมเพื่อยกระดับฐานะของครอบครัวให้ดีขึ้น ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่คิดกู้หนี้ยืมสินมาใช้จ่ายไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม แต่ก็ยังมีกลุ่มตัวอย่างส่วนน้อยที่ยังกู้ยืมมาใช้จ่ายในเรื่องต่างๆ อยู่ ภายในครอบครัวจะรับฟังปัญหาของกันและกัน สำหรับการมีภูมิคุ้มกัน กลุ่มตัวอย่างได้สร้างความเข้มแข็งขึ้นภายในครอบครัว ได้แก่ การอยู่ร่วมกันในครอบครัวด้วยความเข้าใจกัน และอยู่อย่างมีความสุข พยายามพึ่งตนเองก่อนที่จะพึ่งพาผู้อื่น มีการทำกิจกรรมร่วมกันภายในครอบครัว และพยายามปลูกฝังคนในครอบครัวให้รู้จักประหยัดเพื่อมีรายได้เพียงพอไม่ต้องกู้หนี้ยืมสินหรือไม่คิดสร้างหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ขึ้นกับตนเองและครอบครัว เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม กลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาความรู้เพื่อต่อยอดกิจการงาน แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับคนในชุมชน โดยระมัดระวังการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำชุมชน และมีความรอบคอบในการประเมินตนเองอย่างถูกต้องต่อการประกอบอาชีพ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หลีกเลี่ยงอบายมุข และไม่คิดเอาเปรียบเพื่อนบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอำพล เสนาณรงค์ (2546) ได้กล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียงในแง่มุมของการดำเนินชีวิตว่า เป็นการพยายามพึ่งตนเองหรือพึ่งตนเองให้มากที่สุดให้พอมี พอกิน โดยเฉพาะอาหาร และที่อยู่อาศัย และก่อนนี้ให้น้อยที่สุด พอใจในสิ่งที่มี ให้มีรายจ่ายไม่เกินรายได้ และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของศูนย์สารสนเทศ สำนักงานประชาสัมพันธ์เขต 3 เชียงใหม่ (2555) ได้กล่าวถึง เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจระบบเปิดที่เริ่มจากตนเอง และดึงศักยภาพของประชากรออกมาสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวซึ่งมีความผูกพันกับคุณค่ามากกว่ามูลค่า และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌัฐพงศ์ ทองภักดี (2550) ซึ่งพบว่า ความพอประมาณ ได้แก่ รายจ่ายสมดุลกับรายรับ ความมีเหตุผล ได้แก่ ไม่ใช้จ่ายเกินอัตรภาพ มีความรอบคอบในการใช้จ่าย การมีภูมิคุ้มกัน ได้แก่ มีการออมและประหยัด

ความรู้และคุณธรรม ได้แก่ รอบรู้ในการใช้ชีวิตและการงาน ประกอบอาชีพที่สุจริต ขยัน ใช้สติปัญญาในการตัดสินใจ สำหรับงานวิจัยของสุพาศิ ตั้งตระกูลทรัพย์ (2551) พบว่า วิถีชีวิตของชุมชนอัมพวา ด้านการผลิตและการบริโภค มีการปลูกพืชสวนครัวไว้บริโภคเอง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและมีความสามัคคีในครอบครัวและชุมชน

ส่วนผลของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนตามหลักความพอเพียงทั้งด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม พบว่า ระดับการประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมาก ในด้านความพอประมาณ กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า มีการแปรรูปอุตสาหกรรม มีความรับผิดชอบต่อตนเองครอบครัวและชุมชน และยังมีส่วนร่วมคิดและร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม ส่วนด้านความมีเหตุผล มีการวางแผนการใช้จ่ายของครอบครัว การตัดสินใจร่วมกันในชุมชนเพื่อหาทางออกอย่างมีเหตุผลในการแก้ไขปัญหาภายในชุมชน สำหรับด้านการมีภูมิคุ้มกัน มีการสร้างความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมให้เกิดขึ้นในชุมชน ด้วยการจัดทำบัญชีครัวเรือน วิเคราะห์ข้อมูลรายรับ/รายจ่ายในครัวเรือน มีการส่งเสริมการออมทรัพย์ และช่วยสอดส่องดูแลความสงบสุขของชุมชน ในส่วนของเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม กลุ่มตัวอย่างมีการช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปันกันในชุมชน ช่วยส่งเสริมให้ลด ละเลิกอบายมุข มีการดูแลสุขภาพภายในชุมชน เพิ่มพูนความรู้ พัฒนาอาชีพและเพิ่มขีดความสามารถและเสริมทักษะในการประกอบอาชีพ มีความอดทนอดกลั้นต่อการกระทบกระทั่งกันในชุมชน ซึ่งจัดได้ว่าเป็นการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโครงการวิจัยของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (2550) กล่าวถึง หลักการสำคัญของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน เป็นการรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกันบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต อดทนและอดกลั้นต่อการกระทบกระทั่ง ช่วยเหลือแบ่งปันระหว่างสมาชิกชุมชนนำไปสู่ความสามัคคีในชุมชนเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ อาชีพ การศึกษาและรายได้ กับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ อาชีพ การศึกษาและรายได้กับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้น อายุกับการประยุกต์ใช้ด้านความพอประมาณ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการทดสอบครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของเอี่ยมทิพย์ เกตุกราย (2551) ซึ่งพบว่า การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงปัจจัยด้านการศึกษา อายุ อาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน
 เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม พบว่า ภายใต้หลักความพอเพียง มีการรวมกลุ่มอาชีพ หรือ
 กลุ่มเศรษฐกิจชุมชนขึ้นตามความสมัครใจ ได้แก่ ปลูกข้าวไว้กินเอง โดยมีโรงสีชุมชน เพื่อให้
 ชุมชนมีข้าวไว้กิน การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การแปรรูปน้ำพริกต่างๆ เช่น
 น้ำพริกแกง ส่วนการทำงานแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมปรึกษาหารือกันในกลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น
 การสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่ การรักษาภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิต
 รักษาและอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชน การพัฒนาแหล่งทุน ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์และสถาบัน
 การเงินชุมชน การสร้างสวัสดิการชุมชน เช่น การช่วยเหลือสงเคราะห์ฌาปนกิจ การสร้างเครือข่าย
 ชุมชน ได้แก่ การสร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพในชุมชน และเครือข่ายระหว่างชุมชนอื่นๆ การสร้างเวที
 ประชาคมเพื่อเพิ่มความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และปัญหาต่างๆ
 ในชุมชน การมีคุณธรรม ได้แก่ ความรู้ รัก สามัคคี ซื่อสัตย์ ขยัน อดทน และมีการใช้เวลาว่างให้เกิด
 ประโยชน์ ได้แก่ ส่งเสริมสุขภาพด้วยการสนับสนุนด้านการศึกษา และสนับสนุนให้เด็กเยาวชนทำ
 กิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กเยาวชนห่างไกลยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด
 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของ มงคล ดำเนินนรินทร์ (2541) ซึ่งกล่าวถึง หลักคิดของปรัชญาของ
 เศรษฐกิจเป็นการประยุกต์ใช้ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมที่อาศัยความเข้มแข็งของชุมชน เป็นการ
 เพิ่มพลังความสามารถของท้องถิ่น ส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ สร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน และ
 พัฒนาเทคโนโลยี พร้อมทั้งสนับสนุนกระบวนการชุมชนและร่วมสร้างความเป็นธรรมในชุมชน
 เพื่อการพัฒนาในระยะยาว

กล่าวโดยสรุป จากผลการวิจัยการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจ
 พอเพียงนั้นสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยของหลายคน ซึ่งการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
 ของบ้านคลองฝรั่ง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี เป็นการพัฒนาที่เริ่มจากระดับบุคคล ครอบครัว
 โดยการดำเนินชีวิตของครัวเรือนสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านความ
 พอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และเงื่อนไขความรู้ กับเงื่อนไขคุณธรรม ไม่ว่าจะเป็น
 การมีปัจจัยสี่ที่ครบและเหมาะสม เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เป็นต้น มีรายได้เพียงพอกับการใช้จ่าย การ
 ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลง แต่ไปเพิ่มรายได้จากการหาอาชีพเสริม การพึ่งพาตนเองก่อนที่จะพึ่งผู้อื่น
 การสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัว และพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง และไม่เอา
 เปรียบเพื่อนบ้าน เป็นต้น จนถึงระดับชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มีการรวมกลุ่มอาชีพ โดยการ
 ทำงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชน มีการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมในการอนุรักษ์ภูมิ
 ปัญญาชาวบ้านในการดำรงชีวิต พัฒนาแหล่งทุนด้วยการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์และสถาบันการเงิน
 ชุมชน สร้างสวัสดิการชุมชนและเครือข่ายชุมชน การเพิ่มพูนความรู้ที่เกิดจากการสร้างเวที

ประชาคมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน และให้เด็กเยาวชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการส่งเสริมการกีฬา และสนับสนุนให้ทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อลดปัญหาเสพติด โดยมีระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน อยู่ในระดับมาก ทั้งด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน และเงื่อนไขความรู้กับเงื่อนไขคุณธรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการมีส่วนร่วม การวางแผนการใช้จ่าย การจัดทำบัญชีครัวเรือน การเพิ่มพูนความรู้ การพัฒนาอาชีพ และการมีคุณธรรมเป็นต้น ส่วนปัจจัยด้านเพศ อายุ อาชีพ การศึกษาและรายได้ไม่มีผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ในทุกด้านยกเว้น อายุ ด้านความพอประมาณ ที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากการศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี และความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการดำเนินชีวิตของครัวเรือนและการประยุกต์ใช้ในชุมชน อันได้แก่ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของครัวเรือนที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ควรกำหนดเป็นแผนการพัฒนาชุมชนบ้านคลองฝรั่งดังต่อไปนี้

ด้านการพัฒนาความรู้ เนื่องจากในการประกอบอาชีพของภาคครัวเรือนมีปัญหาที่สำคัญ คือ การขาดความรู้ในการเพิ่มผลผลิต หน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบลหรือพัฒนาชุมชนประจำอำเภอ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเข้าไปให้ความรู้ หรือช่วยจัดหาแหล่งความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตให้กับภาคครัวเรือนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนบ้านคลองฝรั่ง

ด้านการมีส่วนร่วม ความมุ่งมั่น และเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน จากผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ ผู้ใหญ่บ้าน จะช่วยกระตุ้นและสร้างความตระหนักให้ทุกคนในชุมชนเข้าใจถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของชุมชน ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับชุมชนพร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ด้านการสร้างเครือข่าย การสร้างจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีในการนำหลักความพอเพียง มาใช้ ด้วยการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลหรือบอกต่อกันในครอบครัว โรงเรียน ชุมชน อย่างต่อเนื่องจะเป็นพลังผลักดันให้ ทุกกลุ่มอายุ ทุกอาชีพ ทุกระดับ

การศึกษา ได้มีโอกาสเข้าใจถึงการนำหลักความพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตและการพัฒนาชุมชน เกิดเป็นเครือข่ายในชุมชน และเครือข่ายในชุมชนใกล้เคียงต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้ละเอียดและเจาะลึกมากขึ้น เช่นทางด้านคุณธรรม เป็นต้น

3.2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.3 ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละท้องถิ่นที่มีลักษณะที่ต่างกัน ได้แก่ ลักษณะที่แตกต่างกันในการมีส่วนร่วมของชุมชน อาชีพที่แตกต่างกัน เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กั๋งสดาน อยู่เย็น (2544) “พลวัตชุมชนบ้านเปรี๊ตภายใต้แนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง”
 วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- เกษม วัฒนชัย (2548) ปาฐกถาพิเศษเรื่อง “พอเพียง” ชมรมเศรษฐกิจธรรม วันพุธที่ 12 มกราคม 2548
 ณ ห้องสโมสรปัญญา ค่ายนักกีฬาใหญ่ วังเทเวศน์ วัฒนาฯ กรุงเทพมหานคร
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2547) “เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร”
 กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2550) “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”
 กรุงเทพมหานคร 21 เซ็นจูรี่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติ สืบค้นจาก
<http://www.panyathai.or.th/wiki/index.php/%E0%B8%95%E0%B8%B1%E0%B8%A7%E0%B8%8A%E0%B8%B5%E0%B9%89%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%94>
- ชูศรี มณีพฤษย์ (2546) “แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน” ใน เอกสารการสอนชุดวิชา ประวัติศาสตร์
 เศรษฐกิจและแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ หน่วยที่ 15 สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ นนทบุรี
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ณัฐพงศ์ ทองกั๊กดี (2550) “การบริหารการพัฒนา: บูรณาการตามกรอบปรัชญาของเศรษฐกิจ
 พอเพียง” ใน เอกสารประกอบการสัมมนาประจำปี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
 ศาสตร์
- ทองใหญ่ อัยยะวารากุล (2546, กุมภาพันธ์) บทวิเคราะห์เกี่ยวกับความพอประมาณเป็นยกร่าง
 เบื้องต้น เรื่อง “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับแนวคิดทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ในมิติ
 ต่างๆ” ใน กรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงาน
 คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ชเนศ ต่วนชะเอม (2549) “ตามรอยพระยุคลบาท: เศรษฐกิจพอเพียง เนื่องในวโรกาสทรงครองสิริ
 ราชสมบัติครบ 60 ปี” กรุงเทพมหานคร สมาคมนักวิจัย สภาวิจัยแห่งชาติ
- ธันวา จิตต์สงวน (2550) “การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กระแสไท ใน
 ความเป็นกระแสสากล” ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 ของนัก
 เศรษฐศาสตร์ วันพุธที่ 12 ตุลาคม 2550 ณ ห้องสุธรรม อารีกุล อาคารสารนิเทศ 50 ปี
 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2546) “มิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง ความหมายและความสำคัญ” ใน
วรรณกรรมปริทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรุงเทพมหานคร
เพชรรุ้งการพิมพ์
- นิพนธ์ พัวพงศกร (2542) “การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง”
กรุงเทพมหานคร สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
- ปวัน มีนรัศม์เรืองเดช (2549) “การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ ของประชาชนที่เข้า
ร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ” ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ปรีชา พรหมมา (2543) “การวิเคราะห์รายได้เกษตรกรจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียง
ในจังหวัดเพชรบูรณ์” วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา พุทธศักราช 2551 ใน
หนังสือ “ใต้ร่มพระบารมีพระบรมมหาราชวัง” กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเมื่อวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2537 ในหนังสือ
สกุลไทย ฉบับที่ 2346 2542: 2. ค้นคว้าข้อมูลจากเว็บไซต์
www.swu.ac.th/book6/b6c1t1.html
- พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ (2549) “การใช้การสร้างตัวชี้วัดเพื่อวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงโดย
เปรียบเทียบกับพุทธเศรษฐศาสตร์” วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร
ดุฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์
ราชวิทยาลัย
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2553) “วิกฤตเศรษฐกิจไทย 2540” สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2553, จาก
<http://econ.tu.ac.th/settasan/4.htm>
- มานวิภา อินทรทัต (2550) “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับความคุ้มค่า” ใน การประชุมวิชาการ
ระดับชาตินักเศรษฐศาสตร์ ครั้งที่ 3 วันที่ 26 ตุลาคม 2550 ณ ห้องสุธรรม อารีกุล
อาคารสารนิเทศ 50 ปีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- มลฤดี ทองรัตน์ (2552) “ความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน
การดำรงชีวิตของนักศึกษาสาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่
โจ้” วิทยาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัย
แม่โจ้

วิชัย ตุงคพันธ์ (2546, กุมภาพันธ์) บทวิเคราะห์เกี่ยวกับความมีเหตุผลเป็นขั้วข้างเบื้องต้น เรื่อง “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับแนวคิดทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ในมิติต่างๆ” ใน กรอบแนวคิดทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ศักดิ์ศรี รักไทย (2546) “ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อชาวประมงอันเนื่องมาจากการประกาศจัดตั้งอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะชุมพร” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากร) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมศรี จินะวงศ์ (2544) “การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้กิจกรรมทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ในชุมชน ที่ใช้แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง” [ระบบออนไลน์] สืบค้นจาก <http://www.thesis.tiac.or.th/>

สำนักงานประชาสัมพันธ์ เขต 3 (2555) “ศูนย์สารสนเทศ จังหวัดเชียงใหม่” สืบค้นเมื่อ 22.7.55 [Online] http://www.prdnorth.in.th/the_king/justeconomic.php

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) “ชีวิตพอเพียง” กรุงเทพมหานคร ดอกเบ๊ย ค้นคว้าจาก ห้องสมุดมันพัฒนา (online) สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” กรุงเทพมหานคร สืบค้นจาก Internet ห้องสมุดมันพัฒนา สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) “เศรษฐกิจพอเพียง...นำสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” กรุงเทพมหานคร สืบค้นจาก Internet ห้องสมุดมันพัฒนา สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ม.ป.ป.) “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6” (online).<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=88>: 1

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ม.ป.ป.) “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7” [ระบบออนไลน์] <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=89>: 1-2

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ม.ป.ป.) “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8” [ระบบออนไลน์] <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=90>: 1

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (มปป.) “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9” [ระบบออนไลน์]

<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=91>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (มปป.) “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10” [ระบบออนไลน์]

<http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=139>: 1

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (2550, 29 พฤศจิกายน) “โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง” (online). Available:

<http://www.sufficiencyeconomy.org/mfiles/10732934/SE%20ApplChapter%202.pdf>.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2553) “การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง” สืบค้นจาก

[http://www.oae.go.th/ewt_news.php?nid=6582&filename=index#sizeyo9t\[69i](http://www.oae.go.th/ewt_news.php?nid=6582&filename=index#sizeyo9t[69i)

สุขสรณ์ กั้นตะบุตร (2550) “การศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ” กรุงเทพมหานคร คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

สุพาณิชย์ ตั้งตระกูลทรัพย์ (2551) “ศึกษาวิถีชีวิตชุมชนอัมพวาที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดสมุทรสงคราม” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สุเมธ ตันติเวชกุล. (2550ก) “การนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตและประกอบธุรกิจ” (รายการโทรทัศน์) กรุงเทพมหานคร สำนักนายกรัฐมนตรี

สุเมธ ตันติเวชกุล (2542) “การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ” วารสารน้ำ 20 (2) กรุงเทพมหานคร กองประชาสัมพันธ์ สำนักผู้ว่าการ การประปาส่วนภูมิภาค

เสน่ห์ จามริก (2546) “เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ใน พิทยา ว่องกุล บรรณาธิการ ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 1999-2000 กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

อรสุดา เจริญรัตน์ (2543) “การเกิดขึ้น การดำรงอยู่และการปรับตัวของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย” วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

อัจฉรา ราชแก้ว (2550) “การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการชีวิตของพนักงาน

ขับรถโดยสารประจำทาง จังหวัดปทุมธานี ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

อำพล เสนาณรงค์ (2546) “ทิศทางการพัฒนาชนบท ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง” ใน วรรณกรรม

ปริทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรุงเทพมหานคร สำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

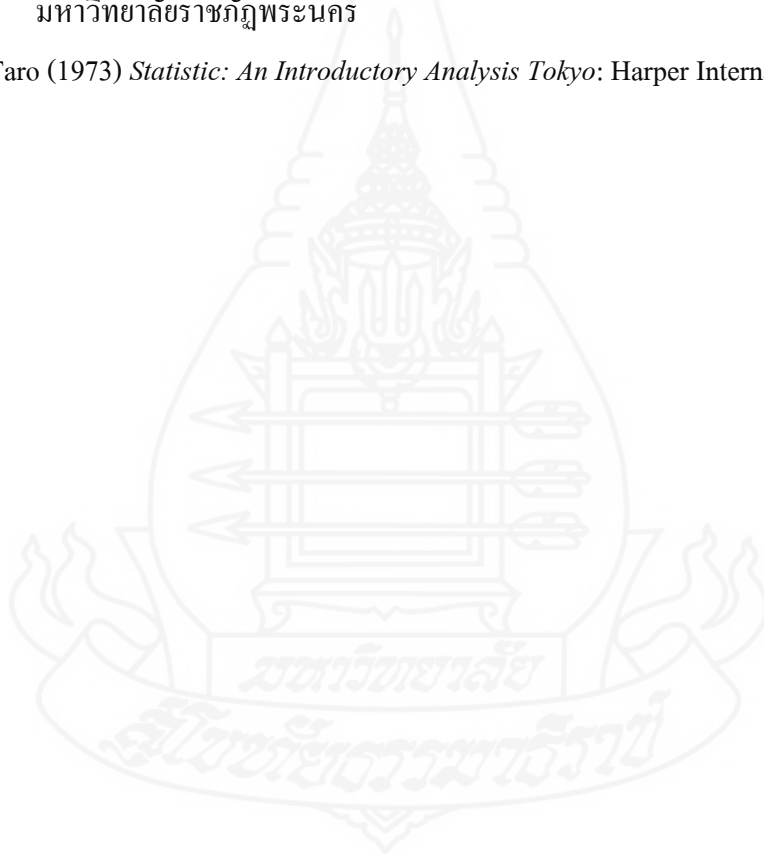
เอื้องทิพย์ เกตุกราย (2551) “การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของ

ประชาชน ตำบลคลองพระอุดม อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” วิทยานิพนธ์

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ โครงการและประเมินโครงการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Yamane Taro (1973) *Statistic: An Introductory Analysis Tokyo: Harper International Edition.*

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง:
กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอน้อย จังหวัดนนทบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้สร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองฝรั่ง อำเภอน้อย จังหวัดนนทบุรี เพื่อนำผลมาประกอบการทำวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของภาคครัวเรือน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

ตอนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 5 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. การนำเสนอ จะนำเสนอในภาพรวม ไม่แยกแต่ละกลุ่มและขอรับรองว่าคำตอบของท่าน จะถูกปิดเป็นความลับ

ในโอกาสนี้ ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่ให้ความร่วมมือในการตอบ

แบบสอบถาม

นางสาว จิพภรณ์ พัทธมาภรณ์

ผู้ดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของภาคครัวเรือน

1) สถานะของผู้ตอบ

- () 1. หัวหน้าครอบครัว () 2. แม่บ้าน
() 3. ผู้อาศัย เช่น ลูกหลาน () 4. อื่นๆ ระบุ.....

2) เพศ

- () 1. ชาย () 2. หญิง

3) อายุ

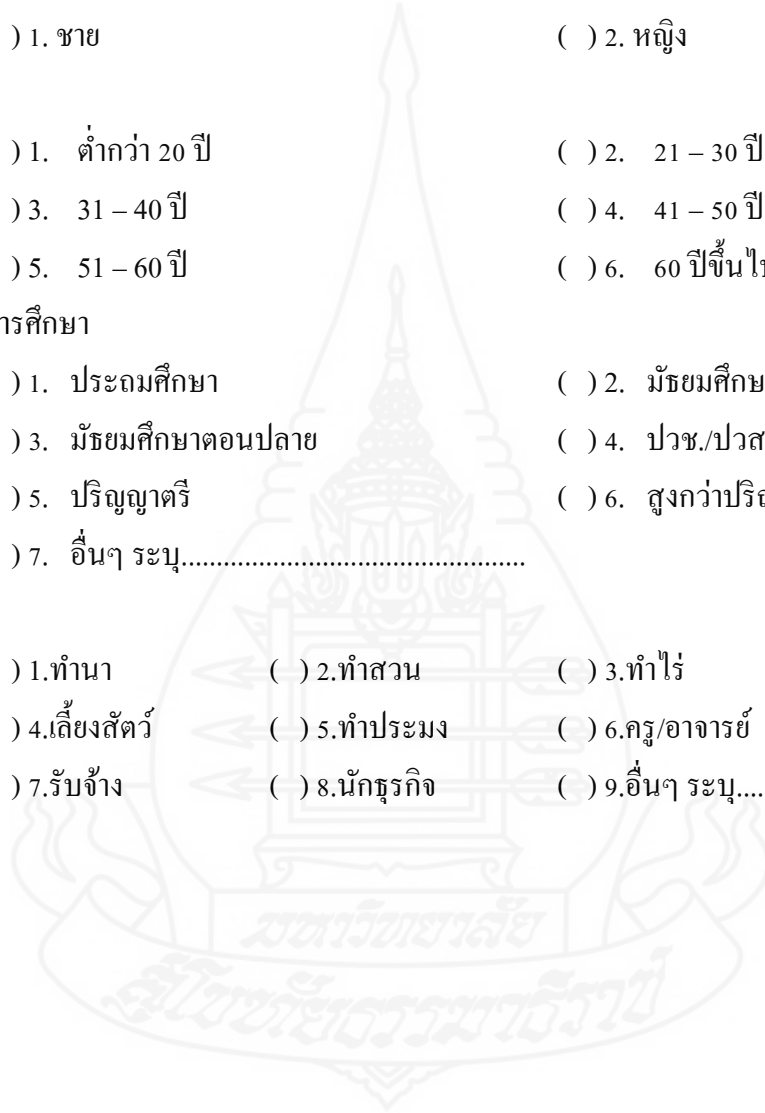
- () 1. ต่ำกว่า 20 ปี () 2. 21 – 30 ปี
() 3. 31 – 40 ปี () 4. 41 – 50 ปี
() 5. 51 – 60 ปี () 6. 60 ปีขึ้นไป

4) ระดับการศึกษา

- () 1. ประถมศึกษา () 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
() 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย () 4. ปวช./ปวส./ปวท.
() 5.ปริญญาตรี () 6. สูงกว่าปริญญาตรี
() 7. อื่นๆ ระบุ.....

5) อาชีพ

- () 1.ทำนา () 2.ทำสวน () 3.ทำไร่
() 4.เลี้ยงสัตว์ () 5.ทำประมง () 6.ครู/อาจารย์
() 7.รับจ้าง () 8.นักธุรกิจ () 9.อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

1) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

☐ 1. น้อยกว่า 5,000 บาท	☐ 2. 5,001-10,000 บาท
☐ 3. 10,001-15,000 บาท	☐ 4. 15,001-20,000 บาท
☐ 5. 20,001 บาทขึ้นไป	

2) แหล่งที่มาของรายได้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. เงินเดือน	☐ 2. ขายผลผลิต
☐ 3. ขายสินค้า/ผลิตภัณฑ์	☐ 4. ค่าเช่าที่ดิน
☐ 5. เงินปันผลหุ้นกลุ่มอาชีพ	☐ 7. อื่นๆ ระบุ.....

3) ท่านและครอบครัวมีการใช้จ่าย/เดือนอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. ซื้อสินค้าอุปโภค-บริโภค	☐ 2. ซื้อสลากกินแบ่ง/เล่นหวย
☐ 3. กินอาหารนอกบ้าน	☐ 4. ไปเที่ยวกับเพื่อนฝูง
☐ 5. ให้เงินลูกไปโรงเรียน	☐ 6. ค้ำเหล้ากับเพื่อน/ซื้อบุหรี่สูบ
☐ 7. ซื้อของเล่น/เกมให้ลูก	☐ 8. อื่นๆ ระบุ

4) รายรับ-รายจ่ายต่อเดือน

☐ 1. รายรับมากกว่ารายจ่าย	☐ 2. รายจ่ายมากกว่ารายรับ

5) หนี้สินครัวเรือน

☐ 1. มี แหล่งเงินกู้.....(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
☐ 1. ภูธรธนาคารพาณิชย์	☐ 2. กู้ ธกส./ธนาคารออมสิน
☐ 3. กู้ญาติพี่น้อง	☐ 4. กู้สหกรณ์ออมทรัพย์
☐ 5. กู้กองทุนหมู่บ้าน	☐ 6. อื่นๆ ระบุ.....
☐ 2. ไม่มี	

6) การเก็บออม

☐ 1. มี แหล่งเงินออม..... (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
☐ 1. ฝากธนาคารพาณิชย์	☐ 2. ฝากสถาบันการเงินของชุมชน
☐ 3. ฝากสหกรณ์ออมทรัพย์	☐ 4. ซื้อหุ้นกลุ่มอาชีพในชุมชน
☐ 5. ซื้อพันธบัตรรัฐบาล	☐ 6. อื่นๆ ระบุ.....
☐ 2. ไม่มี	

7) ภายในชุมชนมีการส่งเสริมให้เกิดการออมทรัพย์หรือไม่

☐ 1. มี	☐ 2. ไม่มี

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

1) การถือครองที่ดิน

- () 1. ที่ดินของตนเอง () 2. ที่ดินเช่า
() 3. ทั้งของตนเองและเช่า () 4. อื่นๆ ระบุ.....

2) แรงงานที่ใช้ในการประกอบอาชีพ

- () 1. สมาชิกในครัวเรือน () 2. จ้างแรงงานนอกชุมชน
() 3. จ้างแรงงานในชุมชน () 3. จ้างแรงงานทั้งใน-นอกชุมชน

3) แหล่งเงินทุน

- () 1. ของครอบครัว () 2. ธกส.
() 3. สหกรณ์ () 4. ธนาคารพาณิชย์

4) เทคโนโลยีที่ใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1. เครื่องจักรที่ทันสมัยและมีขนาดใหญ่ () 2. เครื่องทุ่นแรง
() 3. สารเคมี/ปุ๋ยเคมี () 4. ปุ๋ยชีวภาพ
() 5. ภูมิปัญญาท้องถิ่น () 7. อื่นๆ ระบุ.....

5) การบริโภค

- () 1. สินค้าที่ผลิตได้เองในครอบครัว () 2. สินค้าที่ผลิตได้ในชุมชน
() 3. สินค้าทั่วไปตามท้องตลาด/ห้างสรรพสินค้า () 4. สินค้าที่ผลิตจากชุมชนใกล้เคียง

6) สินค้า/ผลผลิตที่ได้เพียงพอต่อการบริโภค

- () 1. เพียงพอ สามารถแบ่งปันให้เพื่อนบ้าน () 2. ไม่เพียงพอ ต้องซื้อหามาเพิ่ม
() 3. เพียงพอ แบ่งปันเพื่อนบ้าน และเหลือไว้ขาย () 5. อื่นๆ ระบุ.....

7) การกระจายสินค้า/ผลผลิต

- () 1. ขายเอง () 2. มีคนมารับซื้อถึงที่
() 3. ขายให้กลุ่ม/สหกรณ์/ร้านค้าในชุมชน () 4. อื่นๆ ระบุ.....

8) ความเป็นธรรมจากการขายสินค้า/ผลผลิตของครอบครัว

- () 1. เป็นธรรม () 2. ไม่เป็นธรรม
() 3. อื่นๆ ระบุ.....

9) ปัญหาในการประกอบอาชีพของท่าน

- () 1. ขาดแคลนแรงงาน 2. ขาดเงินทุนและปัจจัยการผลิต
- () 3. ขาดความรู้ในการเพิ่มผลผลิต 4. ราคาผลผลิตไม่แน่นอน
- () 5. ไม่มีตลาดรับซื้อผลผลิต 6. ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- () 7. อื่นๆ ระบุ.....

10) ท่านมีส่วนร่วมในกลุ่มอาชีพในชุมชนหรือไม่

- () 1. มีท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม.....
- () 2. ไม่มี

11) ประเภทผลิตภัณฑ์/บริการในกลุ่มของท่านคือ.....

12) ท่านและครอบครัวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับชุมชนในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่

การมีส่วนร่วมในชุมชน	มี	ไม่มี
1) กำหนดราคาสินค้า		
2) หาดตลาดจำหน่ายสินค้า		
3) ผลิต/แปรรูปสินค้าหรือผลิตภัณฑ์		
4) กระจายสินค้า/ผลผลิตสู่ตลาด		
5) พัฒนาผลิตภัณฑ์/สินค้าและบริการของชุมชน		
6) นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ผลิตสินค้าและบริการ		
7) สนับสนุนให้เด็ก/เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ		
8) ตรวจสอบความโปร่งใสทางการเงินของชุมชน		
9) ช่วยจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับสมาชิก		
10) สร้างความเป็นธรรมให้กับสมาชิกทุกคน		
11) ให้คำปรึกษา/แนะนำในการผลิตสินค้า/ผลิตภัณฑ์ใหม่/บรรจุภัณฑ์		
12) สร้างอำนาจการต่อรองที่หลากหลาย เช่น การตลาดที่มีประสิทธิภาพ		
13) สร้างความพอเพียงให้เกิดขึ้นในชุมชน		
14) สร้างความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองให้เกิดขึ้นในชุมชน		

**ตอนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องในการดำเนินชีวิตของครัวเรือนตามแนว
เศรษฐกิจพอเพียง**

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับประเด็นต่างๆ เหล่านี้เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการ
ดำเนินชีวิตของครัวเรือนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง โปรดอ่านคำถามแล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็น โดยมีเกณฑ์
การพิจารณาดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

เศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ความพอประมาณ					
1. ท่านและทุกคนในครอบครัวมีความเป็นอยู่แบบ พอมี พอกิน พอใช้					
2. ท่านและครอบครัวมีความพอใจในสิ่งที่ตนเองมี					
3. ครอบครัวของท่านมีอาหารบริโภคครบทั้ง 3 มื้อทุกวัน					
4. ท่านและสมาชิกในครอบครัวปลูกพืชผักสวนครัวไว้ รับประทานเอง เมื่อมีมากก็เก็บไปขาย					
5. บ้านเรือนที่ท่านอาศัยอยู่มีความแข็งแรงทนทาน					
6. ท่านและสมาชิกในครอบครัวแต่งกายด้วยเครื่องนุ่มห่ม ที่เหมาะสมกับฐานะ					
7. ท่านและครอบครัวมีรายได้เพียงพอกับการใช้จ่ายใน ครอบครัว					
8. ท่านและครอบครัวบริโภคสินค้าเฉพาะที่ผลิตได้ใน ชุมชนเท่านั้น					

ตอนที่ 4 (ต่อ)

เศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
9. ท่านและครอบครัวมีรายได้น้อยแต่ซื้อของราคาแพงไว้ใช้					
ความมีเหตุผล					
10. ท่านและครอบครัวใช้จ่ายตามฐานะไม่ใช้จ่ายเกินตัว					
11. ท่านและครอบครัวรู้จักประหยัดแต่ไม่ตระหนี่					
12. ท่านและครอบครัวลดรายจ่ายในการบริโภคที่ไม่จำเป็นลงเพื่อเก็บออมเป็นทุนสำรอง					
13. ท่านและครอบครัวหาอาชีพเสริมเพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น					
14. สมาชิกในครอบครัวใช้จ่ายตามความอยากมากกว่าการใช้จ่ายตามความจำเป็น					
15. ครอบครัวของท่านมักจะกู้ยืมเงินมาใช้จ่ายบ่อยครั้ง					
16. เวลาที่สมาชิกในครอบครัวเจ็บป่วยมักจะกู้ยืมเงินมารักษาพยาบาล					
17. ท่านและสมาชิกครอบครัวไม่สนใจที่จะรับฟังปัญหาของคนในครอบครัว					
การมีภูมิคุ้มกัน					
18. ท่านและครอบครัวมีความพยายามพึ่งตนเองให้ได้ก่อนที่จะพึ่งผู้อื่น					
19. ครอบครัวของท่านอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข					
20. ท่านปลูกฝังให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักประหยัด					
21. ท่านและครอบครัวมีรายได้เพียงพอที่จะไม่กู้หนี้ยืมสิน					
22. ท่านมีความเข้าใจในความต้องการของคนในครอบครัว					
23. ท่านและครอบครัวกู้ยืมเงินมาใช้แต่ไม่สามารถผ่อนชำระคืนได้					
24. ท่านและคนในครอบครัวไม่มีความจำเป็นที่ต้องทำกิจกรรมร่วมกัน					

ตอนที่ 4 (ต่อ)

เสริมธุรกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
ความรู้					
25. ท่านและครอบครัวมีความระมัดระวังในการใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำของชุมชน					
26. ท่านและครอบครัวมีการพัฒนาความรู้เพื่อต่อยอดกิจการงาน					
27. ท่านมักแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับคนในชุมชนเสมอ					
28. ท่านและครอบครัวมีความรอบคอบเพื่อประเมินตนเองในการประกอบอาชีพ					
29. ท่านและครอบครัวไม่สามารถนำความรู้ในเรื่องเสริมธุรกิจพอเพียงไปใช้ในการประกอบอาชีพทางธุรกิจของครอบครัวได้					
คุณธรรม					
30. ท่านเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นบ้าง					
31. ท่านจะเอาเปรียบผู้อื่นบ้างเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว					
32. ท่านและครอบครัวช่วยเหลือส่วนรวมให้ยืนอยู่ได้					
33. ครอบครัวของท่านมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน					
34. ท่านและครอบครัวพยายามหลีกเลี่ยงอบายมุขทั้งปวง					

ตอนที่ 5 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับประเด็นต่างๆ เหล่านี้เกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

คำชี้แจง โปรดอ่านคำถามแล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็น โดยมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก
- 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
ความพอประมาณ					
1. มีความรับผิดชอบต่อตนเองและครอบครัว					
2. มีส่วนร่วมในการแปรรูปอุตสาหกรรมชุมชน					
3. มีส่วนร่วมในการคิดและทำกิจกรรมกลุ่ม					
4. มีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชนให้เกิดประโยชน์และอย่างคุ้มค่า					
ความมีเหตุผล					
5. มีการรู้จักประหยัดและเก็บออม					
6. มีการวางแผนในการใช้จ่ายของครอบครัว					
7. มีส่วนร่วมในการหาทางออกเมื่อสมาชิกในชุมชนมีปัญหา					
8. มีการใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาของครอบครัวและชุมชน					

ตอนที่ 5 (ต่อ)

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
<u>การมีภูมิคุ้มกัน</u>					
9. มีส่วนช่วยในการส่งเสริมการออมทรัพย์ในชุมชน					
10. มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน					
11. มีการวิเคราะห์ข้อมูลรายรับ รายจ่ายของครอบครัว					
12. มีส่วนร่วมในการสอดส่องดูแลความสงบสุขของคนในชุมชน					
<u>ความรู้</u>					
13. มีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน					
14. มีการเรียนรู้และเสริมสร้างทักษะให้กับการประกอบอาชีพในชุมชน					
15. มีการให้ความสำคัญกับการเพิ่มพูนความรู้ และขีดความสามารถของคนในชุมชน					
16. มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และ ประสบการณ์ภายในชุมชน					
<u>คุณธรรม</u>					
17. มีความอดทนและอดกลั้นต่อการกระทบกระทั่งกับคนในชุมชน					
18. มีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูล แบ่งปัน กับคนในชุมชน					
19. มีการส่งเสริมให้ลด ละ เลิก อบายมุข ภายในชุมชน					
20. มีการดูแลสุขภาพของตนเองและสมาชิกในครอบครัว และชุมชน					

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวจิพาภรณ์ พยัคฆาภรณ์
วัน เดือน ปีเกิด	26 กรกฎาคม 2498
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรีเศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
สถานที่ทำงาน	เลขที่ 35 ซอยโพธิ์แก้ว 3 แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
ตำแหน่ง	นักวิจัยอิสระ

